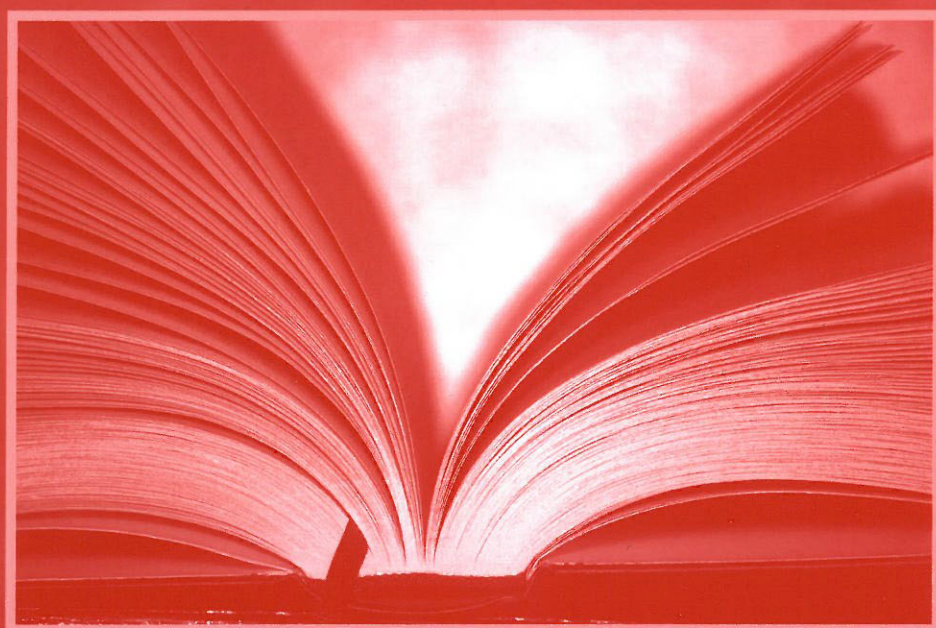

ÚLOHY PRO ROZVOJ ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI

Utváření kompetencí žáků
na základě zjištění šetření PISA 2009

PISA 2009

Česká školní inspekce

ČESKÁ
ŠKOLNÍ
INSPEKCE

ÚLOHY PRO ROZVOJ ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI

Karel Starý a kol.

Utváření kompetencí žáků
na základě zjištění šetření PISA 2009

Česká školní inspekce 2013

PISA 2009

AUTOŘI A SPOLUPRACOVNÍCI

Koncepce publikace: Karel Starý

Úvodní text: Karel Starý, Veronika Laufková, Dominik Dvořák

Úlohy: Eva Píšová (EP), Jana Havlová (JH), Jiřina Poláková (JP),

Pavla Štěpánová (PŠ) a Veronika Laufková (Krabsová, VL)

Publikaci recenzovali František Brož a Radek Sárközi.

Data pro analýzy zpracovali pracovníci Ústavu pro informace ve vzdělávání pod vedením Jana Hučina.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Úlohy pro rozvoj čtenářské gramotnosti

Utváření kompetencí žáků na základě zjištění šetření PISA 2009

Karel Starý a kol.

Česká školní inspekce 2013

Tato publikace byla vydána jako plánovaný výstup projektu Kompetence I, který je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

© Karel Starý a kol., 2013

© Česká školní inspekce, 2013

ISBN 978-80-905370-2-6

OBSAH

Předmluva	4
GRAMOTNOST V ŠETŘENÍ PISA 2009 A VÝSLEDKY ČESKÝCH ŽÁKŮ	5
Příloha: Ukázka neúspěšně řešené úlohy.....	13
ÚLOHY PRO ROZVOJ ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI	16
Věznice (KS)	16
Klokan (EP)	21
Karlštejn (EP)	26
Habsburk (JP)	32
Chladnička (EP)	37
Nagano (JP)	44
Písmo (JP)	50
Moderní technologie (JH, VL)	56
Hudební hitparáda (JH, VL)	64
Alkohol (EP)	72
Hudson (EP)	78
Karetní hra (EP)	84
Kriminalita (JH, PŠ, VL)	91
Sladké mámení (JH, VL)	98
Věnečky (JH, VL)	106
Pervitin (JP)	114
Knihovna (JH, PŠ, VL)	120
Rozhovor (VL)	128

PŘEDMLUVA

Česká republika se v posledních letech zapojuje do dvou velkých mezinárodních šetření zkoumajících kompetence žáků v oblasti čtení – PIRLS a PISA. Umožňuje nám to srovnávat dovednosti a postoje českých žáků s výsledky žáků dalších zemí a také sledovat vývoj výsledků v čase. Souběžně probíhají dotazníková šetření, která zjišťují faktory ovlivňující získané dovednosti.

Šetření PISA, z jehož výsledků tato publikace vychází, pořádá Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Klade si při tom za cíl především zjistit **praktické znalosti a dovednosti** žáků končících povinnou školní docházkou, tedy schopnost žáků řešit úlohy blízké problémům vyskytujícím se v každodenním životě (vedle čtenářské gramotnosti jde i o matematickou a přírodovědnou gramotnost). Úlohy používané v šetření PISA se obvykle výrazně liší od úloh běžně používaných v našich školách.

Již první cyklus šetření PISA ukázal, že výsledky českých patnáctiletých žáků v oblasti čtenářské gramotnosti statisticky významně zaostávají za průměrným výsledkem jejich vrstevníků v členských zemích OECD. Následující cykly šetření pak ukázaly, že se výsledky našich žáků v oblasti čtenářských dovedností dále zhoršují. Výsledky PISA 2009 tento klesající trend opět potvrdily. Je to zvláště závažné, protože – jak podrobněji popíšeme dále – čtení bylo ve středu zájmu tohoto šetření, a výsledky jsou tedy dosti spolehlivé. Další dva cykly šetření (v roce 2012 a 2015) nepřinesou o čtenářské gramotnosti tolik podrobných údajů.

CÍL A STRUKTURA PUBLIKACE

Výsledky mezinárodních srovnávacích šetření jistě nejsou jediným měřítkem kvality vzdělávacího systému a reakcí na uvedené výsledky by nemělo být trénování žáků na testy. Určitě však stojí za to výsledky hlouběji analyzovat, hledat příčiny setrvalého zaostávání i se zamýšlet, zda by se škála zdrojů a metod práce v našich školách nemohla obohatit. To je také záměr projektu *Kompetence I*, v jehož rámci vznikla i tato publikace.

V první části publikace jsou rozebrány výsledky českých žáků v testu čtenářské gramotnosti PISA 2009 s ohledem na to, jak byli naši žáci úspěšní z hlediska sledovaných kompetencí, obsahových oblastí, kontextu a typu otázek. Pro srovnání připomínáme i výsledky žáků některých dalších zemí, zejména členských států OECD. Ti čtenáři, kteří šetření PISA znají, mohou rovnou přikročit k úlohám. K úvodnímu textu je možno se kdykoli vrátit a řešení úloh jím není nijak podmíněno.

Druhou, rozsáhlejší část publikace tvoří nově vytvořené úlohy podobné těm, jež se užívají v šetření PISA. Nabízíme je především učitelům vyšších ročníků základní školy, víceletých gymnázií a všech typů středních škol, kteří chtějí zjistit a rozvíjet čtenářské dovednosti svých žáků. Mohou je využít i žáci nebo studenti, kteří si chtějí ověřit, jak na tom s čtenářskou gramotností jsou, například při přípravě na další studium.

Skladba autorského kolektivu byla rozmanitá z hlediska délky působení v učitelské profesi i místa působení. Na tvorbě úloh se podílely Eva Pišová (EP), Jiřina Poláková (JP), Jana Havlová (JH), Pavla Štěpánová (PŠ) a Veronika Laufková (Krabsová – VL), která rovněž prováděla finální úpravy úloh a připravila metodické pokyny pro jejich zadávání. Úlohy jsou upraveny tak, aby jejich přímé použití ve výuce bylo co nejjednodušší. Všechny jsou doplněny klíčem se správným řešením, metodickými poznámkami a vysvětleními. Snažili jsme se připravit úkoly, jejichž obsah je dospívajícím blízký a mohl by je bavit. I když zadání prošla opakovaným připomínkovým řízením, jejich výslednou podobu určili jednotliví autoři a představují samostatná autorská díla (autory uvádíme monogramem v obsahu knihy).

Publikace vychází i v elektronické podobě, která usnadňuje tisk nebo kopírování úloh pro žáky. Naleznete ji na webových stránkách České školní inspekce – www.csicr.cz.

Všem, kdo umožnili vznik publikace a přispěli nám radou a pomocí, děkujeme. Výslovně chceme poděkovat učitelkám, které úlohy se svými žáky vyzkoušely a poskytly nám cennou zpětnou vazbu, a RNDr. E. Šafránkové, jež vytvářela autorům skvělé organizační zázemí.

Souběžně byly připraveny obdobné publikace zaměřené na rozvoj matematické gramotnosti (autoři M. Hejný, D. Jirotková a kol.) a přírodovědné gramotnosti (autorzy D. Mandíková, J. Houfková a kol.). Čtenářské úlohy pro mladší žáky bude obsahovat sbírka úloh, která bude vycházet z šetření PIRLS a TIMSS 2011 a vyjde do konce roku 2013.

Karel Starý za autory

GRAMOTNOST V ŠETŘENÍ PISA 2009 A VÝSLEDKY ČESKÝCH ŽÁKŮ

PISA (Programme for International Student Assessment) je mezinárodní šetření čtenářské, matematické a přírodovědné gramotnosti patnáctiletých žáků (v některých letech doplněné ověřováním dalších dovedností). Pořádá ho Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj s cílem zjistit, zda si žáci na konci povinné školní docházky osvojili vědomosti, dovednosti a postoje, které jsou nezbytné pro úspěšné uplatnění v životě. Předmětem zkoumání není to, jak žáci dokážou nabyté vědomosti reprodukovat, ale to, jak je dovedou využít v různých situacích co nejvíce se blížících běžnému životu.

Program probíhá v tříletých cyklech, přičemž v každém z šetření je věnována zvýšená pozornost jedné ze tří sledovaných oblastí – v roce 2000 a 2009 se zjišťovala především čtenářská gramotnost, v letech 2003 a 2012 matematická gramotnost a roku 2006 přírodovědná gramotnost.

Úroveň gramotnosti žáků ve všech sledovaných oblastech se ověřuje písemným **testem**, na jehož vyplnění mají žáci dvě hodiny. Všechny zúčastněné země se spolupodílejí na tvorbě úloh, z nichž je vytvořen test. Metodika šetření umožňuje použít ve výzkumu daleko větší počet úloh, než kolik zvládne vyřešit jednotlivý žák, soubor úloh tedy pokrývá poměrně různorodé učivo či řadu dílčích dovedností. Na druhou stranu takto získaná data vyžadují poměrně složité statistické zpracování, takže porozumět cestě od hrubého výsledku testu k výslednému hodnocení jednotlivých žáků či jejich skupin si žádá značné speciální znalosti.

Všichni testovaní žáci dále vyplňují **dotazník**, kde odpovídají na otázky ohledně jejich rodinného zázemí, prostředí, ve kterém žijí, jejich názorů a postojů, jejich školy i vyučovacích metod, s nimiž se setkávají. Ředitelé všech zúčastněných škol také vyplňují dotazník, který v jejich případě mapuje situaci ve školách. Krátký dotazník o výuce čtení vyplňovali v roce 2009 i učitelé českého jazyka v zúčastněných školách.

V šetření PISA jsou výsledky jednotlivých zemí oficiálně prezentovány dvěma různými způsoby:

1. Jako skóry (počty bodů) na škálách výsledků, které vyjadřují úspěšnost žáků při řešení testových úloh

Uvádějí se průměrné výsledky zemí na třech celkových škálách pro čtenářskou, matematickou a přírodovědnou gramotnost. Pro blíže zkoumanou oblast (v roce 2009 tedy pro čtenářskou gramotnost) jsou pak vytvořeny ještě dílčí škály zaměřené na okruhy sledovaných kompetencí a vědomostí.

2. Pomocí šesti úrovní způsobilosti, na nichž se žáci mohou nacházet¹

Rozdělení žáků podle úrovní způsobilosti poskytuje informaci o tom, s jakým úspěchem si žáci osvojili příslušné kompetence. Podle toho, jakého skóru žák v testu dosáhl, je mu přiřazena jedna z šesti úrovní způsobilosti. Žáci na první úrovni způsobilosti dosahují nejnižších výsledků a ovládají pouze nejjednodušší kompetence, šestá úroveň odpovídá nejlepším výsledkům a nejsložitějším kompetencím. V rámci výzkumu PISA byla za základní stanovena druhá úroveň. Žáci, kteří této úrovni nedosáhnou, mohou mít problémy v dalším studiu a s uplatněním na trhu práce.

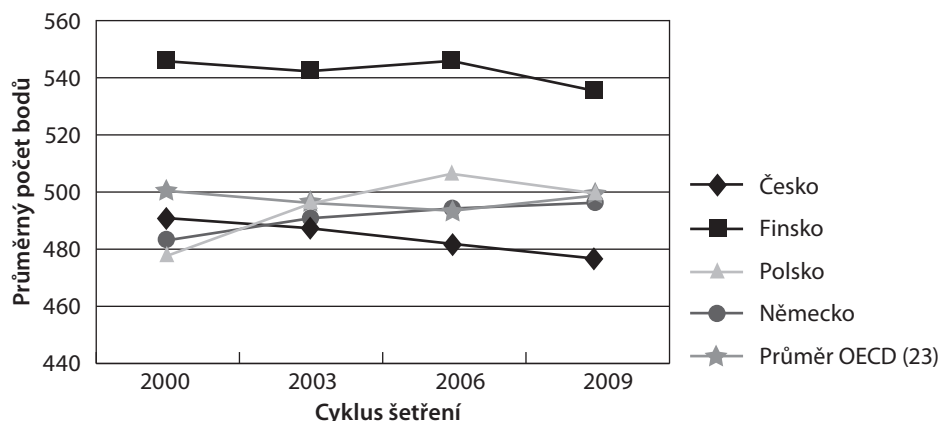
V naší analýze používáme i jednodušší, avšak někdy srozumitelnější způsob vyjádření výsledků – průměrné úspěšnosti žáků jedné nebo více zemí v jednotlivých úlohách nebo jejich skupinách. Tato metoda se užívá i v jiných zemích, které provádějí analýzy výsledků testů nad rámec dat publikovaných v oficiálních zprávách.

Kromě porovnání výsledků dosažených v testu jsou samozřejmě analyzována i data získaná prostřednictvím dotazníků, jež vyplnili žáci i ředitelé škol. Tato data umožňují jednak srovnání situace žáků a škol v různých zemích, jednak hledání souvislostí mezi těmito podmínkami a úrovní čtenářské gramotnosti.

ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST A ČTENÁŘSTVÍ

Jak jsme již uvedli, v roce 2009 byla podruhé v historii výzkumu PISA hlavní sledovanou oblastí čtenářská gramotnost. Umožnilo to provést srovnání v relativně dlouhodobém horizontu. Bohužel se potvrdilo, co naznačovala již předchozí zjištění – čeští žáci ve čtenářských dovednostech stále zaostávají za průměrným výsledkem zemí OECD a jejich odstup se spíše zvětšuje (graf 1).

¹ Podrobné vymezení toho, co by měli žáci na jednotlivých úrovních umět, pro oblast čtení uvádějí Palečková, Tomášek a Basl (2010, s. 43), pro matematiku Palečková a Tomášek (2005, s. 17), pro přírodní vědy Palečková a kol. (2007, s. 22).

Graf 1: Vývoj celkového výsledku v testu čtenářských dovedností ve vybraných evropských zemích

Zhoršení lze označit za jedno z největších mezi všemi zastoupenými zeměmi. Narostl počet patnáctiletých žáků a studentů, jejichž výsledky nedosáhly základní úrovně čtenářské gramotnosti. Znamená to, že téměř čtvrtina žáků končících základní vzdělávání má takové nedostatky ve čtenářských dovednostech, že mohou mít vážné problémy uplatnit se v běžném životě (Palečková, Tomášek & Basl, 2010). To jsou velmi znepokojující zjištění.

I když si děti mnohé čtenářské dovednosti osvojují v rodině a ve volném čase mezi svými vrstevníky, škola se nemůže zříci odpovědnosti za jejich formování. Musí být rozvíjeny nejen v hodinách českého jazyka a literatury, ale ve všech vyučovacích předmětech. Zde však narážíme na jeden paradox. Ústřední pojem šetření PISA – čtenářská gramotnost – se donedávna v našich vzdělávacích dokumentech prakticky nevyskytoval. To může být symptomem, nebo dokonce příčinou toho, že některým důležitým součástem čtenářské gramotnosti nebyla v našem školství věnována dostatečná pozornost. Aby se školy ve svých vzdělávacích programech i v každodenní výuce mohly na čtenářské dovednosti více zaměřit, je potřeba dobře rozumět tomu, co se za pojmem čtenářské dovednosti skrývá. Proto nyní podrobněji popíšeme, z jaké koncepce testování čtenářské gramotnosti vychází, jak probíhá a co při něm dělalo českým žákům největší problémy.

Mezi *čtenářskou gramotností* a *čtenářstvím* se někdy v praxi nedostatečně rozlišuje. Přestože mají oba pojmy mnoho společného, jejich záměna bývá zdrojem nedorozumění. **Čtenářská gramotnost** tradičně označovala především znalosti a dovednosti, a pro její zjišťování se používal (didaktický) test. **Čtenářství** postihuje zejména aspekt hodnotový, postojový, volní – pro čtenářství je klíčové, jaký vztah si člověk vytváří k četbě a jakou roli v jeho životě hrají knihy, knihovny, ale i jiné typy textů – tištěných nebo elektronických. Vhodným nástrojem pro zjišťování čtenářských postojů, návyků a okolností je pak dotazník nebo rozhovor.

Ve výzkumu PISA je čtenářská gramotnost definována jako „schopnost rozumět psaným textům, přemýšlet o nich, vyhledávat příležitosti ke čtení a používat je k dosahování vlastních cílů, k rozvoji svých znalostí, potenciálu a aktivní participaci ve společnosti“ (OECD, 2010, s. 37). Z této definice je zřejmé, že výzkum PISA na čtenářství rozhodně nerezignuje. Projevilo se tím, že původní definice čtenářské gramotnosti z roku 2000 byla rozšířena o zdůraznění čtenářství doplněním slov „vyhledávat příležitosti ke čtení“ (*engagement*). Skutečnost dlouhodobě klesajícího zájmu dětí o čtení se tak promítla do důrazu na aktivní čtenářství a budování vnitřní motivace ke čtení. Je tím jasně řečeno, že pro rozvoj čtenářských dovedností je velice důležité, zda žáci sami příležitosti ke čtení vyhledávají a jsou aktivními čtenáři.

V praktické rovině se to projevuje tím, že PISA používá jak testy, tak dotazníky. Testy poskytují výsledky ohledně dovedností, které lze srovnávat napříč různými zeměmi, jazyky a kulturami. V dotaznících se žáci vyjadřují k otázkám týkajícím se čtenářství – kolik času věnují čtení, co čtou, k hodinám výuky mateřského jazyka ve škole, k využívání knihoven a vlastních postupů (strategií) při čtení a porozumění textu. V žákovském dotazníku se prolínají otázky týkající se čtenářského chování s otázkami na rodinné zázemí (SES) a otázkami na tzv. metakognitivní dovednosti (umět se učit). V následných analýzách jsou pak uváděny korelace mezi tím, jak žáci odpovídali v dotazníku, a jejich výsledky v testech. Je možné sledovat, do jaké míry lze výsledky žáků vysvětlovat jejich zálibou ve čtení, intenzitou čtení nebo tím, co čtou.

Jako příklad můžeme uvést sledování času, který žáci věnují čtení pro vlastní potěšení. Díky šetření PISA můžeme doložit, že zájem dospívajících o četbu ve volném čase mezi lety 2000 a 2009 klesl zhruba o 8 %. Pokles u českých žáků je však ještě výrazně vyšší. V roce 2000 na otázku *Kolik času trávíš obvykle čtením pro radost?* zvolilo *Nečtu si pro radost* 26 %. Roku 2009 už tuto odpověď uvedlo 43 %. Česká republika se tak skokem ocitla mezi zeměmi, kde je poměr nečtoucích patnáctiletých nejvyšší. Podobně odpověděli například žáci z Rakouska, Nizozemska, Belgie, USA či Japonska. Zdá se, že motivovat děti k četbě se nedaří zvláště v některých vyspělých zemích (OECD, 2010).

I když v praxi tedy nejde proti sobě stavět kognitivní a afektivní složky čtenářské gramotnosti, je užitečné pamatovat na rozdíly mezi nimi. Zahraniční zkušenosti totiž ukázaly, že sám kladný vztah ke knihám a čtení nezaručuje, že si čtenář poradí se všemi typy textů a operací s nimi, které dnešní život vyžaduje (a jež jsou proto zahrnuty do testů PISA). Kromě budování postojů je důležité učit žáky konkrétním dovednostem. Další důležité rozlišení můžeme převzít od českého odborníka K. Šebesty (2005), který čtenářskou gramotnost člení na formální a funkční. Formální gramotností označuje dovednosti elementárního dekódování grafického záznamu spojované obvykle s dovednostmi počátečního čtení. Po automatizaci tohoto procesu jsou vytvořeny předpoklady pro rozvoj funkční gramotnosti nebo analytického čtení. Mírně tím, že technická stránka čtení je natolik zvládnuta, že se čtenář může soustředit na porozumění obsahu, včetně „skrytých, nikoli výslovně vyjádřených významů, odhalení postojů, citů a prožitků i motivů autora“ (Šebesta, 2005, s. 88).

Toto pojetí funkční čtenářské gramotnosti je blízké i pojetí PISA. Rozsáhlá mezinárodní skupina výzkumníků již v začátku usilovala o vytvoření nástroje zjišťování „vědomostí a dovedností pro život“ spíše než „pro školu“ (Straková, 2011). Funkční (čtenářská) gramotnost však není něčím, co by si osvojili žáci hned poté, co zvládli techniku čtení. Je to soubor znalostí, dovedností a postojů, které se rozvíjejí celý život. Náročnější operace spojené s porozuměním, posouzením a využíváním různých textů vyžadují v neposlední řadě mnoho vědomostí, které dospívající člověk získává teprve postupně. Pro utváření a rozvoj funkční gramotnosti jsou proto nezastupitelní učitelé starších žáků a studentů.

Při hledání příčin neúspěchu českých žáků a zhoršování výsledků jsme provedli řadu analýz dat, která šetření PISA a další šetření čtenářské gramotnosti PIRLS poskytují. Omezený prostor této publikace nám umožní představit jen vybrané závěry. O podrobnějších zjištěních jsme diskutovali s odbornou veřejností i učiteli na několika konferencích a seminářích.

KTERÉ DOVEDNOSTI ČESKÝM ŽÁKŮM CHYBĚJÍ?

Obecná výpověď „čeští žáci neumějí číst“ nepostihuje příliš šťastně problém ani neukazuje cestu k řešení. Čtenářskou gramotnost je totiž nutné chápat jako dovednost, která má několik různých složek a již člověk potřebuje uplatňovat v rozmanitých situacích. Tabulka 1 ukazuje, jak se liší úspěšnost českých žáků od průměrného výsledku žáků z vyspělých zemí při řešení rozličných skupin otázek. Je z ní zřejmé, že existují některé typy otázek, které čeští žáci zvládají víceméně stejně dobře jako jejich vrstevníci, zatímco v jiných selhávají. Podívejme se, o jaké otázky se jedná.

Tabulka 1: Odchylka průměrné úspěšnosti českých žáků při řešení různých typů otázek ve srovnání s průměrem zemí OECD (test čtenářské gramotnosti, PISA 2009)

Operace	Žánr textu					Průměr dle dovednosti
	Vyprávění	Výklad	Popis	Argumentace	Pokyn	
Získávání informací	1,7	1,2	-5,6	-4,9	0,4	-1,8
Zpracování informací	0,6	0,0	-2,5	-0,7	2,2	-0,3
Zhodnocení textu	-10,0	-6,7	-6,0	-5,7	-16,2	-8,1
Průměr podle žánru	-0,7	-1,3	-4,4	-3,2	-5,4	-2,6

Každá otázka testu je zařazena k jedné skupině čtenářských dovedností:

- ◆ *získávání informací* (access and retrieve) vyžaduje vyhledání konkrétní informace v textu,
- ◆ *zpracování informací* (integrate and interpret) ověřuje celkové porozumění textu nebo schopnost jeho interpretace,
- ◆ *zhodnocení textu* (reflect and evaluate) může znamenat posouzení formy či obsahu textu nebo nalezení souvislostí mezi textem a skutečnostmi, které v textu nejsou obsaženy a jež čtenář zná z jiných textů nebo z vlastní zkušenosti.

Zastoupení otázek vyžadujících určitou dovednost není rovnoměrné. Přibližně polovinu tvoří otázky na *zpracování informací* (53) a po čtvrtině pak obě zbývající oblasti – *získávání informací* (23) a *zhodnocení textu* (25).

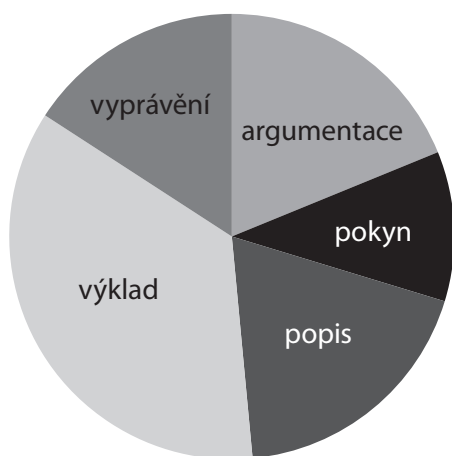
Již stručná národní zpráva o šetření PISA 2009 (Palečková, Tomášek, & Basl, 2010) upozornila, že čeští žáci selhávali zejména tehdy, když měli uplatnit skupinu dovedností, která je shrnuta pod označení *zhodnocení textu*. Konkrétně v případě otázek vyžadujících vyhledání informací byly jen 3 z 23 otázek řešeny hůře než mezinárodní průměr a u otázek vyžadujících celkové porozumění textu a jeho interpretaci bylo 12 z 53 otázek horších než průměr. Naproti tomu tam, kde bylo požadováno *zhodnocení textu*, dopadlo hůře 14 z 25 otázek. Obdobné výsledky jako naši žáci měli školáci ze Slovenska, Bulharska, Srbska, Černé Hory, Slovinska, Ruské federace. Zcela opačný poměr mezi oblastmi čtenářských dovedností mají anglicky mluvící země. Protože ale často jazykově spřízněné země mívají i blízkou kulturu a historii, je velmi obtížné rozpoznat, zda takovéto odlišnosti ve výsledcích souvisí spíše s charakterem určitého jazyka nebo skupiny jazyků, či se zavedenou školskou praxí.

Každopádně bychom tedy měli ve škole věnovat pozornost úlohám, které při práci s textem „po čtenářích vyžadují, aby při srovnávání informací, porovnávání rozdílů a tvorbě hypotéz zapojili též své vlastní zkušenosti či znalosti... , aby si vytvořili úsudek a čerpali při tom z úrovní přesahujících daný text“ (*Koncepční rámeček*, 2013, s. 25). Tyto úlohy mnohdy kladou důraz na produkční schopnosti žáka, který si musí úsudek nejen vytvořit, ale také ho písemně vyjádřit. Jak se s rozmachem nových médií zvyšuje dostupnost informací a usnadňuje jejich vyhledání v textu, bude narůstat význam schopnosti informace hodnotit po formální a obsahové stránce.

KTERÉ TEXTY JSOU PROBLEMATICKÉ?

V tabulce 1 rovněž vidíme, že čeští žáci si neuměli poradit stejně dobře s různými žánry textu. Šetření PISA totiž nepromýšlí složení testu jen z hlediska vyžadovaných dovedností, ale také podle různých parametrů textů, s nimiž se v úloze pracuje.

Graf 2: Zastoupení různých žánrů výchozích textů podle počtu k nim vztahených otázek

Podle **formy** se výchozí texty dělí na souvislé a nesouvislé. K *souvislým* textům se v šetření PISA 2009 vztahovalo 67 otázek. Texty, v nichž hrají důležitou roli různé obrázky, grafy a schémata, jsou označovány jako *nesouvislé* (těch se týkalo 27 otázek). V několika případech se jedná o kombinaci souvislého a nesouvislého textu (7 otázek). Již Palečková, Tomášek a Basl (2010) upozornili, že čeští žáci si o něco hůře vedli při práci s texty nesouvislými. Tento rozdíl nebyl příliš velký, spíše bylo zajímavé, že si dříve čeští žáci s nesouvislými texty poradili lépe než se souvislými. Podobně dopadli např. žáci ze Slovenska, Slovinska, Maďarska, Itálie nebo Řecka. Naopak lepší výsledky v nesouvislých textech měla většina anglicky, německy a francouzsky mluvících zemí. Nesouvislé texty obsahují tabulky, grafy, schémata a nákresy, s nimiž se u nás žáci zpravidla setkávají v jiných vyučovacích předmětech, než je český jazyk a literatura, od nichž se rozvoj čtenářských dovedností primárně očekává. Ukazuje to na poněkud odlišné chápání čtenářské gramotnosti ve vzdělávacích systémech různých zemí

a možná i na určitou mezeru v našem kurikulu, kde je odpovědnost za rozvoj čtenářských dovedností poněkud jednostranně spojována s výukou mateřského jazyka. Bez aktivního zapojení učitelů dalších aprobací pravděpodobně nelze dosáhnout vysoké úrovně čtenářské gramotnosti v mezinárodně přijímaném pojetí. Do jisté míry to potvrzuje i skutečnost, že čeští žáci zvládli nejlépe texty obsahující děj – *vyprávění*, a tedy blízké textům, s nimiž se pracuje ve výuce literatury. Texty jsou totiž klasifikovány také podle žánru (viz graf 2) do pěti kategorií: výklad (36 otázek), argumentace nebo polemika (19 otázek), popis (19 otázek), vypravování (16 otázek) a instrukce či pokyny (11 otázek). Relativně dobře zvládnutým žánrem je i výklad, s ním se čeští školáci přirozeně setkávají v učebnicích a obdobných zdrojích. Hůře uspěli dospívající v otázkách vztahujících se k argumentačním textům, popisům a pokynům.

V testu však byla i úloha, která obsahovala *text složený* (multiple), tedy vytvořený z textů původně nezávisle napsaných, a právě v ní se českým školákům zvláště nedařilo. Jedna úloha s pěti otázkami samozřejmě není dostatečným podkladem pro zobecnění. V testu, kde žáci pracovali s textem na papíře, jsou složené texty sice zastoupeny jen okrajově, ale ve verzi šetření pracující s elektronickými texty naopak převládají (jde až o 70 % otázek). Situace více různých textů je zřejmě pro nová média typická. Pokud by byl správný signál, že si čeští žáci se složenými texty kombinujícími více zdrojů neporadí, mohli bychom mít v budoucnu o problému více.

Texty jsou dále situovány do čtyř **kontextů** podle situací, v nichž se s nimi setkáváme:

- ◆ *Za osobní* (33 otázek) jsou považovány texty, které jsou určeny k naplňování praktických i intelektuálních potřeb jedinců. Tato kategorie obsahuje i texty, jejichž záměrem je získat nebo rozvíjet sociální vztahy s jinými lidmi. Obsahem mohou být osobní dopisy, krásná literatura, biografie či informační texty, které lidé čtou, aby uspokojili svou zvědavost jako součást trávení volného času. Z oblasti digitálních médií sem patří osobní e-maily, zprávy SMS nebo osobní blogy.
- ◆ Jako *veřejné* (26 otázek) jsou chápány texty, které se vztahují k činnostem a zájmům společnosti jako celku. Patří sem oficiální dokumenty a informace o veřejných událostech. Obecně tyto texty předpokládají více či méně anonymní kontakt s ostatními; rovněž obsahují veřejné blogy, zprávy a veřejné informace v elektronické i „papírové“ formě.
- ◆ Jako *vzdělávací* (25 otázek) jsou vnímány texty, které vznikly za účelem výuky. Tištěné učebnice a interaktivní učební software jsou typickými příklady materiálů, ze kterých texty pocházejí. Vzdelávací texty obvykle zahrnují získávání informací jako součást širších učebních úloh. Materiály jsou často vybírány nikoli čtenářem, ale učitelem. Modelové úlohy jsou většinou identifikovány jako „čtení pro učení“.
- ◆ Jako *pracovní* (17 otázek) jsou označovány texty, které se vztahují k potenciálnímu budoucímu pracovnímu životu. Mnohdy se jedná o texty, které vyžadují dokončení nějakého bezprostředního pracovního úkolu. Tyto texty bývají vybrány tak, aby pomáhaly čtenářům hledat si práci, orientovat se v rubrice inzerátů v denním tisku nebo na internetu, řídit se pokyny pro pracovní činnosti apod. Úkoly jsou častěji směřovány k pochopení instrukcí spíše než k získání znalostí, jako je tomu v případě vzdělávacích textů.

Vzhledem k zaměření výzkumu PISA na každodenní použití textů není překvapením, že převážná většina je informativní povahy. Čistě literární texty (např. úryvek dramatu nebo bajka) jsou zařazeny mezi texty osobní povahy. Nejhuře si čeští žáci vedli u úloh z *pracovního* kontextu – 7 ze 17 úloh řešili huře, než byl mezinárodní průměr. Nejmenší problémy jim naopak činily úkoly spojené s texty ze *vzdělávacího* kontextu – z 26 úloh jich 22 řešili lépe než mezinárodní průměr.

Krátce se ještě zastavme u různých formátů otázek. Nejnižší úspěšnost ve srovnání se svými vrstevníky měli čeští žáci jednoznačně v otevřených otázkách s tvorbou odpovědi, tedy takovými, kde žáci formulují odpověď vlastními slovy, parafrázuji obsah textu nebo jej vztahují k informacím, které nejsou v textu obsaženy. Tento typ otázek do jisté míry testuje i vyjadřovací (produkční, formulační) schopnosti žáků. Jejich zařazení je tedy velmi důležité, i když jejich vyhodnocování je podstatně složitější než u otázek s výběrem odpovědi. Není totiž jednoduché rozhodnout, která odpověď plně vyhovuje úloze, která je pouze částečně správná a která je nepřijatelná. Vyhodnocení otevřených úloh proto provádějí odborní hodnotitelé a jsou stanoveny přesné postupy k zajištění objektivity (více viz Kramplová, 2011). Bylo by užitečné vědět, zda se čeští žáci s těmito otázkami celkově málo setkávají anebo zda u nás nebývají otevřené odpovědi dostatečně rigorózně hodnoceny. Zjištění uvedená v předchozích odstavcích nás vedla při návrhu sbírky úloh.

JAK PRACOVAT S PUBLIKACÍ

Hlavní část naší publikace tvoří sada úloh. Obdobně jako v šetření PISA je *úloha* komplexem úkolů (*otázek*), které se vztahují k jednomu výchozímu textu (ten může být souvislý, nesouvislý nebo kombinace obou). Každá komplexní úloha má krátký název, který vystihuje téma výchozího textu. Na text navazuje několik otázek testujících různé čtenářské dovednosti (získávání informací, zpracování informací, zhodnocení textu). Tyto dvě části úlohy jsou určeny přímo žákům. Následující dvě části jsou určeny pro zadavatele (učitele). Nejprve je vložen *klíč k řešení* pro rychlé vyhodnocení úlohy. Za ním následují *metodické pokyny pro vyhodnocování*, kde uživatel může najít podrobnější informace o úloze (zdroj, odkud jsme čerpali výchozí text, jeho typ a kontext) a o jejím vyhodnocování. Komentáře vycházejí z našich zkušeností s úlohami při jejich pilotáži, stejně jako orientační čas řešení. Příklady nevyhovujících odpovědí jsme čerpali z autentických odpovědí žáků.

VYHODNOCOVÁNÍ VÝSLEDKŮ – BODOVÁNÍ

U jednotlivých otázek je uvedeno, kolik bodů lze jejich úspěšným řešením získat. Maximální počet bodů za úlohu se nachází v horní části první stránky (nad výchozím textem). Tam je také prostor, kam se při vyhodnocení zapíše počet skutečně dosažených bodů.

Správnou odpovědí na uzavřenou otázku s výběrem jedné ze čtyř možností lze vždy získat 1 bod. U ostatních otázek s výběrem odpovědi (např. několik podotázek vyžadujících volbu Ano / Ne) udělujeme 2 body v případě správné odpovědi na všechny podotázky, pro získání 1 bodu vyžadujeme dvě, někde tři správné

odpovědi. U otevřených otázek jsme často udělovali 2 body (první bod za uvedení správné odpovědi, druhý bod za její zdůvodnění). Z těchto obecných pravidel ovšem existují výjimky dané různou obtížností otázek. Podrobné pokyny pro bodové hodnocení jednotlivých otázek jsou vždy v pokynech pro vyhodnocování.

VÝBĚR VÝCHOZÍCH TEXTŮ

Jak jsme vysvětlili výše, je důležité, aby zastoupení textů bylo dostatečně pestré a aby texty mohly žáky zaujmout. Vždy jde o autentické materiály. Obvykle se jedná o články z novin, časopisů nebo učebnic, návodů, zařazen byl i jeden beletristický text (úryvek z povídky Karla Čapka v úloze *Rozhovor*). Zatímco souvislé texty (vyprávění, popis, polemický text, instrukce) jsou tvořeny větami uspořádanými do odstavců, nesouvislé texty mohou mít velmi rozličnou strukturu (formuláře, výzvy, reklamy, grafy, diagramy, obrázky, schémata, tabulky či mapy).

TYPY OTÁZEK

Komplexní úlohy obsahují nejméně šest otázek, nejvíce deset otázek různých typů.

V některých otázkách mají žáci za úkol vybrat jednu správnou odpověď ze čtyř (případně pěti) nabízených možností. Tento fakt je dobré žákům připomenout, protože z jiných testů mohou mít odlišnou zkušenost. Pokud budou žáci tvrdit, že správných je více odpovědí, vybídneme je, aby vybrali nejvhodnější z nabízených možností. U jiných otázek žáci mají za úkol posoudit jednotlivá tvrzení a volí mezi odpověďmi *Ano/Ne*, *Změní / Nezmění*, *Lze vynést / Nelze vynést* apod. Žáci mají tyto otázky rádi, protože vyžadují menší úsilí než otázky otevřené, existuje i poměrně vysoká pravděpodobnost uhodnutí správné odpovědi. Před zadáním úloh žákům doporučíme, aby správné řešení vždy zakroužkovali. Pokud budou chtít v průběhu řešení změnit svou volbu a označit jinou možnost, kroužek přeškrtnou křížem a zakroužkují novou volbu. Vyhodnocování těchto otázek je pro učitele velice jednoduché.

V dalších typech otázek jsou žáci vyzváni, aby odpověděli slovně. Někde je cílem vytvořit nebo vyhledat v textu pouze krátkou jednoslovnou odpověď, jinde je zapotřebí zformulovat odpovědi delší, prezentovat svůj názor či zhodnotit situaci. Hodnocení těchto úloh může být obtížnější, proto jsme v metodických pokynech pro vyhodnocování nabídli příklady vyhovujících či nevyhovujících odpovědí. Obecně by mělo platit, že v jednotlivých úlohách se obtížnost otázek postupně zvyšuje. Na druhou stranu jsme při řazení brali v úvahu logiku otázek. Dalším kritériem řazení bylo i střídání otázek s výběrem odpovědi s otázkami vyžadujícími tvorbu odpovědi.

POŘADÍ ÚLOH

Úlohy jsme se snažili seřadit od nejjednodušších po nejsložitější a uspořádat do párů, které lze zadávat žákům v jedné lavici a zabránit opisování. Dvojice úloh byly sestaveny na základě podobné obtížnosti, shodného bodového ohodnocení a také stejného času, který je třeba pro řešení zadání.

Mimo dvojice stojí první a poslední úloha. *Věžnice* je úloha, jež je koncipována jako cvičná. Na ní lze žákům demonstrovat, jak pracovat se zadáním, s jakým typem otázek se mohou setkat. Poslední úloha *Rozhovor* patří mezi náročnější (obtížnost 2–4), procvičují se dovednosti zpracování informací a zhodnocení textu. Vzhledem k tomu, že jsme pro tuto úlohu zvolili beletristický text Karla Čapka (povídku *Básník*), je možné využít výchozí text takéž pro práci v hodinách literární výchovy.

Všechny úlohy byly sestaveny tak, aby doba na jejich vypracování nepřekročila 45 minut. Na vypracování některých úloh (*Klokan*, *Karlštejn*) žákům stačí 15 minut, na jiné úlohy bude potřeba využít většinu času vyučovací hodiny (*Knihovna*, *Sladké mámení*, *Věnečky*, *Rozhovor*) nebo je lze zadat za domácí úkol.

Žáci si ohodnocené úlohy mohou zakládat do portfolií. Pokud budete postupovat podle doporučeného pořadí (od jednodušších úloh ke složitějším), umožní to monitorovat jejich pokrok. Využití portfolia ovšem znamená systematickou práci se sbírkou a vyžaduje dostatek času na vyhodnocování.

Tabulka 2: Seřazení úloh dle obtížnosti a jejich rozdělení do dvojic

Pořadí	Dvojice úloh	Čas na řešení	Počet otázek	Počet bodů	Poznámka
1	Věznice	10–15 minut	6	8	ukázková úloha
2	Klokán Karlštejn	10–15 minut	6, resp. 7	9	Klokán – krátký text; Karlštejn – delší text
3	Habsburk Chladnička	20 minut	7	10	Habsburk – rodokmen; Chladnička – obrázek, tabulka
4	Nagano Písmo	20–25 minut	10, resp. 9	13	Písmo – tabulka
5	Moderní technologie Hudební hitparáda	25 minut	10	12	
6	Alkohol Hudson	20–25 minut	8	10	delší texty, grafy
7	Karetní hra Kriminalita	25–30 minut	9	12	tabulky
8	Sladké mámení Věnečky	35 minut	8, resp. 10	12	dlouhý a složitý výchozí text
9	Pervitin Knihovna	25–30 minut	9	12	dlouhý a složitý výchozí text
10	Rozhovor	35–40 minut	10	14	složitý text, vyšší obtížnost otázek

PILOTÁŽ KOMPLEXNÍCH ÚLOH

Všechny úlohy v této publikaci prošly pilotáží. U žáků v několika třídách jsme si ověřovali správnost a srozumitelnost námi vytvořených otázek. Úlohy jsme pilotovali v rozličných částech České republiky (Praha, Liberec, Sušice) a různých typech škol, tj. na 2. stupni základních škol i v nižších ročnících víceletých gymnázií. Úlohy byly zpravidla předkládány k vypracování žákům 8. a 9. ročníků (resp. tercii a kvartě osmiletého gymnázia). Součástí řešení každé úlohy byl vždy prostor pro připomínky, postřehy, rady a nápady žáků. Často jsme s žáky a jejich učiteli nad některými otázkami debatovali a pokoušeli se je společně vylepšovat. Na základě výsledků z pilotáže a rozprav s žáky a učiteli byly úlohy dále upravovány.

V pilotáži se projevil značný rozdíl ve výsledcích jednotlivých úloh. Minimálně žáci chybovali v úlohách *Klokán*, *Karlštejn*, *Chladnička*, *Nagano* či *Moderní technologie*. Naopak největší problém žákům činily úlohy *Kriminalita* (práce s nesouvislým textem, zejména tabulkami), *Knihovna* (dlouhý a složitý výchozí text) a pro nás překvapivě též *Písmo*. Výsledky nám také ukázaly, že mnoho žáků má problém s dovednostmi potřebnými v běžném životě, např. v úloze *Knihovna* žáci nezapsali své datum narození podle předloženého vzoru nebo si neporadili se zkratkou PSČ.

Obecně se ukázalo, že žáci nemívají problém se získáváním informací (zejména s vyhledáváním explicitních informací). Největší problémy jsme zaregistrovali u otázek, které testovaly zhodnocení textu, a to jak posouzení obsahu, tak formy textu. Žáci mnohdy neúspěšně odpovídali i v případech, kde měli použít své znalosti z běžného života či z jiných předmětů. Pokud žáci měli na některou z otázek odpovědět vlastními slovy, často se ani nepokusili odpovědět, anebo uváděli nevyhovující odpovědi.

Zde uvádíme několik příkladů otázek, které činily žákům problémy:

- ◆ odhalení úmyslu pisatele (úloha *Alkohol*, otázka 1) či výběr vhodného nadpisu pro výchozí text (úloha *Hudson*, otázka 1; úloha *Knihovna*, otázka 7),
- ◆ negativně formulované otázky (*Rozhodni, které tvrzení je nepravdivé; Který z následujících výroků není pravdivý*),
- ◆ práce s nesouvislými texty (ukázalo se to např. v úloze *Kriminalita* nebo u páté otázky úlohy *Habsburk*, kde se žáci měli orientovat v záznamu rodokmenu).

Při pilotáži nás potěšilo, že některé úlohy vzbudily u žáků velmi dobrý ohlas. I chlapci se s nadšením pouštěli do řešení úloh *Nagano* či *Moderní technologie* (zde je zaujal především obrázek, který je součástí výchozího

textu). Do jiných úloh se žáci zapojovali neradi, např. úloha *Kriminalita* mnohé odrazovala nesouvislým textem (tabulky), *Knihovna* složitým a dlouhým výchozím textem. Na závěr ocitujeme slova žákyně 9. ročníku po vypracování úlohy *Rozhovor*: „Nejtěžší pro mě bylo dávat pozor a pozorně si náročný text přečíst. Ale bavilo mě to – člověk nad tím musí myslet, a to je dobře.“

POKYNY PRO ŽÁKY PŘI ZADÁVÁNÍ ÚLOH

- ◆ Na první straně najdete výchozí text. V levém horním rohu je prostor pro váš podpis (podpisy).
- ◆ Pod názvem úlohy si přečtete, kolik bodů můžete v této úloze maximálně získat.
- ◆ Pamatujte, že všechny otázky se vztahují k výchozímu textu (který může tvořit kromě souvislého textu i obrázek, tabulka, graf nebo mapa).
- ◆ Každá otázka je bodově hodnocena (body jsou uvedeny po pravé straně listu).
- ◆ Pokud v otázce máte na výběr ze čtyř (případně pěti) možností, vždy je jen **jedna** odpověď považována za správnou. Tu zakroužkujte. Pokud se rozhodnete svou volbu změnit, špatnou volbu přeškrtněte křížem a zakroužkujte nové písmeno.
- ◆ Pokud narazíte na tabulku a několik podotázek, vždy se po vás žádá, abyste zakroužkovali jednu z možností (např. *Ano*, či *Ne*). Opět je správná jen jedna možnost.
- ◆ V některých případech máte najít nebo vytvořit vlastní odpověď, k dispozici jsou vám řádky přímo pod otázkou. Buďte struční a odpovídejte přesně na otázku. Neopomeňte na zdůvodnění tam, kde se po vás žádá.
- ◆ Nezapomeňte si vždy pečlivě přečíst zadání otázky.

SHRNUTÍ

Čeští dospívající zvládají některé čtenářské dovednosti – např. vyhledávání informací či jejich interpretování – zhruba dobře (nebo stejně špatně) jako jejich zahraniční vrstevníci. Selhávají tehdy, když je po nich požadováno *zhodnocení textu*, tedy jeho obsahové či formální posouzení, porovnání několika různých textů nebo propojení textu s dalšími informacemi z jiných zdrojů. Lze vyslovit hypotézu, že se v českých školách tyto čtenářské dovednosti rozvíjejí méně než v ostatních zemích. Podobně se problémy českých žáků netýkají všech typů textu ve stejné míře. Opět lze doporučit, aby školy věnovaly pozornost nejen tomu, které čtenářské dovednosti jsou opomíjeny, ale i formě a žánru textů, s nimiž se ve výuce žáci setkávají. To byl jeden z důvodů, proč jsme se rozhodli vytvořit sbírku úloh zaměřených na čtenářskou gramotnost. Problém neuspokojivé čtenářské gramotnosti dospívajících se zřejmě nepodaří vyřešit, pokud se nestane prioritou nejenom pro učitele českého jazyka, ale i pro vyučující ostatních předmětů či vzdělávacích oblastí.

CITOVANÁ LITERATURA

- Koncepční rámeček čtenářské gramotnosti v šetření PISA 2012* (2013). Elektronický zdroj dostupný [on-line] na: <http://www.csicr.cz/cz/O-nas/Mezinarodni-setreni/PISA/Koncepcni-ramec-ctenarske-gramotnosti-v-setreni-PI>.
- Kramplová, I. (2011). *Zakroužkuj / vyber / zdůvodni*. Praha: ÚIV.
- OECD (2010). *PISA 2009 Results: What students know and can do*. Volume I–V. Paris: OECD.
- Palečková, J., a kol. (2007). *Hlavní zjištění výzkumu PISA 2006. Poradí si žáci s přírodními vědami?* Praha: ÚIV.
- Palečková, J., Tomášek, V. (2005). *Učení pro zítřek*. Praha: ÚIV.
- Palečková, J., Tomášek, V., Basl, J. (2010). *Umíme ještě číst? Hlavní zjištění výzkumu PISA 2009*. Praha: ÚIV.
- Šebesta, K. (2005). *Od jazyka ke komunikaci. Didaktika českého jazyka a komunikační výchova*. 2. vyd. Praha: Karolinum.

PŘÍLOHA: UKÁZKA NEÚSPĚŠNĚ ŘEŠENÉ ÚLOHY

Vzhledem k tomu, že po každém tříletém cyklu výzkumu PISA se část testových úloh nahrazuje novými, je možné na tzv. uvolněných úlohách ukázat konkrétní chyby, jichž se čeští žáci dopouštěli. Vybrali jsme zadání, kde všechny čtyři otázky spojené s daným textem byly řešeny českými žáky hůře než jejich vrstevníky ve vyspělých zemích.

NÁZEV ÚLOHY: **BEZPEČNOST MOBILNÍCH TELEFONŮ**

Jsou mobilní telefony nebezpečné?

Klíčová fakta

Protikladné zprávy o škodlivém vlivu mobilních telefonů na zdraví se začaly objevovat na konci 90. let.

Klíčová fakta

Do vědeckého výzkumu škodlivosti mobilních telefonů již byly investovány miliony dolarů.

Ano	Ne
1. Rádiové vlny vysílané mobilními telefony mohou zahřívát tělesné tkáně a tím je poškozovat.	Rádiové vlny nejsou tak silné, aby tělo působením tepla poškodily.
2. Magnetické pole vytvářené mobilními telefony může ovlivňovat činnost tělesných buněk.	Toto magnetické pole je velmi slabé, takže je nepravděpodobné, že by mělo nějaký dopad na buňky v našem těle.
3. Lidé, kteří dlouze telefonují mobilním telefonem, si občas stěžují na únavu, bolesti hlavy a neschopnost soustředění.	Tyto účinky nebyly nikdy pozorovány v laboratorních podmínkách, a mohou být tedy přičítány jiným aspektům moderního způsobu života.
4. U uživatelů mobilních telefonů se 2,5krát zvyšuje riziko, že onemocní rakovinou mozku v blízkosti ucha, k němuž příkládají mobilní telefon.	Vědci připouštějí, že není jisté, že toto zvýšené riziko souvisí s používáním mobilních telefonů.
5. Mezinárodní agentura pro výzkum rakoviny zjistila souvislost mezi rakovinou u dětí a elektrickým vedením. Stejně jako mobilní telefony i elektrické vedení vydává záření.	Záření z elektrického vedení je jiné povahy a vyzařuje mnohem více energie než záření z mobilních telefonů.
6. Frekvence rádiových vln, které jsou podobné těm v mobilních telefonech, geneticky pozměnily cizopasně červy.	Červi nejsou lidé, takže není vůbec zaručeno, že budou naše mozkové buňky reagovat stejně.

Klíčová fakta

Vzhledem k obrovskému počtu uživatelů mobilních telefonů mohou mít i nepříliš vážná zdravotní rizika značné dopady na zdravotnictví.

Klíčová fakta

Stewartova studie (britská studie) z roku 2000 neshledala, že by mobilní telefony způsobovaly nějaké zdravotní problémy, vydala však doporučení, aby zejména mladí lidé byli opatrní, dokud nebudou provedeny další výzkumy. Následující studie z roku 2004 tyto závěry potvrdila.

Pokud používáte mobilní telefon...**Co dělat**

Telefonujte krátce.

Noste telefon v dostatečné vzdálenosti od těla, pokud je v pohotovostním režimu.

Pořídte si mobilní telefon s dlouhou „dobou hovoru“. Je výkonnější a vydává slabší záření.

Co nedělat

Nepoužívejte mobilní telefon, když je slabý signál, protože telefon pak potřebuje více energie, aby se spojil s nejbližší základnovou stanicí, a proto vyzařuje silnější rádiové vlny.

Nekupujte mobilní telefony s vysokou hodnotou SAR¹. Ty vydávají více záření.

Nekupujte ochranné „sarapatičky“, které nebyly testovány nezávislou institucí.

¹ SAR (specific absorption rate – specifická míra absorpce) vyjadřuje, kolik elektromagnetického záření pronikne do tělesné tkáně při používání mobilního telefonu.

Text *Bezpečnost mobilních telefonů* na předchozích dvou stranách pochází z internetu. Přečti si text *Bezpečnost mobilních telefonů* a odpověz na následující otázky.

Otázka 1: BEZPEČNOST MOBILNÍCH TELEFONŮ

Jaký je smysl **Klíčových faktů**?

- A Popsat, jaké nebezpečí představuje používání mobilních telefonů.
- B Ukázat, že debata o bezpečnosti mobilních telefonů je stále aktuální.
- C Popsat preventivní opatření, která by lidé při používání mobilních telefonů měli dodržovat.
- D Ukázat, že není známo, že by mobilní telefony způsobovaly zdravotní problémy.

Otázka 2: BEZPEČNOST MOBILNÍCH TELEFONŮ

„Je těžké prokázat, že jedna věc určitě způsobila jinou.“

Jak toto tvrzení souvisí s výroky **Ano** a **Ne** v bodu 4, který je uveden v tabulce **Jsou mobilní telefony nebezpečné?**

- A Hovoří ve prospěch výroku „Ano“, ale neprokazuje ho.
- B Prokazuje výrok „Ano“.
- C Hovoří ve prospěch výroku „Ne“, ale neprokazuje ho.
- D Dokazuje, že výrok „Ne“ je nepravdivý.

Otázka 3: BEZPEČNOST MOBILNÍCH TELEFONŮ

Podívej se do tabulky na bod 3 ve sloupci **Ne**. Co by v této souvislosti mohlo být tím „jiným aspektem“? Svou odpověď zdůvodni.

Otázka 4: BEZPEČNOST MOBILNÍCH TELEFONŮ

Prohlédni si tabulku nazvanou **Pokud používáte mobilní telefon...**

Tato tabulka je založena na jedné myšlence. Na které?

- A Používání mobilních telefonů není nebezpečné.
- B Je prokázáno, že používání mobilních telefonů je nebezpečné.
- C Používání mobilních telefonů může, ale nemusí být nebezpečné, ale opatrnosti není nikdy nazbyt.
- D Používání mobilních telefonů může, ale nemusí být nebezpečné, takže bychom je neměli používat, dokud to nebudeme vědět jistě.
- E Rady **Co dělat** jsou určeny těm, kdo berou rizika vážně, a rady **Co nedělat** jsou určeny všem ostatním.

Záměrně jsme ponechali text a otázky v takové podobě, v jaké je dostali žáci. Důležitá byla i poznámka pod textem, že se jedná o text stažený z internetu. Správné odpovědi jsou: 1 B, 2 C, 4 C.

Tabulka 3: Úspěšnost českých žáků při řešení úlohy *Bezpečnost mobilních telefonů* ve srovnání s průměrem zemí OECD

Otázka	ČR	OECD	Rozdíl
1	41,6	47,5	-5,9
2	59,1	66,3	-7,2
3	50,6	58,6	-8,0
4	56,7	67,7	-11,1

Relativně nejhůře dopadla poslední otázka. Nejčastější chybou byla volba distraktoru (nesprávné odpovědi) pod písmenem E. Čtenářskou dovedností, na kterou se úloha zaměřuje, je zpracování informací, konkrétně interpretace textu. Obtížnost spočívá v tom, že text obsahuje protichůdné názory a k jeho interpretaci je nutné pochopit jeho celkový smysl. U distraktoru E se žáci nechali odvést od celkového vyznění k úvaze o tom, jak jej chápou různí čtenáři, místo toho, aby posuzovali, s jakým záměrem byl vytvořen.

U třetí (otevřené) otázky se zastavme podrobněji, jelikož dobře ilustruje, v čem čeští žáci často chybovali. Z hlediska čtenářských dovedností vyžaduje *zhodnocení textu*, přesněji řečeno, aby respondenti využili svých znalostí mimo text. Žáci musí pečlivě číst zadání a dobře rozlišovat, kdy hledat odpověď v textu (dovednost *zpracování textu*) a kdy mimo něj. Sleduje se tím dovednost kriticky zhodnotit text z hlediska důvěryhodnosti zdroje. Co se týče obtížnosti, jednalo se o otázku průměrnou (úroveň 3 ze 7). Výsledky ČR v PISA 2009 byly o 8 % horší než průměr zemí OECD. Výsledky ovlivnilo i to, že 36 % žáků se nepokusilo úlohu vyřešit (více viz Kramplová, 2011).

ÚLOHY PRO ROZVOJ ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI

NÁZEV ÚLOHY: **VĚZNICE**

JMÉNO: _____

Správným řešením celé úlohy lze získat maximálně 8 bodů. _____

■ VÝCHOZÍ TEXT:

Česko se dlouhodobě potýká s nadbytkem vězňů. Ve srovnání se zbytkem Evropy je společně s Polskem na špičce pomyslného žebříčku zemí, které evidují největší počet trestanců. Více než třetina lidí si přitom odpykává pouze roční či nižší trest.

19 449 osob

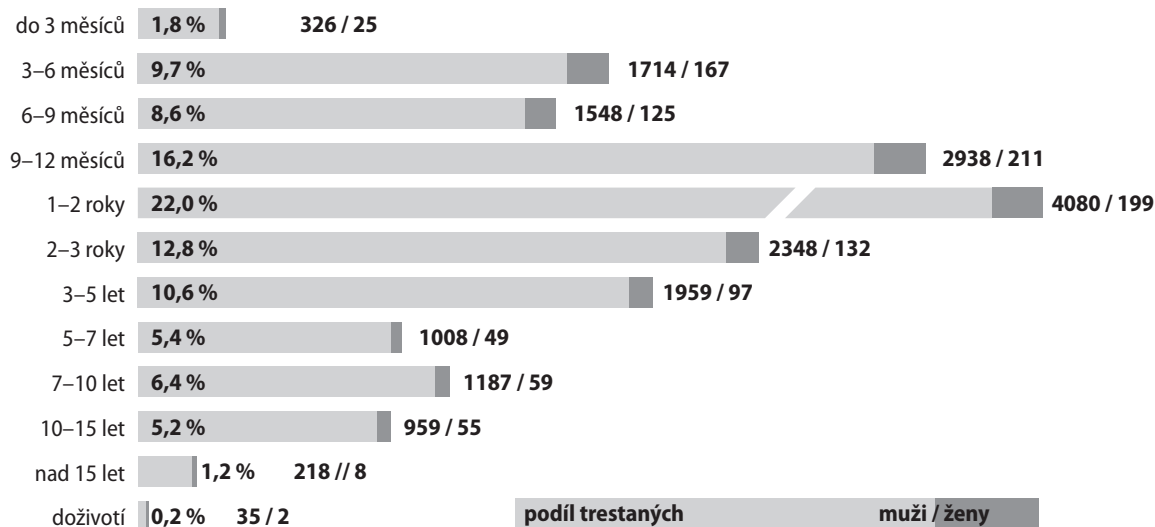
bylo za mřížemi v Česku koncem roku 2010

18 320 mužů

1129 žen

Počet lidí za mřížemi v Česku je vyšší ještě o vazebně stíhané. Těch je zhruba **2500**. Celkem je tudíž v žalářích už více než **23 000** lidí.

Procentuální složení odsouzených dle délky trestu a jejich rozdělení na muže a ženy

Zdroj: *Lidové noviny*, 12. června 2011. Dostupné [on-line] z: www.lidovky.cz [citováno 20. 2. 2012].

■ OTÁZKA 1: VĚZNICE

1 BOD

Kolik procent vězňů si odpykává roční či nižší trest?

- A 36,3 %
- B 34,5 %
- C 20,1 %
- D 58,3 %

■ OTÁZKA 2: **VĚZNICE****1 BOD**

Co je hlavním sdělením výchozího textu?

- A Ve věznicích je výrazně více mužů než žen.
- B V Česku je velké množství vězňů ve věznicích.
- C V Polsku je více vězňů ve srovnání s evropským průměrem.
- D Více než jedna třetina vězňů si odpykává tresty delší než jeden rok.

■ OTÁZKA 3: **VĚZNICE****2 BODY**

Vysvětlete, co znamenají tři čísla (1714, 167 a 9,7 %) v grafu u informace 3–6 měsíců.

.....

.....

■ OTÁZKA 4: **VĚZNICE****1 BOD**

Proč nejsou do grafu zahrnuti „vazebně stíhaní“ lidé?

- A Protože nejsou ve věznicích.
- B Protože jim nehrozí, že budou vězněni.
- C Protože není jisté, jestli budou odsouzeni k odnětí svobody.
- D Protože jsou stíháni na svobodě.

■ OTÁZKA 5: **VĚZNICE****2 BODY**

Kolik osob celkem bylo za mřížemi v době, kdy vznikal výchozí text? Doložte citací z textu.

.....

.....

■ OTÁZKA 6: **VĚZNICE****1 BOD**

Jaký titulček vystihuje nejlépe obsah výchozího textu?

- A Nadbytek vězňů v ČR
- B Každý pětistý Čech sedí
- C Narvané věznice v EU
- D Utrpení za mřížemi

⌘ ↓ PŘED KOPÍROVÁNÍM PRO ŽÁKY OD TOHOTO MÍSTA ZAKRÝT ↓ ⌘

ÚLOHA VĚZNICE – KLÍČ K ŘEŠENÍ

OTÁZKA 1 1 BOD

A

OTÁZKA 2 1 BOD

B

OTÁZKA 3 2 BODY

2 body za úplnou odpověď; 1 bod za neúplnou odpověď (2 správné údaje)

1714 – počet odsouzených mužů k trestu odnětí svobody; 167 – počet odsouzených žen k trestu odnětí svobody;
 9,7 % – podíl restaných mužů a žen dohromady dle délky trestu.

OTÁZKA 4 1 BOD

C

OTÁZKA 5 2 BODY

2 body za úplnou odpověď (včetně citace)

Více než 23 000 lidí. („Počet lidí za mřížemi v Česku je vyšší ještě o vazebně stíhané. Těch je zhruba **2500**. Celkem je tudíž v žalářích už více než **23 000** lidí.“)

OTÁZKA 6 1 BOD

A

ÚLOHA VĚZNICE – METODICKÉ POKYNY PRO VYHODNOCOVÁNÍ**Charakteristika textu**

Zdroj: *Lidové noviny*, 12. června 2011. Dostupné [on-line] z: www.lidovky.cz.

Kontext (situace): veřejný

Typ: argumentace

Komentář: Text může být zajímavý tím, že se zabývá lidmi páchajícími trestnou činností. Zároveň může vzbuzovat obavy, a to údají o vysokých počtech trestaných.

Orientační čas řešení: 10–15 minut

OTÁZKA 1: VĚZNICE**1 BOD**

Kolik procent vězňů si odpykává roční či nižší trest?

- A 36,3 %
- B 34,5 %
- C 20,1 %
- D 58,3 %

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací a jejich správné propojení.

Úplná odpověď:

A Toto procento odpovídá součtu hodnot prvních čtyř pruhů.

Distraktory:

- B Došlo k chybnému součtu, nebyl započítán první údaj.
- C Chybně sečteny jen tři pruhy; neodpovídá ani tvrzení v úvodu, že více než třetina lidí si odpykává roční a nižší trest.
- D Mylně započten i pruh, který označuje 1–2 roky (zde jsou započítáni lidé s trestem nad jeden rok). Odsouzení právě na jeden rok jsou uvedeni v části 9–12 měsíců. Graf toto explicitně neříká, ale úzus je takový, že nižší rozpětí obsahuje jedince, kteří byli odsouzeni právě na jeden rok.

OTÁZKA 2: VĚZNICE**1 BOD**

Co je hlavním sdělením výchozího textu?

- A Ve věznicích je výrazně více mužů než žen.
- B V Česku je velké množství vězňů ve věznicích.**
- C V Polsku je více vězňů ve srovnání s evropským průměrem.
- D Více než jedna třetina vězňů si odpykává tresty delší než jeden rok.

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Žáci musí text interpretovat a posoudit, co bylo jeho hlavním sdělením.

Úplná odpověď:

B V Česku je velké množství vězňů ve věznicích.

Distraktory:

- A, C Údaje o podílu mužů a žen a o věznicích v Polsku se v textu vyskytují, nelze je však považovat za hlavní sdělení.
- D Tvrzení je v rozporu s výchozím textem.

OTÁZKA 3: **VĚZNICE****2 BODY**

Vysvětlete, co znamenají tři čísla (1714, 167 a 9,7 %) v grafu u informace 3–6 měsíců.

2 body za úplnou odpověď; 1 bod za 2 správné údaje

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání několika informací a jejich správné propojení.

Úplná odpověď:

1714 – počet odsouzených mužů k trestu odnětí svobody

167 – počet odsouzených žen k trestu odnětí svobody

9,7 % – podíl trestaných mužů a žen dohromady dle délky trestu

OTÁZKA 4: **VĚZNICE****1 BOD**

Proč nejsou do grafu zahrnuti „vazebně stíhaní“ lidé?

A Protože nejsou ve věznicích.

B Protože jim nehrozí, že budou vězněni.

C Protože není jisté, jestli budou odsouzeni k odnětí svobody.

D Protože jsou stíháni na svobodě.

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Žáci se musí zamyslet nad předloženým textem a zapojit své zkušenosti.

Úplná odpověď:

C Protože není jisté, jestli budou odsouzeni k odnětí svobody.

Vazebně stíhaní obvinění jsou z hlediska práva stále ještě nevinní.

Distraktory:

A Toto tvrzení není pravdivé. Vazebně stíhaní jsou ve vazbě, tedy za mřížemi.

B Vazebně stíhaným hrozí, že budou odsouzeni k odnětí svobody.

D Vazebně stíhaní nejsou stíháni na svobodě, ale jsou drženi ve vazbě.

OTÁZKA 5: **VĚZNICE****2 BODY**

Kolik osob celkem bylo za mřížemi v době, kdy vznikal výchozí text? Doložte své tvrzení citací z textu.

2 body za úplnou odpověď (včetně citace)

Procvičované dovednosti: zpracování informací – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání několika informací a jejich správné zpracování.

Úplná odpověď:

Více než 23 000 lidí.

Citace: „Počet lidí za mřížemi v Česku je vyšší ještě o vazebně stíhané. Těch je zhruba **2500**. Celkem je tudíž v žalářích už více než **23 000** lidí.“

Příklad nevyhovující odpovědi:

- 19 449 osob; *19 449 osob bylo za mřížemi v Česku kolem roku 2010.*

OTÁZKA 6: **VĚZNICE****1 BOD**

Jaký titulek vystihuje nejlépe obsah výchozího textu?

A Nadbytek vězňů v ČR

B Každý pětistý Čech sedí

C Narvané věznice v EU

D Utrpení za mřížemi

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Žáci musí předložený text interpretovat a posoudit z hlediska obsahu.

Úplná odpověď:

A Nadbytek vězňů v ČR

Distraktory:

B Údaj je v rozporu s tvrzením ve výchozím textu.

C Údaje se nevztahují k EU, ale k ČR. Navíc je v titulku použit nepřiměřeně expresivní výraz.

D V titulku je nevhodně užito emocionálně laděného slova „utrpení“ (evokuje soucit s odsouzenými, což neodpovídá následujícímu textu).

✂-----✂

NÁZEV ÚLOHY: **KLOKAN**

JMÉNO: _____

Správným řešením celé úlohy lze získat maximálně 9 bodů. _____

■ VÝCHOZÍ TEXT:

K rychlému pohybu používá většina klokanů skákání snožmo. Ve vysokých rychlostech až okolo 50 km/h nechávají ocas ve vzduchu a udržují a mění jím jen směr, zatímco při pomalejších rychlostech na zem kladou zadní končetiny i s ocasem. Při pomalém pohybu je skákání velmi neúčinné a stojí hodně síly, avšak při vysokých rychlostech je poměrně úsporné. Těžký ocas se kývá nahoru a dolů jako kyvadlo, čímž zvyšuje kinetickou energii, a usnadňuje tak pohyb.

Většina klokanovitých nedovede pohybovat nohama nezávisle, tudíž nemohou normálně chodit, musí poskakovat. Také nemohou chodit pozpátku, což jim přináší velké problémy, je-li před nimi uzavřena úniková cesta.

Pro pomalý pohyb používá klokan chůzi „po pěti“: ze sedu se nadzvedne na předních nohách a ocasu a přesune zadní nohy.

Velcí klokaní pohybující se v křovinaté stepi skoky dlouhými až 11 m a rychlostí téměř 60 km/h se vyskytují na velkých územích. Jejich neustále se stěhující stáda jsou s to za jediný den urazit za pastvou dráhu až 100 km. Klokan rudý může vyvinout rychlost vyšší než 70 km/h, avšak jen na krátké vzdálenosti.

Zdroj záměrně neuveden

■ OTÁZKA 1: **KLOKAN****1 BOD**

Proč klokan při pohybu poskakuje?

- A Protože se tak lépe pohybuje i pozpátku.
- B Protože neumí využívat přední nohy.
- C Protože nedokáže chodit.
- D Protože tak šetří energii.

■ OTÁZKA 2: **KLOKAN****2 BODY**

Kdyby klokan rudý putoval z Prahy do Kutné Hory (vzdálenost zhruba 70 km), ve kterých případech by se tam dokázal dostat? V každém řádku zaškrtněte jednu z možností. První řádek jsme udělali za vás.

Způsob / Doba	Dokázal / Nedokázal
Pozpátku	Dokázal / <u>Nedokázal</u>
Za 1 den	Dokázal / Nedokázal
Za 1 hodinu	Dokázal / Nedokázal
S využitím ocasu	Dokázal / Nedokázal
Skákáním snožmo	Dokázal / Nedokázal

■ OTÁZKA 3: **KLOKAN****2 BODY**

Při rychlém pohybu je ocas klokana v textu přirovnáván ke kyvadlu. Ocas však při tomto pohybu plní také funkci ještě jednoho zařízení, které mívají například lodě a které není v textu přímo pojmenováno. Uveďte, o jaké zařízení jde, a svou odpověď zdůvodněte podle textu.

Název zařízení:

Zdůvodnění:

.....

■ OTÁZKA 4: **KLOKAN****2 BODY**

Na následujícím obrázku je znázorněn klokan v pohybu. Rozhodněte, zda jde o pohyb pomalý, nebo rychlý, a svou odpověď zdůvodněte.

.....

.....

■ OTÁZKA 5: **KLOKAN****1 BOD**

Odkud je článek převzat?

- A Z populárně-naučné publikace.
- B Z odborné biologické publikace.
- C Z publikovaných závěrů odborného výzkumu.
- D Z odborné fyzikální publikace o pohybu.

■ OTÁZKA 6: **KLOKAN****1 BOD**

Co je hlavním sdělením článku?

- A Jak rychle se klokan pohybuje.
- B Jakým způsobem klokan využívá při pohybu ocas.
- C Jakým způsobem se klokan přemísťuje.
- D Jak se liší pomalý a rychlý pohyb klokanů.
- E Který klokan je nejrychlejší.

✂ ----- ↓ PŘED KOPÍROVÁNÍM PRO ŽÁKY OD TOHOTO MÍSTA ZAKRÝT ↓ ----- ✂

ÚLOHA KLOKAN – KLÍČ K ŘEŠENÍ

OTÁZKA 1 1 BOD

C

OTÁZKA 2 2 BODY

2 body za všechny správné odpovědi; 1 bod za maximálně 2 chyby

Za 1 den – dokázal.

Za 1 hodinu – nedokázal.

S využitím ocasu – dokázal.

Skákáním snožmo – dokázal.

OTÁZKA 3 2 BODY

1 bod za správný název; 1 bod za zdůvodnění

Název zařízení: kormidlo

Zdůvodnění: Udržuje a mění směr pohybu.

OTÁZKA 4 2 BODY

1 bod za správnou odpověď, 1 bod za zdůvodnění

Pomalý – ocas je na zemi (při vysokých rychlostech má klokan ocas ve vzduchu).

OTÁZKA 5 1 BOD

A

OTÁZKA 6 1 BOD

C

ÚLOHA KLOKAN – METODICKÉ POKYNY PRO VYHODNOCOVÁNÍ

Charakteristika textu

Zdroj: *Klokan*. Dostupné [on-line] z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Klokan> [citováno 2. 10. 2011].

Kontext (situace): vzdělávací

Typ: popis

Komentář: Výchozí text je jednoduchý a zajímavý, vhodný i pro přírodovědně zaměřené žáky.

Orientační čas řešení: 10–15 minut

OTÁZKA 1: **KLOKAN**

1 BOD

Proč klokan při pohybu poskakuje?

A Protože se tak lépe pohybuje i pozpátku.

B Protože neumí využívat přední nohy.

C Protože nedokáže chodit.

D Protože tak šetří energii.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu.

Úplná odpověď:

C Protože nedokáže chodit.

Distraktory:

A Klokan se pozpátku pohybovat nedokáže.

B Přední nohy jsou využívány při pomalém pohybu.

D Při pomalém pohybu naopak vydávají větší energii.

OTÁZKA 2: **KLOKAN****2 BODY**

Kdyby klokan rudý putoval z Prahy do Kutné Hory (vzdálenost zhruba 70 km), ve kterých případech by se tam dokázal dostat? V každém řádku zaškrtněte jednu z možností. První řádek jsme udělali za vás.

Způsob / Doba	Dokázal / Nedokázal
Pozpátku	Dokázal / <u>Nedokázal</u>
Za 1 den	Dokázal / Nedokázal
Za 1 hodinu	Dokázal / Nedokázal
S využitím ocasu	Dokázal / Nedokázal
Skákáním snožmo	Dokázal / Nedokázal

2 body za všechny správné odpovědi; 1 bod za maximálně 2 chyby

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu a jejich interpretaci.

Úplná odpověď:

- Za 1 den – **dostal**. – *Klokan dokáže urazit za jediný den až 100 km.*
- Za 1 hodinu – **nedostal**. – *Dokáže se pohybovat rychlostí 70 km/h, avšak jen na krátké vzdálenosti.*
- S využitím ocasu – **dostal**. – *Při vysokých rychlostech využívá pohyb ocasu, při nízkých se o ocas opírá.*
- Skákáním snožmo – **dostal**. – *Při rychlém pohybu se klokan pohybuje skákáním snožmo.*

OTÁZKA 3: **KLOKAN****2 BODY**

Při rychlém pohybu je ocas klokana v textu přirovnáván ke kyvadlu. Ocas však při tomto pohybu plní také funkci ještě jednoho zařízení, které mívají například lodě a které není v textu přímo pojmenováno. Uveďte, o jaké zařízení jde, a svou odpověď zdůvodněte podle textu.

1 bod za správný název, 1 bod za zdůvodnění

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu a jejich propojení s poznatkami ze života.

Úplná odpověď:

Název zařízení: kormidlo

(1 bod)

Zdůvodnění: Zařízení pro udržování a změnu směru, udržuje a mění směr.

(1 bod)

Žák uvede správný název zařízení a svou odpověď zdůvodní.

Příklady neúplných odpovědí:

- Zařízení pro změnu směru (chybí pojmenování).
- Kormidlo (chybí zdůvodnění).

Žák buď uvede správný název zařízení, nebo uvede správné zdůvodnění z textu.

Příklady nevyhovujících odpovědí:

- Kormidlo, protože se pohybuje nahoru a dolů – nevhodné zdůvodnění.
- Kyvadlo.

Žák svou odpověď nevhodně zdůvodní nebo uvede pouze špatný název zařízení bez zdůvodnění.

OTÁZKA 4: **KLOKAN****2 BODY**

Na následujícím obrázku je znázorněn klokan v pohybu. Rozhodněte, zda jde o pohyb pomalý, nebo rychlý, a svou odpověď zdůvodněte.

1 bod za správnou odpověď, 1 bod za zdůvodnění

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu a jejich využití pro posouzení obrázku.

Příklady úplných odpovědí:

- Pomalý – při vysokých rychlostech má klokan ocas ve vzduchu.
- Pomalý – klokan má ocas na zemi.
- Pomalý – opírá se o ocas.

Žák uvede, že jde o pomalý pohyb, a svou odpověď správně zdůvodní na základě porovnání obrázku a textu – v odpovědi je obsažena informace o tom, že ocas je na zemi / není ve vzduchu.

Příklady neúplných odpovědí:

- Pomalý.
- Ocas je na zemi.

Žák uvede pouze to, že jde o pomalý pohyb, nebo uvede pouze zdůvodnění z obrázku.

Příklady nevyhovujících odpovědí:

- Rychlý – má ocas na zemi.
- Rychlý.
- Pomalý – je na zadních nohách.

Žák uvede nesprávný typ pohybu a/nebo nevhodné zdůvodnění.

OTÁZKA 5: **KLOKAN**

1 BOD

Odkud je článek převzat?

- A Z populárně-naučné publikace.**
- B Z odborné biologické publikace.
- C Z publikovaných závěrů odborného výzkumu.
- D Z odborné fyzikální publikace o pohybu.

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu a formy textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje propojení textu se znalostmi z každodenního života na základě vlastních zkušeností a postojů.

Úplná odpověď:

A Z populárně-naučné publikace.

Distraktory:

- B Použitý jazyk není odborný, neobjevují se žádné odborné termíny, jde o popularizující text.
- C Nejde o závěry odborného výzkumu – nejsou konkrétní informace o jedné zkoumané oblasti, není odborný jazyk.
- D Přestože se v textu vyskytují fyzikální pojmy, použitý jazyk není odborný, neobjevují se žádné odborné termíny, jde o popularizovaný text.

OTÁZKA 6: **KLOKAN**

1 BOD

Co je hlavním sdělením článku?

- A Jak rychle se klokan pohybuje.
- B Jakým způsobem klokan využívá při pohybu ocas.
- C Jakým způsobem se klokan přemísťuje.**
- D Jak se liší pomalý a rychlý pohyb klokanů.
- E Který klokan je nejrychlejší.

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje rozpoznání hlavní myšlenky textu.

Úplná odpověď:

C Jakým způsobem se klokan přemísťuje.

Distraktory:

- A O rychlosti se v textu hovoří, je však jen jedním z aspektů uvedených v textu.
- B O způsobu využití ocasu se v textu hovoří, je však jen jedním z aspektů uvedených v textu.
- D O odlišnostech pomalého a rychlého pohybu klokanů se v textu hovoří, jsou však jen jedním z aspektů uvedených v textu.
- E Informace o nejrychlejším klokanovi v textu není uvedena.

✂-----✂

Správným řešením celé úlohy lze získat maximálně 9 bodů. _____

■ **VÝCHOZÍ TEXT:**

Prohlídkové okruhy

1. prohlídkový okruh

Okruh zahrnuje historické interiéry dvou pater Císařského paláce a spodních podlaží Mariánské věže s cenným vybavením ze 14.–19. století (Dvořenínská síň, Rytířský sál s kaplí sv. Mikuláše, Královský sál předků, Hodovní a Audienční síň, Karlova ložnice s kaplí sv. Václava, renesanční interiéry děkanství, hradní pokladnice, klenotnice, bývalé hradní vězení v přízemí Mariánské věže, volně přístupná Studniční věž se 78 m hlubokou hradní studnou). Na této trase jsou rovněž vystaveny kopie svatováclavské koruny a koruny císařské říšské. **První prohlídkový okruh pouze s průvodcem, délka prohlídky 50–60 minut, max. 55 osob, nutnost rezervace času prohlídky hradu pro skupiny s více než 10 osobami.**

2. prohlídkový okruh

Tato trasa prochází východním křídlem Císařského paláce, horním patrem Mariánské věže a Velkou věží. Nabízí k zhlédnutí historicky nejcennější prostory hradu Karlštejna (Malou hradní obrazárnu se sbírkou grafiky, kostel Nanebevzetí Panny Marie, kapli sv. Kateřiny, bývalou sakristii, visutý věžní most, hradní lapidárium, Velkou obrazárnu, hradní knihovnu s expozicí poslední přestavby hradu, věžní schodiště s nástěnnými malbami ze 14. století, kapli sv. Kříže). **Druhý prohlídkový okruh pouze s průvodcem, délka prohlídky je zhruba 100 minut, max. 20 osob, nutnost rezervace času prohlídky pro každého návštěvníka na: rezervace@stc.npu.cz, nebo na tel.: 274 008 154–6 či 311 681 617.**

VSTUPNÉ

1. prohlídkový okruh

Dospělí	170 Kč
Děti od 6 let, studenti, důchodci od 65 let, osoby s průkazem ZTP	110 Kč
Rodinné vstupné (rodiče a jejich děti do 15 let)	430 Kč

2. prohlídkový okruh – včetně kaple sv. Kříže

Dospělí	300 Kč
Děti od 6 let, studenti, důchodci, osoby s průkazem ZTP	200 Kč

K výše uvedené ceně vstupného je nutné připočíst cenu povinné rezervace 30 Kč/osoba.

Každý návštěvník na prohlídku 2. okruhu musí mít rezervaci předem!

Informace pro návštěvníky

Na hradě je povoleno fotografování a filmování jen v exteriérech. V interiérech prohlídkových tras není dovoleno!

Bez bariér

Bezbariérový přístup do hradu není. Handicapovaným osobám je umožněn vstup na prohlídku za současné pomoci osob v jejich okolí.

Domácí zvířata

S domácími zvířaty je vstup do expozice zakázán. Výjimkou jsou malá zvířata, která je možné nést po celou dobu prohlídky prvního prohlídkového okruhu v náručí, košíku, tašce apod.

Vzhledem k historickému významu interiérů druhého prohlídkového okruhu je přístup zvířat na tento okruh zakázán. Vstup na prohlídku prvního a druhého okruhu je možný jen ve vhodném oděvu odpovídajícím důstojnosti a významu památky.

Zdroj: *Hrad Karlštejn*. Dostupné [on-line] z: <http://www.hradkarlstejn.cz> [citováno 29. 12. 2011].

■ OTÁZKA 1: **KARLŠTEJN****1 BOD**

Co mimo jiné může zhlédnout návštěvník 1. prohlídkového okruhu?

- A Síň, kde se pořádaly hostiny, a hradní knihovnu.
- B Originální královskou korunu a hradní studnu.
- C Královskou ložnici a hradní vězení.
- D Obrazárny, pokladnici a klenotnici.

■ OTÁZKA 2: **KARLŠTEJN****1 BOD**

Jaké nejnižší vstupné zaplatí otec, matka a 3 děti ve věku 10, 12, 14 let za 1. prohlídkový okruh?

.....

■ OTÁZKA 3: **KARLŠTEJN****1 BOD**

Jakou částku za vstup na 2. prohlídkový okruh zaplatí dva dospělí, z nichž jeden je držitelem průkazu ZTP?

.....

■ OTÁZKA 4: **KARLŠTEJN****1 BOD**

Je podle textu vstup handicapovaných osob na prohlídku 1. okruhu možný, nebo nemožný?

- A Nemožný, protože hrad nemá bezbariérový přístup.
- B Nemožný bez doprovodu osobního asistenta.
- C Možný pouze po předchozí rezervaci.
- D Možný s pomocí dalších lidí.

■ OTÁZKA 5: **KARLŠTEJN****1 BOD**

Jaké podmínky musí splnit malý pes, aby mohl být přítomen prohlídce 2. okruhu?

- A Musí být nesen v náruči, košíku, tašce apod.
- B Nesmí štěkáním narušit důstojnost památky.
- C Musí být na vodítku a opatřen náhubkem.
- D Nesmí se prohlídky účastnit.

■ OTÁZKA 6: **KARLŠTEJN****2 BODY**

Školní třída s 32 žáky si jede prohlédnout kapli sv. Kříže na hradě Karlštejn. Stihne prohlídkový okruh ukončit za 100 minut? Svou odpověď zdůvodněte.

.....

■ OTÁZKA 7: **KARLŠTEJN**

2 BODY

Které z následujících činností jsou podle textu při návštěvě 1. prohlídkového okruhu zakázány?

Činnost	Povoleno / Zakázáno
Kouření	Povoleno / <u>Zakázáno</u>
Vstup v plavkách	Povoleno / Zakázáno
Vstup bez průvodce	Povoleno / Zakázáno
Vstup bez předchozí rezervace	Povoleno / Zakázáno
Používání mobilních telefonů	Povoleno / Zakázáno
Fotografování mimo vnitřní prostory hradu	Povoleno / Zakázáno

⌘ ----- ↓ PŘED KOPÍROVÁNÍM PRO ŽÁKY OD TOHOTO MÍSTA ZAKRÝT ↓ ----- ⌘

ÚLOHA KARLŠTEJN – KLÍČ K ŘEŠENÍ

OTÁZKA 1 1 BOD

C

OTÁZKA 2 1 BOD

430 Kč – rodinné vstupné.

OTÁZKA 3 1 BOD

560 Kč.

OTÁZKA 4 1 BOD

D

OTÁZKA 5 1 BOD

D

OTÁZKA 6 2 BODY

1 bod za správnou odpověď, 1 bod za zdůvodnění

Nestihne, kaple sv. Kříže je součástí 2. okruhu, kam se vejde jen 20 osob.

OTÁZKA 7 2 BODY

2 body za všechny správné odpovědi; 1 bod za maximálně 2 chyby

Vstup v plavkách – zakázáno.

Vstup bez průvodce – zakázáno.

Vstup bez předchozí rezervace – povoleno.

Používání mobilních telefonů – zakázáno.

Fotografování mimo vnitřní prostory hradu – povoleno.

ÚLOHA KARLŠTEJN – METODICKÉ POKYNY PRO VYHODNOCOVÁNÍ

Charakteristika textu

Zdroj – dostupné [on-line] z: <http://www.hradkarlstejn.cz> [citováno 29. 12. 2011].

Kontext (situace): veřejný

Typ: popis

Komentář: Úloha je využitelná v běžném životě, je založena na vyhledávání a interpretaci informací z letáku.

Orientační čas řešení: 15 minut

OTÁZKA 1: KARLŠTEJN**1 BOD**

Co mimo jiné může zhlédnout návštěvník 1. prohlídkového okruhu?

- A Síň, kde se pořádaly hostiny, a hradní knihovnu.
- B Originální královskou korunu a hradní studnu.
- C Královskou ložnici a hradní vězení.**
- D Obrazárny, pokladnici a klenotnici.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu a jejich interpretaci.

Úplná odpověď:

- C Královskou ložnici a hradní vězení.

Distraktory:

- A Síň, kde se pořádaly hostiny, a hradní knihovnu. – Hodovní síň je součástí 1. okruhu, hradní knihovna je součástí 2. okruhu.
- B Originální královskou korunu a hradní studnu. – Hradní studna i královská koruna jsou součástí prohlídky 1. okruhu, královská koruna však není originál, ale kopie.
- D Obrazárny, pokladnici a klenotnici. – Klenotnice i pokladnice jsou součástí prohlídky 1. okruhu, obrazárny návštěvníci zhlédnou v rámci 2. prohlídkové trasy.

OTÁZKA 2: KARLŠTEJN**1 BOD**

Jaké nejvyšší vstupné zaplatí otec, matka a 3 děti ve věku 10, 12, 14 let za 1. prohlídkový okruh?

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1b

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu.

Úplná odpověď:

- 430 Kč – rodinné vstupné

Příklady nevyhovujících odpovědí:

- 670 Kč (nejde o nejvyšší vstupné, rodina by nevyužila rodinné vstupné).
- 1200 Kč (jde o vstupné na 2. prohlídkový okruh).
- Jakékoli další číslo odlišné od 430 Kč.

OTÁZKA 3: KARLŠTEJN**1 BOD**

Jakou částku za vstup na 2. prohlídkový okruh zaplatí dva dospělí, z nichž jeden je držitelem průkazu ZTP?

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje nalezení významu určité části textu, kde příslušná informace není dominantní.

Úplná odpověď:

- 560 Kč
- 300 Kč dospělý, 200 Kč osoba s průkazem ZTP, 60 Kč za povinnou rezervaci pro dvě osoby.

Příklady nevyhovujících odpovědí:

- 500 Kč – není započítána částka za rezervaci
- 660 Kč – není uvažována sleva pro invalidy
- 600 Kč – není uvažována sleva pro invalidy a není započítána částka za rezervaci
- 280 Kč – částka odpovídá vstupnému na 1. prohlídkový okruh
- Jakékoli další číslo odlišné od 560 Kč.

OTÁZKA 4: **KARLŠTEJN****1 BOD**

Je podle textu vstup handicapovaných osob na prohlídku 1. okruhu možný, nebo nemožný?

- A Nemožný, protože hrad nemá bezbariérový přístup.
- B Nemožný bez doprovodu osobního asistenta.
- C Možný pouze po předchozí rezervaci.
- D Možný s pomocí dalších lidí.**

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1b

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu.

Úplná odpověď:

- D Možný s pomocí dalších lidí.

Distraktory:

- A Nemožný, protože hrad nemá bezbariérový přístup.
 - Hrad nemá bezbariérový přístup, ale handicapovaní lidé se prohlídek účastnit mohou, mají i sníženou sazbu vstupného.
- B Nemožný bez doprovodu osobního asistenta.
 - Osobní asistent v textu není zmíněn.
- C Možný pouze po předchozí rezervaci.
 - Povinná rezervace se týká pouze 2. prohlídkové trasy.

OTÁZKA 5: **KARLŠTEJN****1 BOD**

Jaké podmínky musí splnit malý pes, aby mohl být přítomen na prohlídce 2. okruhu?

- A Musí být nesen v náručí, košíku, tašce apod.
- B Nesmí štěkáním narušit důstojnost památky.
- C Musí být na vodítku a opatřen náhubkem.
- D Nesmí se prohlídky účastnit.**

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu.

Úplná odpověď:

- D Nesmí se prohlídky účastnit.

Distraktory:

- A Musí být nesen v náručí, košíku, tašce apod.
 - Týká se pouze 1. prohlídkové trasy.
- B Nesmí štěkáním narušit důstojnost památky.
 - Podle textu je přístup zvířat na 2. okruh zakázán.
- C Musí být na vodítku a opatřen náhubkem.
 - Tato informace není v textu uvedena.

OTÁZKA 6: **KARLŠTEJN****2 BODY**

Školní třída s 32 žáky si jede prohlédnout kapli sv. Kříže na hradě Karlštejn. Stihne prohlídkovou trasu ukončit za 100 minut? Svou odpověď zdůvodněte.

1 bod za správnou odpověď; 1 bod za zdůvodnění

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu, jejich interpretaci a propojení.

Příklady úplných odpovědí:

- Nestihne, kaple sv. Kříže je součástí 2. okruhu, kam se vejde jen 20 osob.
- Nestihne, 32 žáků se nevejde do jedné prohlídky.
- Nestihne, musí jít na dvakrát.
- Nestihne, nemohou jít všichni pohromadě.

Žák uvede, že třída prohlídkovou trasu ukončit za 100 minut nestihne, a správně odpověď zdůvodní informací z textu, že jedné prohlídce, která trvá zhruba 100 minut, se může zúčastnit jen 20 žáků.

Příklady neúplných odpovědí:

- Nestihne.

Žák uvede, že třída prohlídkovou trasu ukončit za 100 minut nestihne, svou odpověď však nezdůvodní informací z textu.

- Stihli by, kdyby 12 žáků chybělo.

Žák správně pochopí informaci z textu, že se jedné prohlídce 2. okruhu může účastnit maximálně 20 osob, neodpovídá však přímo na otázku.

Příklady nevyhovujících odpovědí:

- Stihne, prohlídka trvá 100 minut.

Není zohledněna informace o maximálním počtu osob.

- Stihne. Prohlídka trvá 50–60 minut.

Týká se 1. okruhu. Žák nepropojí správně informace z textu o délce prohlídce 2. okruhu a maximálním počtu osob.

OTÁZKA 7: KARLŠTEJN

2 BODY

Které z následujících činností jsou podle textu při návštěvě 1. prohlídkového okruhu zakázány?

Činnost	Povoleno / Zakázáno
Kouření	Povoleno / <u>Zakázáno</u>
Vstup v plavkách	Povoleno / Zakázáno
Vstup bez průvodce	Povoleno / Zakázáno
Vstup bez předchozí rezervace	Povoleno / Zakázáno
Používání mobilních telefonů	Povoleno / Zakázáno
Fotografování mimo vnitřní prostory hradu	Povoleno / Zakázáno

2 body za všechny správné odpovědi; 1 bod za maximálně 2 chyby

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu a z piktogramů a jejich interpretaci.

Úplná odpověď:

Činnost	Povoleno / Zakázáno
Kouření	Zakázáno
Vstup v plavkách	Zakázáno – Vstup na prohlídku 1. a 2. okruhu je možný jen ve vhodném oděvu odpovídajícím důstojnosti a významu památky.
Vstup bez průvodce	Zakázáno – Oba prohlídkové okruhy jsou pouze s průvodcem.
Vstup bez předchozí rezervace	Povoleno – Rezervace je nutná pouze pro 2. prohlídkový okruh.
Používání mobilních telefonů	Zakázáno – Přeškrtnutý mobil v piktogramech.
Fotografování mimo vnitřní prostory hradu	Povoleno – V exteriérech je fotografování povoleno, zakázáno je pouze v interiérech.

✂-----✂

Správným řešením celé úlohy lze získat maximálně 10 bodů. _____

■ **VÝCHOZÍ TEXT:**

Felix Habsburk Lorraine (†95) zemřel v úterý v mexickém městě San Angel, kde žil jako bankéř. Informaci přinesla Eva Demmerleová, mluvčí rodiny Habsburků. Stále ale není jasné, kde bude tělo pohřbeno. Felix Habsburk byl třetím synem a posledním žijícím dítětem rakouského císaře Karla a jeho ženy Zity. K smutné události v rodině došlo hned měsíc po úmrtí bývalého následníka trůnu Otto von Habsburka, který byl pohřben ve Vídni v červenci. Felix se pohřbu svého bratra zúčastnit nemohl kvůli chatrnému zdravotnímu stavu. „Neviděl bratra léta a jeho smrt ho značně zasáhla,“ uvedla mluvčí rodu. Teď se s bratrem sejdou v nebi. Šlechtic se narodil 31. května 1916 na zámku Schönbrunn ve Vídni. V roce 1952 se oženil s vévodkyní Annou-Evženií z Arenbergu, se kterou zplodil sedm potomků.

Doplňující text: Rodokmen Habsburků

KAREL (RAKOUSKO-UHERSKO; 1887–1922) ∞ ZITA BOURBONSKO-PARMSKÁ (1892–1989)

1. Ota Habsbursko-Lotrinský (1912–2011) ∞ Regina Sasko-Meiningenská (*1925)

- 1.1 Andrea (*1953)
- 1.2 Monika (*1954)
- 1.3 Michaela (*1954)
- 1.4 Gabriela Habsburská (*1956)
- 1.5 Walburga Habsburg-Douglas (*1958)
- 1.6 Karel Habsbursko-Lotrinský (*1961)
- 1.7 Jiří Habsburský (*1964)

2. Adléta (1914–1971)

3. Robert Rakouský-Este (1915–1996) ∞ Markéta Savojská (*1930)

- 3.1 Marie Beatrice (*1954)
- 3.2 Lorenz, arcivévoda Rakouský-Este (*1955)
 - 3.2.1 Amedeo (*1986), princ belgický
 - 3.2.2 Marie Laura (*1988)
 - 3.2.3 Jáchym (*1991)
 - 3.2.4 Luisa Marie (*1995)
 - 3.2.5 Laetitia Marie (*2003)

4. Felix (*1916) ∞ Anna-Evženie z Arenbergu

5. Karel Ludvík Rakouský (1918–2007) ∞ Yolande de Ligne

6. Rudolf (*1919)

7. Šarlota (1921–1989) ∞ Jiří Alexandr Mecklenburský (1899–1963)

8. Alžběta Šarlota Rakouská (1922–1993) ∞ princ Jindřich z Lichtenštejna (1916–1991)

Zdroj: *Blesk*, 8. září 2011; www.cs.wikipedia.org.

■ OTÁZKA 1: **HABSBURK** **1 BOD**

Kolika let se dožil Otto von Habsburk?

.....

■ OTÁZKA 2: **HABSBURK** **1 BOD**

Určete, který z následujících titulů se nejlépe hodí k článku.

- A Habsburkové
- B Zemřel dědic trůnu
- C Poslední syn rakouského císaře mrtev
- D Sedm ubohých sirotků

■ OTÁZKA 3: **HABSBURK** **1 BOD**

Ve kterém století se narodila většina příslušníků habsburského rodu, kteří jsou uvedeni v rodokmenu?

.....

■ OTÁZKA 4: **HABSBURK** **2 BODY**

Ve kterých zemích podle textu žil Felix Habsburk?

.....

■ OTÁZKA 5: **HABSBURK** **1 BOD**

Kolik potomků císaře Karla I. a jeho manželky Zity Bourbonsko-Parmské se dožilo dospělého věku? (Vycházejte z předloženého textu a rodokmenu.)

.....

■ OTÁZKA 6: **HABSBURK** **2 BODY**

Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je v souladu s výchozím textem. U každého tvrzení zakroužkujte „Ano“, nebo „Ne“.

Tvrzení	Odpověď
Amedeo a Luisa Marie jsou sourozenci.	Ano / Ne
Felix je strýc Marie Beatrice.	Ano / Ne
Tchyní Markéty Savojské je Regina Sasko-Meiningenská.	Ano / Ne
Marie Beatrice je sestřenicí Jiřího Habsburského.	Ano / Ne

■ OTÁZKA 7: **HABSBURK** **2 BODY**

Určete, které výpovědi v článku jsou typické pro text bulvárního deníku, vypište tři příklady a svou odpověď zdůvodněte.

.....

ÚLOHA HABSBURK – KLÍČ K ŘEŠENÍ

OTÁZKA 1 1 BOD

99 let.

OTÁZKA 2 1 BOD

C

OTÁZKA 3 1 BOD

Ve 20. století.

OTÁZKA 4 2 BODY

Rakousko (popřípadě Rakousko-Uhersko) a Mexiko.

OTÁZKA 5 1 BOD

Osm potomků.

OTÁZKA 6 2 BODY

2 body za všechny správné odpovědi; 1 bod za maximálně 2 chyby

ANO, ANO, NE, ANO

OTÁZKA 7 2 BODY

2 body za úplnou odpověď, tj. tři správně uvedené příklady a zdůvodnění

- (†95) – uvedení věku v závorce za jménem typické pro žurnalistický text, zejména pro bulvární, dále označení smrti křížkem, tedy užití symbolu.
- K smutné události v rodině došlo hned měsíc po úmrtí bývalého následníka trůnu – užití expresivního výrazu.
- „Neviděl bratra léta a jeho smrt ho značně zasáhla,“ uvedla mluvčí rodu... – přímá řeč „mluvčího“.
- Teď se s bratrem sejdou v nebi – informace neověřitelná, apelující na čtenářovy city.

ÚLOHA HABSBURK – METODICKÉ POKYNY PRO VYHODNOCOVÁNÍ

Charakteristika textu

Zdroj: *Blesk*, 8. září 2011. Dostupné [on-line] z: www.cs.wikipedia.org [citováno 9. 6. 2012], kráceno, upraveno.

Kontext (situace): veřejný, částečně vzdělávací

Typ: narativní, exozice

Komentář: Text může být zajímavý tím, že kombinuje bulvární sdělení o úmrtí člena královské rodiny s historickými fakty, která ovšem zasahují do současnosti; žáci mohou být zaujati tím, že příslušníci rodu, který považovali za vymřelý, žijí „mezi námi“.

Orientační čas řešení: 20 minut

OTÁZKA 1: **HABSBURK**

1 BOD

Kolika let se dožil Otto von Habsburk?

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje orientaci v rodokmenu, tj. nesouvislém textu.

Úplná odpověď:

99 let.

Otto von Habsburk (v rodokmenu Ota Habsburský-Lotrinský) se narodil v roce 1912 a zemřel v roce 2011.

OTÁZKA 2: **HABSBURK**

1 BOD

Určete, který z následujících titulků se nejlépe hodí k článku.

- A Habsburkové
- B Zemřel dědic trůnu
- C Poslední syn rakouského císaře mrtev**
- D Sedm ubohých sirotek

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání informace a logický úsudek žáka.

Úplná odpověď:

C Poslední syn rakouského císaře mrtev

Tento titulěk odpovídá informaci o posledním potomkovi rakouského císaře, žák by k ní měl dojít logickým vyloučením ostatních odpovědí.

Distraktory:

A Příliš zobecňující.

B Uvádí chybnou informaci, Felix nebyl dědicem trůnu, nejednalo se o prvorozeného syna.

D O sedmi Felixových dětech je v článku zmínka spíše okrajová, kromě toho se jedná o expresivní titulěk.

OTÁZKA 3: **HABSBURK**

1 BOD

Ve kterém století se narodila většina příslušníků habsburského rodu, kteří jsou uvedeni v rodokmenu?

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje, aby čtenář vyhledal více informací, které mohou vyhovovat několika kritériím. Navíc musí být vybaven znalostí značení století.

Úplná odpověď:

Ve 20. století.

V 19. století se narodil pouze Karel I. a jeho manželka Zita, ve 21. století pouze dcera arcivévodky Lorenze.

OTÁZKA 4: **HABSBURK**

2 BODY

Ve kterých zemích podle textu žil Felix Habsburk?

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Žák musí nalézt informace v textu a propojit je se znalostmi z běžného života (Vídeň je hlavním městem Rakouska).

Úplná odpověď:

Rakousko (popřípadě Rakousko-Uhersko) a Mexiko.

OTÁZKA 5: **HABSBURK**

1 BOD

Kolik potomků císaře Karla I. a jeho manželky Zity Bourbonsko-Parmské se dožilo dospělého věku? (Vycházejte z předloženého textu a rodokmenu.)

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1b

Zdůvodnění: Žák musí vyhledat informace v rodokmenu.

Úplná odpověď:

8 potomků (Ota, Adléta, Robert, Felix, Karel Ludvík, Rudolf, Šarlota, Alžběta Šarlota)

OTÁZKA 6: **HABSBURK****2 BODY**

Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je v souladu s výchozím textem. U každého tvrzení zakroužkujte „Ano“, nebo „Ne“.

Tvrzení	Odpověď
Amedeo a Luisa Marie jsou sourozenci.	Ano / Ne
Felix je strýc Marie Beatrice.	Ano / Ne
Tchyní Markéty Savojské je Regina Sasko-Meiningenská.	Ano / Ne
Marie Beatrice je sestřenicí Jiřího Habsburského.	Ano / Ne

2 body za všechny správné odpovědi; 1 bod za maximálně 2 chyby

Procvičované dovednosti: zpracování informací – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Žák musí nalézt konkrétní informaci a využít znalosti z běžného života.

Úplná odpověď:

ANO

ANO

NE – *Tchyní Markéty Savojské je Zita Bourbonsko-Parmská.*

ANO

OTÁZKA 7: **HABSBURK****2 BODY**

Určete, které výpovědi v článku jsou typické pro text bulvárního deníku, vypište tři příklady a svou odpověď zdůvodněte.

2 body za úplnou odpověď, tj. tři správně uvedené příklady a zdůvodnění

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu a formy textu

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Žák musí propojit své znalosti s praxí, vyhledat informace, které splňují více podmínek, musí pochopit význam fráze a její jedinečnost v rámci textu.

Příklady úplných odpovědí:

- (†95) – *Uvedení věku v závorce za jménem typické pro žurnalistický text, zejména pro bulvární, dále označení smrti křížkem, tedy užití symbolu.*
- *Ke smutné události v rodině došlo hned měsíc po úmrtí bývalého následníka trůnu... – Užití expresivního výrazu.*
- *„Neviděl bratra léta a jeho smrt ho značně zasáhla,“ uvedla mluvčí rodu... – Jedná se o přímou řeč „mluvčího“.*
- *Teď se s bratrem sejdou v nebi... – Informace neověřitelná, apelující na čtenářovy city.*
- *Spekulace typu: „Není jasné, kde bude tělo pohřbeno.“*
- *Dále například kratší větné celky, nepříliš složitá stavba vět apod.*

Příklady nevyhovujících odpovědí:

- *Text pochází z Blesku, a to je bulvární deník.*
- *Felix byl slavný, a proto o něm píšou v bulvárních novinách.*

⌘-----⌘

Správným řešením celé úlohy lze získat maximálně 10 bodů. _____

■ VÝCHOZÍ TEXT:

Uchovávání potravin v chladničce

Správná obsluha zařízení, správně zabalené potraviny, správná teplota a dodržování hygienických opatření výrazně ovlivňují kvalitu uložených potravin.

- Potraviny, které uchováváme v chladničce, musí být přiměřeně zabaleny, aby nevydávaly nepříjemný zápach ani vlhkost (v PVC sáčcích nebo fóliích, v hliníkových fóliích, uzavřených nádobách a sklenicích atd.).
- Potraviny balte systematicky a nedopustíte, aby se navzájem dotýkaly (různé zápachy se mohou míchat). Kolem zabalených potravin zajistěte dostatečnou cirkulaci vzduchu.
- Neuchovávejte v chladničce hořlavé, těkavé a výbušné látky.
- Lahve s vysokým obsahem alkoholu musí být uzavřeny a uloženy v poloze „na stojato“.
- Potraviny se nesmějí dotýkat zadní stěny chladničky.
- Před uložením do chladničky musí být potraviny vystydlé.
- Nastavte termostat na takový stupeň, při kterém chladnička dosahuje nejnižší teploty. Teplotu termostatem regulujte postupně, aby potraviny nenamrzaly.
- Snažte se otevírat dveře chladničky co možná nejméně, aby nastavení teploty správně fungovalo.
- Některé organické roztoky, olej v kůře citronů a pomerančů, kyselina obsažená v másle apod., mohou být při dlouhodobém styku s povrchem z PVC nebo s těsněním příčinou jejich poškození a předčasného stárnutí.
- Nepříjemný zápach upozorňuje na nečistotu uvnitř chladničky, respektive na zkažený obsah. Zápach odstraníte nebo zmenšíte, jestliže chladničku vymyjete vodou s kapkou octa.
- Doporučujeme také používání filtru s aktivním uhlím, které čistí vzduch a neutralizuje zápach.
- Jestliže odcházíte na delší dobu z domova, odstraňte z chladničky rychle se kazící potraviny.

Doba uchování potravin v chladničce

Druh potravin	Doba skladování (dny)													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Máslo	+	+	+	+	+	+	+	=	=	=	=	=		
Vejsce	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	=	=	=	=
Maso: čerstvé nekrájené	+	+	=											
krájené	+	=												
uzené	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	=	=	=	=
Ryby	+	=												
Marinované potraviny	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	=	=	=	=
Kořenová zelenina	+	+	+	+	+	+	+	+	=	=	=	=	=	=
Sýry	+	+	+	+	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=
Sladkosti	+	+	=	=	=	=								
Ovoce	+	+	=	=	=	=	=	=	=	=				
Hotová jídla	+	+	=	=										

Legenda: + doporučená doba skladování = možná doba skladování

Zdroj: *Chladnička s mrazničkou*, 172602/67 (10-09), s. 41, 42.

■ OTÁZKA 1: **CHLADNIČKA****1 BOD**

Odkud je text převzat?

- A Z odborného článku.
- B Ze školní učebnice chemie.
- C Z úvodní části kuchařské knihy.
- D Z návodu na obsluhu elektrospotřebiče.

■ OTÁZKA 2: **CHLADNIČKA****1 BOD**O čem se v textu **nepíše**?

- A O čištění chladničky.
- B O uchovávání alkoholu.
- C O uchovávání mražených potravin.
- D O době uchovávání jednotlivých potravin.

■ OTÁZKA 3: **CHLADNIČKA****2 BODY**

U uvedených skupin potravin určete, zda je lze po danou dobu uchovávat v chladničce. Správnou odpověď zakroužkujte. První řádek v tabulce slouží jako vzor.

	4 dny	7 dní	14 dní
Ovoce	☒ Ano / Ne	☒ Ano / Ne	Ano / ☒ Ne
Ryby	Ano / Ne	Ano / Ne	Ano / Ne
Sýry	Ano / Ne	Ano / Ne	Ano / Ne
Hotová jídla	Ano / Ne	Ano / Ne	Ano / Ne

■ OTÁZKA 4: **CHLADNIČKA****1 BOD**

Která z uvedených potravin se v chladničce nejrychleji zkazí?

- A Eidam.
- B Banány.
- C Makrela.
- D Čokoládový dort.

■ OTÁZKA 5: **CHLADNIČKA****1 BOD**

Proč se máme podle textu snažit otevírat dveře chladničky co možná nejméně?

- A Aby potraviny nenamrzaly.
- B Aby nedošlo k ovlivnění funkce termostatu.
- C Aby z chladničky neunikal nepříjemný zápach.
- D Aby nedocházelo k poškození a předčasnému stárnutí těsnění dveří.

OTÁZKA 6: CHLADNIČKA **2 BODY**

Ohřáli jste si oběd, který vám připravila maminka. Hodně jídla vám zbylo. Jaké dva kroky musíte podle textu udělat před tím, než teplý zbytek jídla můžete uložit do chladničky? Svou odpověď zdůvodněte.

- 1.
- 2.

OTÁZKA 7: CHLADNIČKA **2 BODY**

Prohlédněte si na následujícím obrázku chladničku a rozhodněte, zda jsou potraviny uloženy v souladu s pravidly uvedenými v textu. Svou odpověď zdůvodněte.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÚLOHA CHLADNIČKA – KLÍČ K ŘEŠENÍ

OTÁZKA 1 1 BOD

D

OTÁZKA 2 1 BOD

C

OTÁZKA 3 2 BODY

2 body za všechny správné odpovědi; 1 bod za maximálně 2 chyby

	4 dny	7 dní	14 dní
Ovoce	Ano	Ano	Ne
Ryby	Ne	Ne	Ne
Sýry	Ano	Ano	Ano
Hotová jídla	Ano	Ne	Ne

OTÁZKA 4 1 BOD

C

OTÁZKA 5 1 BOD

B

OTÁZKA 6 2 BODY

2 body za 2 a více správných odpovědí; 1 bod za 1 správnou odpověď

Příklady úplných odpovědí:

- Nechat jídlo vystydnout – teplé se nemůže do chladničky ukládat.
- Přiměřeně jídlo zabalit – aby nevydávalo zápach.
- Oddělit maso a brambory – potraviny se nemají navzájem dotýkat.

OTÁZKA 7 2 BODY

1 bod za správnou odpověď, 1 bod za zdůvodnění

Příklady úplných odpovědí:

- ANO – potraviny nejsou u zadní stěny ledničky.
- ANO – zašpuntované lahve s alkoholem stojí ve dveřích – lahve s vysokým obsahem alkoholu musí být uzavřeny a uloženy v poloze „na stojatě“.
- ANO – potraviny jsou zabalené.
- ANO – potraviny se vzájemně nedotýkají.

ÚLOHA CHLADNIČKA – METODICKÉ POKYNY PRO VYHODNOCOVÁNÍ

Charakteristika textu

Zdroj: *Chladnička s mrazničkou* – návod k použití 172602/67 (10-09), s. 41, 42.

Kontext (situace): veřejný

Typ: návod k použití

Komentář: Text může zaujmout svým propojením s každodenním životem, s návody k použití se žáci běžně setkávají.

Orientační čas řešení: 20 minut

OTÁZKA 1: **CHLADNIČKA****1 BOD**

Odkud je text převzat?

- A Z odborného článku.
- B Ze školní učebnice chemie.
- C Z úvodní části kuchařské knihy.
- D Z návodu na obsluhu elektrospotřebiče.**

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení formy textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje propojení textu se znalostmi z každodenního života na základě vlastních zkušeností a postojů.

Úplná odpověď:

- D Z návodu na obsluhu elektrospotřebiče.

Distraktory:

- A Jazyk textu neodpovídá odbornému článku, použitý rozkazovací způsob jednoznačně implikuje návod.
- B V textu se hovoří o hořlavých, těkavých a výbušných látkách, tyto látky jsou však uvedeny jen jako nevhodné pro skladování v chladničce.
- C V textu se sice hovoří o potravinách, předmětem textu však není informace o potravinách a jejich zpracování, ale informace o správném používání chladničky.

OTÁZKA 2: **CHLADNIČKA****1 BOD**O čem se v textu **nepíše**?

- A O čištění chladničky.
- B O uchovávání alkoholu.
- C O uchovávání mražených potravin.**
- D O době uchovávání jednotlivých potravin.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1b

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu.

Úplná odpověď:

- C O uchovávání mražených potravin.
- V textu se hovoří pouze o chladničce, nikoli o mrazničce.*

Distraktory:

- A Čištění chladničky je zmíněno v bodu o odstraňování zápachu.
- B Uchovávání lahví s vysokým obsahem alkoholu je v textu explicitně zmíněno.
- D Doba uchování jednotlivých potravin je uváděna v tabulce.

OTÁZKA 3: **CHLADNIČKA****2 BODY**

U uvedených skupin potravin určete, zda je lze po danou dobu uchovávat v chladničce. Správnou odpověď zakroužkujte. První řádek v tabulce slouží jako vzor.

	4 dny	7 dní	14 dní
Ovoce	☒ Ano / ☐ Ne	☒ Ano / ☐ Ne	Ano / ☒ Ne
Ryby	☐ Ano / ☐ Ne	☐ Ano / ☐ Ne	☐ Ano / ☐ Ne
Sýry	☐ Ano / ☐ Ne	☐ Ano / ☐ Ne	☐ Ano / ☐ Ne
Hotová jídla	☐ Ano / ☐ Ne	☐ Ano / ☐ Ne	☐ Ano / ☐ Ne

2 body za všechny správné odpovědi; 1 bod za maximálně 2 chyby

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu a jejich interpretaci.

Úplná odpověď:

	4 dny	7 dní	14 dní
Ovoce	Ano	Ano	Ne
Ryby	Ne	Ne	Ne
Sýry	Ano	Ano	Ano
Hotová jídla	Ano	Ne	Ne

Odvozeno z tabulky Doba uchovávání potravin v chladničce.

OTÁZKA 4: **CHLADNIČKA**

1 BOD

Která z uvedených potravin se v chladničce nejrychleji zkazí?

- A Eidam.
- B Banány.
- C Makrela.**
- D Čokoládový dort.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání několika explicitních informací, jejich správné propojení se znalostmi z každodenního života na základě vlastních zkušeností, přiřazení a porovnání.

Úplná odpověď:

C makrela

Makrela je ryba, ryby je možno uchovávat nejvýše 2 dny.

Distraktory:

- A Eidam je sýr, sýry lze uchovávat až 14 dní.
- B Banány jsou ovoce, ovoce lze uchovávat až 10 dní.
- D Čokoládový dort je sladkost, sladkosti lze uchovávat až 6 dnů.

OTÁZKA 5: **CHLADNIČKA**

1 BOD

Proč se máme podle textu snažit otevírat dveře chladničky co možná nejméně?

- A Aby potraviny nenamrzaly.
- B Aby nedošlo k ovlivnění funkce termostatu.**
- C Aby z chladničky neunikal nepříjemný zápach.
- D Aby nedocházelo k poškození a předčasnému stárnutí těsnění dveří.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1b

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitní informace z textu.

Úplná odpověď:

B Aby nedošlo k ovlivnění funkce termostatu.

Distraktory:

- A Aby potraviny nenamrzaly.
 - Tato možnost je v textu uvedena v souvislosti s termostatem, k namrznání potravin však podle textu dochází tehdy, pokud se teplota nereguluje postupně.
- C Aby z chladničky neunikal nepříjemný zápach.
 - Zápach odstraníme vymytím chladničky.
- D Aby nedocházelo k poškození a předčasnému stárnutí těsnění dveří.
 - K poškození a předčasnému stárnutí povrchů z PVC může podle textu docházet dlouhodobým stykem s některými látkami, např. organickými roztoky, olejem v kůře citrusů.

OTÁZKA 6: CHLADNIČKA**2 BODY**

Ohřáli jste si oběd, který vám připravila maminka. Hodně jídla vám zbylo. Jaké dva kroky musíte podle textu udělat před tím, než teplý zbytek jídla můžete uložit do chladničky? Svou odpověď zdůvodněte.

2 body za 2 nebo více správných odpovědí; 1 bod za 1 správnou odpověď

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu a jejich využití pro navržení postupu.

Příklady úplných odpovědí:

- Nechat jídlo vystydnout – před uložením do chladničky musí být potraviny vystydlé.
- Přiměřeně jídlo zabalit – potraviny, které uchováváme v chladničce, musí být přiměřeně zabaleny.
- Dát jídlo do uzavřené nádoby – jinak by mohlo vydávat zápach, vlhkost.
- Dát zvlášť maso a brambory – potraviny se nemají navzájem dotýkat.

Příklady nevyhovujících odpovědí:

- Dát jídlo dostatečně daleko od zadní stěny/stranou od jiných potravin. (Neprovádí se před ukládáním jídla do chladničky.)
- Dát jídlo z hrnce na talíř. (Tato možnost není v textu zmiňována.)

OTÁZKA 7: CHLADNIČKA**2 BODY**

Prohlédněte si chladničku na následujícím obrázku a rozhodněte, zda jsou potraviny uloženy v souladu s pravidly uvedenými v textu. Svou odpověď zdůvodněte.

1 bod za správnou odpověď; 1 bod za zdůvodnění

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu a jejich využití.

Příklady úplných odpovědí:

- ANO – zašpuntované lahve s alkoholem stojí ve dveřích – lahve s vysokým obsahem alkoholu musí být uzavřeny a uloženy v poloze „na stojato“.
- ANO – potraviny jsou zabalené / vzájemně se nedotýkají.

Příklady nevyhovujících odpovědí:

- NE – lednička je otevřená.

✂ ----- ✂

NÁZEV ÚLOHY: **NAGANO**

JMÉNO: _____

Správným řešením celé úlohy lze získat maximálně 13 bodů. _____

■ VÝCHOZÍ TEXT:

Na počátku třetí třetiny hráli Rusové dvě minuty v oslabení za příliš mnoho hráčů na ledě, ale gól ještě nepadl. Rozhodující okamžik utkání přinesla 49. minuta a takto ho viděl z druhé strany klu-
ziště Dominik Hašek:

*Pavel Patera vyhrál buly. Musel ten puk trefit ještě ve vzduchu – sklepl ho na Martina Procházku, který
bekhendem prodloužil k modré čáře na Petra Svobodu. Kovalenka, který měl proti Svobodovi vyrazit,
skvěle odblokoval Milan Hejduk. Patera bojoval s Jašinem, který asi nejméně clonil výhled brankáři.*

*Znám „Ježka“, z Buffala vím, že to určitě není žádný ostrostřelec. Kovalenko s Hejdukem už se k němu
hodně přiblížili, ale Petr měl pořád ještě čas napřáhnout a vystřelit největší ránu, jakou umí. Mno-
hokrát jsem si to prohlížel na videu, později jsem našel místo, kde je vidět, že puk maličko zavadil
o Kovalenkovo lýtko. Pak zapadl do horního rohu branky.*

Ještě museli vydržet nekonečných jedenáct minut a čas se vlekl jako hlemýžď. Soupeř zkusil, co se
dalo, v samotném závěru si vyžádal oddechový čas, odvolal brankáře, ale třináct sekund před kon-
cem všechno zkazil. Po zakázaném uvolnění se vrátila hra do ruského obranného pásma a Štalen-
kov do branky. A už tu byl konec a televizní komentátor Robert Záruba křičel do světa památné
věty: *Otevíráme bránu olympijského turnaje. Jsme olympijští vítězové. Přepište dějiny...*

7. 2. – 22. 2. 1998 NAGANO: 18. ZOH**ČR-Finsko 3:0** (0:0, 1:0, 2:0)

Růžička, Reichel, Patera

13. 2. 1998

ČR-Kazachstán 8:2 (1:0, 3:2, 4:0)

Ručinský 2, R. Hamrlík, Růžička, Martin Straka,

J. Beránek, Patera, Martin Procházka

15. 2. 1998

ČR-Rusko 1:2 (0:0, 1:0, 0:2)

Reichel

16. 2. 1998

ČR-USA 4:1 (0:1, 3:0, 1:0)

Jágr, Růžička, Ručinský, Dopita

18. 2. 1998

ČR-Kanada 2:1 (0:0, 0:0, 1:1 - 0:0) **po sam.
nájezdch**

Šlégr, Reichel (rozhodující nájezd)

20. 2. 1998

ČR-Rusko 1:0 (0:0, 0:0, 1:0)

P. Svoboda

22. 2. 1998

Konečná tabulka skupiny:

1. Rusko	3	3	0	0	15:6	6
2. ČR	3	2	0	1	12:4	4
3. Finsko	3	1	0	2	11:9	2
4. Kazachstán	3	0	0	3	6:25	0

Čtvrtfinále: ČR-USA 4:1, Rusko-Bělorusko 4:1, Fin-sko-Švédsko 2:1, Kanada-Kazachstán 4:1, **semifinále:**

ČR-Kanada 2:1 po sam. nájezdch, Rusko-Finsko 7:4,

o 3. místo: Finsko-Kanada 3:2, **finále:** ČR-Rusko 1:0.

ČR, olympijský vítěz: Hašek – R. Hamrlík/1, F. Kuče-
ra, P. Svoboda/1, Šlégr/1, Šmehlík, Špaček – J. Berá-
nek/1, Čaloun, Dopita/1, Hejduk, Jágr/1, Moravec,
R. Lang, Patera/2, Martin Procházka/1, Reichel/3,
Ručinský/3, Růžička/3, Martin Straka/1 (Čechmánek,
Hnilička, L. Procházka nenastoupili)

Zdroj: GUT, Karel; PRCHAL, Jaroslav. *100 let českého hokeje*. Praha: AS press, s. r. o., 2008, s. 276, 282–283.■ OTÁZKA 1: **NAGANO****1 BOD**

Kterého ze zápasů v tabulce se text a vzpomínky Dominika Haška týkají?

.....

■ OTÁZKA 2: **NAGANO****2 BODY**

Kdo je podle textu „Ježek“? Zdůvodněte, proč je jeho jméno uvedeno v uvozovkách.

.....

.....

■ OTÁZKA 3: **NAGANO** **1 BOD**

Která z následujících výpovědí z textu je přirovnáním?

- A Není žádný ostrostřelec. B Vystřelit největší ránu, jakou umí.
C Čas se vlekl jako hlemýžď. D Přepište dějiny.

■ OTÁZKA 4: **NAGANO** **1 BOD**

Kolik minut trvá hokejový zápas? Svou odpověď zdůvodněte citací z textu.

.....
.....
.....

■ OTÁZKA 5: **NAGANO** **1 BOD**

Kolik zápasů hrála ČR v olympijském turnaji celkem?

- A 3 B 4 C 5 D 6

■ OTÁZKA 6: **NAGANO** **1 BOD**

Co znamenají čísla za lomítkem ve jmenném seznamu našich hráčů?

.....
.....

■ OTÁZKA 7: **NAGANO** **1 BOD**

Kteří čeští hráči byli na ledě v okamžiku vstřelení vítězného gólu?

.....
.....

■ OTÁZKA 8: **NAGANO** **1 BOD**

Jak se jmenoval ruský brankář, kterému Jašin s Paterou clonili výhled?

- A Štalenkov B Kovalenko C Ježek D Buffalo

■ OTÁZKA 9: **NAGANO** **2 BODY**

S jakým týmem hrála ČR v semifinále? Kdo zápas vyhrál a s jakým skóre?

Tým:

Vítěz:

Skóre:

■ OTÁZKA 10: **NAGANO** **2 BODY**

Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je v souladu s výchozím textem. U každého tvrzení zakroužkujte „Ano“, nebo „Ne“.

Tvrzení	Odpověď
ČR vyhrála všechny zápasy turnaje.	Ano / Ne
Zkratka ZOH znamená „Západní organizace hokeje“.	Ano / Ne
Na 3. místě se v turnaji umístili Finové.	Ano / Ne
Kanada patřila do stejné skupiny jako ČR.	Ano / Ne

ÚLOHA NAGANO – KLÍČ K ŘEŠENÍ

OTÁZKA 1 1 BOD

Finále, ČR–Rusko.

OTÁZKA 2 2 BODY

1 bod za správnou odpověď, 1 bod za zdůvodnění

Ježek je Petr Svoboda, v uvozovkách je uvedeno jméno proto, že jde o přezdívku.

OTÁZKA 3 1 BOD

C

OTÁZKA 4 1 BOD

1 bod za správnou odpověď, 1 bod za citaci

60 minut.

Citace: „Rozhodující okamžik utkání přinesla 49. minuta... Ještě museli vydržet nekonečných jedenáct minut.“

OTÁZKA 5 1 BOD

D

OTÁZKA 6 1 BOD

Počet vstřelených gólů.

OTÁZKA 7 1 BOD

Patera, Procházka, Svoboda, Hejduk, Hašek.

OTÁZKA 8 1 BOD

A

OTÁZKA 9 2 BODY

2 body za úplnou odpověď; 1 bod za 2 údaje

Kanada

ČR

2:1 po samostatných nájezdech

OTÁZKA 10 2 BODY

2 body za všechny správné odpovědi; 1 bod za maximálně 2 chyby

NE

NE

ANO

NE

ÚLOHA NAGANO – METODICKÉ POKYNY PRO VYHODNOCOVÁNÍ

Charakteristika textu

Zdroj: GUT, K.; PRCHAL, J. *100 let českého hokeje*. Praha: AS press, s. r. o., 2008, s. 276, 282–283.

Kontext (situace): veřejný, částečně vzdělávací

Typ: narativní + expozice

Komentář: Text je velmi zajímavý zejména pro čtenáře chlapce. Ovšem hokej je v naší populaci natolik oblíbený sport, že možná zaujme i dívky. Navíc jde o tematiku největšího hokejového úspěchu naší republiky v mezinárodních turnajích, což text ještě více ztraktivňuje. Postava Dominika Haška, nejslavnějšího českého hokejového brankáře, je také jistým lákadlem.

Orientační čas řešení: 20–25 minut

OTÁZKA 1: **NAGANO****1 BOD**

Kterého ze zápasů v tabulce se text a vzpomínky Dominika Haška týkají?

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání dvou informací a jejich správné propojení.

Úplná odpověď:

Jde o zápas ve finále (ČR–Rusko).

OTÁZKA 2: **NAGANO****2 BODY**

Kdo je podle textu „Ježek“? Zdůvodněte, proč je jeho jméno uvedeno v uvozovkách.

1 bod za správnou odpověď, 1 bod za zdůvodnění

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje přesné čtení textu a vyvození informace, která není na první pohled zjevná.

Úplná odpověď:

Jde o Petra Svobodu. „Ježek“ je uvedeno v uvozovkách, protože jde o přezdívku.

OTÁZKA 3: **NAGANO****1 BOD**

Která z následujících výpovědí z textu je přirovnáním?

- A Není žádný ostrostřelec.
- B Vystřelit největší ránu, jakou umí.
- C Čas se vlekl jako hlemýžď.**
- D Přepište dějiny.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje konkrétní vědomost, školní znalost.

Úplná odpověď:

C Čas se vlekl jako hlemýžď.

Distraktory:

- A Jedná se o náhodně vybranou výpověď z textu.
- B Tato možnost vyžaduje podrobnější úvahu (žák např. ví, že v přirovnání se objevuje slovo *jako*, proto pro něj může být slovo *jakou* matoucí).
- D Jedná se o frázi.

OTÁZKA 4: **NAGANO****1 BOD**

Kolik minut trvá hokejový zápas? Svou odpověď zdůvodněte citací z textu.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje nalezení dvou informací v textu a logickou úvahu (když gól padl ve 49. minutě a do konce bylo ještě 11 minut, pak celý zápas bude dlouhý 60 minut).

Úplná odpověď:

60 minut.

Citace: „Rozhodující okamžik utkání přinesla 49. minuta. (...) Ještě museli vydržet nekonečných jedenáct minut.“

OTÁZKA 5: NAGANO**1 BOD**

Kolik zápasů hrála ČR v olympijském turnaji celkem?

- A 3
- B 4
- C 5
- D 6**

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací v tabulce

Náročnost: 1b

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje nalezení informace v přehledu.

Úplná odpověď:

D 6

Součet zápasů vypsanych v přehledu.

Distraktory:

A 3 – počet zápasů v základní skupině.

B 4 – počet týmů v základní skupině (také vypsané v přehledu).

C 5 – počet zápasů uvedených v levé části textu.

OTÁZKA 6: NAGANO**1 BOD**

Co znamenají čísla za lomítkem ve jmenném seznamu našich hráčů?

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje nalezení informací a jejich správné propojení nebo logickou úvahu. Čtenář musí vzít v úvahu více aspektů textu. Musí zohlednit tabulku (přehled) a zamyslet se nad významem čísel. Informaci o tom, že jde o počet gólů, lze ověřit porovnáním čísla a jména vypsaneho pod jednotlivými zápasy.

Úplná odpověď:

Jde o počet gólů, které hráč dal v olympijském turnaji.

OTÁZKA 7: NAGANO**1 BOD**

Kteří čeští hráči byli na ledě v okamžiku vstřelení vítězného gólu?

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje nalezení informací, které nejsou v textu dominantní, navíc v textu figuruje ještě několik jmen ruských hráčů a je celkem snadné zapomenout na „vypravěče“ Haška.

Úplná odpověď:

Patera, Procházka, Svoboda, Hejduk, Hašek.

OTÁZKA 8: NAGANO**1 BOD**

Jak se jmenoval ruský brankář, kterému Jašin s Paterou clonili výhled?

- A Štalenkov**
- B Kovalenko
- C Ježek
- D Buffalo

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje nalezení informace, která není v textu dominantní, v části, jež hovoří o gólu, se jméno ruského brankáře vůbec neuvádí. Je zmíněno až ke konci textu a jakoby mimochodem.

Úplná odpověď:

A Štalenkov

Distraktory:

B Kovalenko byl jedním z hráčů v poli.

C Ježek neboli Svoboda byl také jeden z hráčů v poli.

D Buffalo je město v USA, kde svého času působil Hašek v soutěži NHL, nejedná se o jméno hráče.

OTÁZKA 9: **NAGANO**

2 BODY

S jakým týmem hrála ČR v semifinále? Kdo zápas vyhrál a s jakým skóre?

2 body za všechny správně vyplněné údaje; 1 bod za 2 správné údaje

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje nalezení informací z přehledu.

Úplná odpověď:

Tým: Kanada

Vítěz: ČR

Skóre: 2:1 po samostatných nájezdech

OTÁZKA 10: **NAGANO**

2 BODY

Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je v souladu s výchozím textem. U každého tvrzení zakroužkujte „Ano“, nebo „Ne“.

Tvrzení	Odpověď
ČR vyhrála všechny zápasy turnaje.	Ano / ☐ Ne
Zkratka ZOH znamená „Západní organizace hokeje“.	Ano / ☐ Ne
Na 3. místě se v turnaji umístili Finové.	☒ Ano / Ne
Kanada patřila do stejné skupiny jako ČR.	Ano / ☐ Ne

2 body za všechny správné odpovědi; 1 bod za maximálně 2 chyby

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Čtenář musí vyhledat informace a posoudit shodnost (popř. neshodnost) tvrzení.

Úplná odpověď:

NE – ČR vyhrála všechny zápasy turnaje.

NE – Zkratka ZOH znamená Západní organizace hokeje.

ANO – Na 3. místě v turnaji se umístili Finové.

NE – Kanada patřila do stejné skupiny jako ČR.

✂ ✂

NÁZEV ÚLOHY: **PÍSMO**

JMÉNO: _____

Správným řešením celé úlohy lze získat maximálně 13 bodů. _____

■ VÝCHOZÍ TEXT:

Nástin vývoje písma

Egyptské hieroglyfy prodělaly vývoj od obrázkového písma, přes vyjadřování slabik až po písmo hláskové. Sumerské klínové písmo převzali semitští Babyloňané. Na jejich území v Mezopotámii pronikli od 8. století př. Kr. Aramejci. Jejich písmo, jež zatlačilo klínopis, vzniklo z písma fénického, které mělo 22 hláskových znaků, bylo vytvořeno ve 13. až 12. století př. Kr. a využilo tisíciletý vývoj písma egyptského. Od Féníčanů, proslulých mořeplavců, jej převzali Řekové a prostřednictvím řeckých kolonistů na italské půdě i Etruskové, kteří tam přešli z Malé Asie. Etruskou úpravu řeckého písma přejali Římané po vítězství nad Etrusky ve 3. století př. Kr.

Egyptské hieroglyfy	Sinajské písmo asi 1500 př. Kr.	Znázornění	Jihoarabské asi 300 př. Kr.	Fénické asi 1300 př. Kr.	Rané hebrejské asi 600 př. Kr.	Řecké asi 500 př. Kr.	Římské asi 100 př. Kr.	Pozdní hebrejské asi 100 př. Kr.	Jméno	Zvuk (výslovnost)
		volská hlava							alef	'
		dům							bet	b
		dřevěný oštěp							gimel	g
		dveře							dalet	d
		muž se zdviženými rukama							he	h
		ruka							jod	y
		dlaň							kaf	k
		voda							mem	m
		had							nun	n
		oko							'ajin	'
		ústa							pe	p
		hlava							res	r
		papyrusová rostlina							sin	s
		kříž							tav	t

Zdroj: BLAŽKE, Jaroslav. *Kouzelné zrcadlo literatury – Od nejstarších památek k osvícenství*. Praha: Atlantis 1998, s. 67.

■ OTÁZKA 1: **PÍSMO****1 BOD**

Byly hieroglyfy písmem hláskovým?

- A Ne, šlo původně o písmo obrázkové.
- B Ne, vyjadřovaly pouze slabiky.
- C Ano, hned od počátku vývoje.
- D Ano, dospěly k tomu postupným vývojem.

■ OTÁZKA 2: **PÍSMO****2 BODY**

Kde všude podle textu žili Etruskové?

.....

.....

■ OTÁZKA 3: **PÍSMO** **1 BOD**

Které písmeno římské abecedy je podle tabulky nejpodobnější původnímu egyptskému hieroglyfu?

- A Písmeno D B Písmeno O C Písmeno I D Písmeno E

■ OTÁZKA 4: **PÍSMO** **1 BOD**

Uvedte na základě tabulky, jakým písmem dnes píšeme.

.....

■ OTÁZKA 5: **PÍSMO** **1 BOD**

Které z následujících schémat zachycuje přímo vznik římského písma?

- A Sumerské → aramejské → fénické → římské.
 B Hieroglyfy → babylonské → etruské → římské.
 C Fénické → řecké → etruské → římské.
 D Sinajské → fénické → řecké → římské.

■ OTÁZKA 6: **PÍSMO** **2 BODY**

Dozvíme se z textu, že fénické písmo mělo 22 písmen? Svou odpověď zdůvodněte.

.....

■ OTÁZKA 7: **PÍSMO** **1 BOD**

Jaké označení pravděpodobně nese v tabulce písmo sumerské?

- A Sinajské B Fénické C Egyptské D Hebrejské

■ OTÁZKA 8: **PÍSMO** **2 BODY**

Vysvětlete, proč pravděpodobně v sinajském písmu chybí některé znaky.

.....

■ OTÁZKA 9: **PÍSMO** **2 BODY**

Vyluštěte vzkaz zapsaný v egyptských hieroglyfech. Předposlední hieroglyf chybí. Doplňte ho.

.....

ÚLOHA PÍSMO – KLÍČ K ŘEŠENÍ

OTÁZKA 1 1 BOD

D

OTÁZKA 2 2 BODY

2 body za úplnou odpověď; 1 bod za neúplnou odpověď

Malá Asie a Itálie (italská půda).

OTÁZKA 3 1 BOD

A

OTÁZKA 4 1 BOD

Římským písmem (uznáváme také hláskovým písmem).

OTÁZKA 5 1 BOD

C

OTÁZKA 6 2 BODY

2 body za správnou odpověď a zdůvodnění; 1 bod v případě absence zdůvodnění

Ne, nedozvíme. V textu je uvedeno pouze, že mělo 22 hláskových znaků.

OTÁZKA 7 1 BOD

A

OTÁZKA 8 2 BODY

Zřejmě se znaky nedochovaly.

Nevíme, jak přesně vypadaly, protože nemáme k dispozici dostatečné množství písemných památek.

OTÁZKA 9 2 BODY

2 body za správné vylučování a doplnění chybějícího znaku

Napsat dopis, chybělo písmeno I.

Dokreslení znaku pro písmeno I: .

ÚLOHA PÍSMO – METODICKÉ POKYNY PRO VYHODNOCOVÁNÍ

Charakteristika textu

Zdroj: BLAŽKE, J. *Kouzelné zrcadlo literatury – Od nejstarších památek k osvícenství*. Praha: Atlantis, 1998, s. 67.

Kontext: vzdělávací text

Typ: výklad + expozice

Komentář: Jde o odborný text (učebnicový) doplněný o názorné ukázky starých písem. Text je informačně dosti nahuštěný, místy až nepřehledný, vyžaduje maximální soustředění čtenáře.

Orientační čas řešení: 20–25 minut

OTÁZKA 1: **PÍSMO**

1 BOD

Byly hieroglyfy písmem hláskovým?

A Ne, šlo původně o písmo obrázkové.

B Ne, vyjadřovaly pouze slabiky.

C Ano, hned od počátku vývoje.

D Ano, dospěly k tomu postupným vývojem.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Čtenář vyhledá informaci a porovná s nabízenými možnostmi.

Úplná odpověď:

D Ano, dospěly k tomu postupným vývojem.

Informace z úvodní části textu.

Distraktory:

A, B Obsahuje špatné sdělení – pouze část vývoje.

C Nejvýraznější distraktor, zvolí jej nepozorný čtenář, obsahuje pouze polovinu odpovědi (ano), ale druhá část výpovědi se neshoduje s informací v textu.

OTÁZKA 2: PÍSMO

2 BODY

Kde všude podle textu žili Etruskové?

2 body za úplnou odpověď; 1 bod za neúplnou odpověď

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1b

Zdůvodnění: Čtenář vyhledá informace v textu, důležité je uvést obě místa, která jsou v textu uvedena.

Úplná odpověď:

Malá Asie a Itálie (italská půda).

Příklady úplných odpovědí:

- Etruskové pocházeli z Malé Asie a pak se přestěhovali do Itálie.
- Malá Asie a Itálie.
- Malá Asie a pak přešli na italskou půdu.

Příklady nevyhovujících odpovědí:

- Asie a Itálie.
- Malá Asie.
- Itálie.

OTÁZKA 3: PÍSMO

1 BOD

Které písmeno římské abecedy je podle tabulky nejpodobnější původnímu egyptskému hieroglyfu?

A Písmeno D

B Písmeno O

C Písmeno I

D Písmeno E

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Čtenář musí být schopen najít v přehledu římské písmeno, srovnat je s egyptským hieroglyfem a usoudit, v kterém případě je shoda největší.

Úplná odpověď:

A Písmeno D

Je pouze zrcadlově obrácené.

Distraktory:

- B O je příliš kulaté, chybí tam svislá čára.
- C I vypadá jako vodorovná čára (místo svislé).
- D E připomíná muže se zdviženýma rukama opravdu pouze vzdáleně.

OTÁZKA 4: PÍSMO

1 BOD

Uveďte na základě tabulky, jakým písmem dnes píšeme.

Procvičované dovednosti: zpracování informací – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Čtenář musí být schopen najít v přehledu římské písmo, usoudit, že je asi nejpodobnější našemu současnému písmu, popř. je označit jako latinku.

Úplná odpověď:

- Píšeme římským písmem.

Příklady úplných odpovědí:

- Pišeme hláskovým písmem.
- Pišeme římským písmem, latinkou.
- Pišeme římským písmem, které vzniklo asi 100 let př. Kr.

OTÁZKA 5: PÍSMO

1 BOD

Které z následujících schémat zachycuje přímo vznik římského písma?

- A Sumerské → aramejské → fénické → římské.
 B Hieroglyfy → babylonské → etruské → římské.
C Fénické → řecké → etruské → římské.
 D Sinajské → fénické → řecké → římské.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Čtenář musí najít informaci v textu, tato informace není v textu dominantní. Text je složitý na pochopení a tato informace z něj ani po několikátém čtení logicky nevyplyne. Čtenář musí informaci soustředěně hledat.

Úplná odpověď:

- C Fénické → řecké → etruské → římské.

Distraktory:

- A, B Popisují jinou cestu vývoje písma, nejde o cestu přímou.
 D Sinajské písmo nemá oporu v textu, nejde o přímý popis vzniku.

OTÁZKA 6: PÍSMO

2 BODY

Dozvíme se z textu, že fénické písmo mělo 22 písmen? Svou odpověď zdůvodněte.

2 body za správnou odpověď a zdůvodnění; 1 bod za absenci zdůvodnění

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Čtenář musí najít informaci v textu, tato informace není v textu dominantní, naopak, je nutné si uvědomit rozdíl mezi písmenem a hláskovým znakem. Jde o důkladné porozumění textu, čtenář musí propojit nejen informace z textu, ale také vlastní vědomosti a znalosti.

Úplná odpověď:

Ne, z textu se dozvíme pouze to, že fénické písmo mělo 22 hláskových znaků (*Jejich písmo, jež zatlačilo klínopis...*). Nevíme, zda šlo o písmena, ale můžeme předpokládat, že ne, protože by autor textu místo pojmu hláskový znak (hláska je artikulovaný znak lidské řeči) použil pojem písmeno (grafický znak hláskového písma), který je jistě čtenáři srozumitelnější (obzvláště pokud jde o učební text).

Příklady úplných odpovědí:

- Ne, v textu je uvedeno jen to, že písmo mělo 22 hláskových znaků.
- Ne, je tam uvedeno, že šlo o hláskové znaky, ne o písmena.

Příklady nevyhovujících odpovědí:

- Ne, z textu se to nedozvíme.
- Ano, fénické písmo mělo 22 hlásek.
- Ano.

OTÁZKA 7: PÍSMO

1 BOD

Jaké označení pravděpodobně nese v tabulce písmo sumerské?

- A Sinajské.**
 B Fénické.
 C Egyptské.
 D Hebrejské.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Čtenář musí najít informaci v textu, tato informace není v textu dominantní. Následně musí vylučovací metodou dospět k určitému názoru, protože z pouhé informace v textu na otázku nebude schopen odpovědět.

Úplná odpověď:

A Sinajské.

Distraktory:

B, C, D Pokud bude čtenář postupovat podle textu, zjistí, že se v tabulce postupně objevují všechna zmíněná písma za sebou. Potom stačí pouze vyloučit distraktory.

OTÁZKA 8: PÍSMO

2 BODY

Vysvětlete, proč pravděpodobně v sinajském písmu chybí některé znaky.

Procvičované dovednosti: zpracování informací – interpretace textu

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Tato otázka po čtenáři nevyžaduje plně pochopení textu, ale požaduje ne zcela běžnou znalost či úvahu.

Příklady úplných odpovědí:

- Zřejmě se znaky nedochovaly.
- Nevíme, jak přesně ty znaky vypadaly, protože nemáme k dispozici dostatečné množství písemných památek.
- Možná ty znaky nepotřebovali, protože je dokázali vyjádřit jinak (dnes také v různých jazycích máme rozličné znaky).

OTÁZKA 9: PÍSMO

2 BODY

Vyluštěte vzkaz zapsaný v egyptských hieroglyfech. Předposlední hieroglyf chybí. Doplňte ho.

2 body za správné vyluštění a doplnění chybějícího znaku

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Žáci vyhledají příslušné hieroglyfy v tabulce, propojí je s písmenem a dají dohromady vzkaz, do kterého doplní jedno chybějící písmeno.

Úplná odpověď:

NAPSAT DOPIS

Žáci „dokreslí“ hieroglyf, který označuje I: .

✕ ----- ✕

Správným řešením celé úlohy lze získat maximálně 12 bodů. _____

■ VÝCHOZÍ TEXT:

①

Umožňuje pořizovat snímky bez použití myši.

⑥ **Digitální mikrofon**

Pro přidání hlasu a zvuku při videohovorech a nahrávání videa.

⑦ **Kontrolka napájení**

Při používání webové kamery svítí modře.

Konektor USB

Pro připojení webové kamery k portu USB v přenosném nebo stolním počítači.

Při propojení pomocí konektoru USB bude webová kamera čerpat elektrickou energii z přenosného nebo stolního počítače.

Zaostřovací kroužek

Pro ruční nastavení zaostření objektivu.

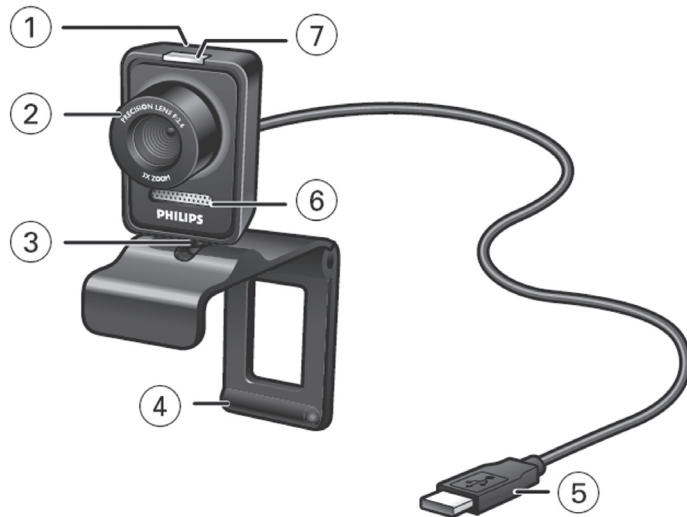
Svorka s gumovými okraji / podstavec kamery

Pro připojení webové kamery k monitoru (ploché obrazovce) stolního počítače nebo obrazovce přenosného počítače.

Když webovou kameru umísťujete na stůl nebo na (velký) monitor stolního počítače, lze svorku otočit.

Otočná nožka

Pro ruční změnu svislého úhlu webové kamery.

Zdroj: *Philips* [citováno 30. 11. 2011], upraveno.

■ OTÁZKA 1: **MODERNÍ TECHNOLOGIE**

1 BOD

Jaký předmět je ve výchozím textu popisován?

.....

■ OTÁZKA 2: **MODERNÍ TECHNOLOGIE** **1 BOD**

Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je v souladu s výchozím textem. U každého tvrzení zakroužkujte „Ano“, nebo „Ne“.

Tvrzení	Odpověď
USB konektor slouží také pro čerpání energie.	Ano / Ne
Přístroj může pořizovat snímky jen s použitím myši.	Ano / Ne
Objektiv lze ručně zaostřit.	Ano / Ne
Přístroj nenahrává video.	Ano / Ne

■ OTÁZKA 3: **MODERNÍ TECHNOLOGIE** **1 BOD**

Která popisovaná část předmětu zajistí zachycení zvuku například při natáčení videa?

.....

■ OTÁZKA 4: **MODERNÍ TECHNOLOGIE** **1 BOD**

Jak je zajištěno napájení zařízení?

- A Připojením zařízení k otočné nožce.
- B Zapnutím digitálního mikrofonu.
- C Připojením zařízení k počítači.
- D Zapnutím fotočlánku.

■ OTÁZKA 5: **MODERNÍ TECHNOLOGIE** **1 BOD**

Navrhněte jednoslovný název pro tlačítko číslo 1 tak, aby název vystihoval funkci tlačítka.

.....

■ OTÁZKA 6: **MODERNÍ TECHNOLOGIE** **1 BOD**

Jaký význam má slovo „konektor“ ve výchozím textu?

- A Vlivný styk.
- B Zařízení, které umožňuje propojení kabelů nebo jejich připojení k přístroji.
- C Sdružení, spolek.
- D Značka vývojového diagramu, která představuje navázání přerušené spojnice.

■ OTÁZKA 7: **MODERNÍ TECHNOLOGIE** **1 BOD**

Tři části přístroje jsou označeny čísly. Očíslujte i názvy zbylých částí přístroje.

- Konektor USB
- Zaostřovací kroužek
- Svorka s gumovými okraji / podstavec kamery
- Otočná nožka

■ OTÁZKA 8: **MODERNÍ TECHNOLOGIE**

2 BODY

K jakému slohovému útvaru patří výchozí text? Svou odpověď zdůvodněte.

.....

.....

.....

■ OTÁZKA 9: **MODERNÍ TECHNOLOGIE**

1 BOD

K jakým účelům můžete toto zařízení využít? Uveďte alespoň dvě možnosti.

.....

.....

.....

■ OTÁZKA 10: **MODERNÍ TECHNOLOGIE**

2 BODY

Zařízení na obrázku má níže uvedené technické parametry a specializace. Dva žáci, Tomáš a Lukáš, mají toto zařízení připojit k počítači a pomocí něj pořídít záznam scénky na téma, které jim zadal učitel. Je třeba, aby zařízení bylo 200 cm od počítače a mělo použitelný mikrofon. Video je třeba mít nejméně v rozlišení 1280x720 px.

Tomáš tvrdí, že toto zařízení půjde použít. Lukáš se domnívá, že s tímto zařízením nemají šanci scénku natočit. Rozhodněte, který z chlapců má pravdu, a svou odpověď zdůvodněte.

Snímková frekvence	30 snímků/s
Clonové číslo	2,6
Formát dat	YUY 2
Skutečné rozlišení videa (max.)	640x480
Skutečné rozlišení statického snímku (max)	640x480
Rozhraní	USB 2.0, UVC
Délka kabelu USB	1,5 m
Mikrofon	digitální vestavěný
Napájení	prostřednictvím kabelu USB
Požadované napětí	5 V; 0,5 A

Odpověď:

Zdůvodnění:

.....

.....

.....

✂ ----- ↓ PŘED KOPÍROVÁNÍM PRO ŽÁKY OD TOHOTO MÍSTA ZAKRÝT ↓ ----- ✂

ÚLOHA MODERNÍ TECHNOLOGIE – KLÍČ K ŘEŠENÍ

OTÁZKA 1 1 BOD

Webová kamera, webkamera, kamera.

OTÁZKA 2 1 BOD

ANO

NE

ANO

NE

OTÁZKA 3 1 BOD

Digitální mikrofon, mikrofon.

OTÁZKA 4 1 BOD

C

OTÁZKA 5 1 BOD

Spoušť, snímky, focení.

OTÁZKA 6 1 BOD

B

OTÁZKA 7 1 BOD

5 – Konektor USB.

2 – Zaostřovací kroužek.

4 – Svorka s gumovými okraji / podstavec kamery.

3 – Otočná nožka.

OTÁZKA 8 2 BODY

1 bod za správnou odpověď; 1 bod za zdůvodnění

Návod – seznamuje nás s tím, jak zapojit webovou kameru a jak ji používat.

Popis – popisuje webovou kameru a její součásti.

OTÁZKA 9 1 BOD

Videochatování, videohovory, pořizování snímků, vytváření vlastních videí.

OTÁZKA 10 2 BODY

1 bod za správnou odpověď; 1 bod za zdůvodnění

Pravdu má Lukáš. Zařízení nepůjde použít.

a) Webkamera nemá dostatečně dlouhý USB kabel.

b) Webkamera nemá dostatečné rozlišení videa.

ÚLOHA MODERNÍ TECHNOLOGIE – METODICKÉ POKYNY PRO VYHODNOCOVÁNÍ

Charakteristika textu

Zdroj: *Webkamera Philips SPC530NC*. Dostupné [on-line] z: <http://www.cesky-navod.cz/index.phtml?filtr2=webkamera&hledej=hledej>, s. 4 [citováno 30. 11. 2011], upraveno.

Kontext (situace): veřejný

Typ: popis

Komentář: Text může být vnímán jako zajímavý již tématem (Moderní technologie) a následným obrázkem. Většina žáků vlastní počítače, i proto by jim téma mohlo být blízké. V pilotáži se ukázalo, že tato úloha zaujala především chlapce, kteří se zajímají o informatiku a úlohu řešili s neskrývaným nadšením.

Orientační čas řešení: 25 minut

OTÁZKA 1: MODERNÍ TECHNOLOGIE

1 BOD

Jaký předmět je ve výchozím textu popisován?

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1b

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání jedné explicitní informace.

Úplná odpověď:

Webová kamera.

Termín webová kamera se v textu objevuje několikrát, např.: „Při používání webové kamery svítí modře.“ – „Pro připojení webové kamery k monitoru...“

Příklady úplných odpovědí:

- kamera
- webkamera

OTÁZKA 2: **MODERNÍ TECHNOLOGIE****1 BOD**

Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je v souladu s výchozím textem. U každého tvrzení zakroužkujte „Ano“, nebo „Ne“.

Tvrzení	Odpověď
USB konektor slouží také pro čerpání energie.	☒ Ano / ☐ Ne
Přístroj může pořizovat snímky jen s použitím myši.	Ano / ☒ Ne
Objektiv lze ručně zaostřit.	☒ Ano / ☐ Ne
Přístroj nenahrává video.	Ano / ☒ Ne

Procvičované dovednosti: zpracování informací – interpretace textu

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání informace z textu a posouzení pravdivosti a nepravdivosti tvrzení.

Úplná odpověď:

ANO – „Při propojení pomocí konektoru USB bude webová kamera čerpat elektrickou energii z přenosného nebo stolního počítače.“

NE – Tlačítko 1 „umožňuje pořizovat snímky bez použití myši“.

ANO – Zaostřovací kroužek slouží k „ručnímu nastavení zaostření objektivu“.

NE – U tlačítka digitální mikrofon je napsáno: „Pro přidání hlasu a zvuku při videohovorech a nahrávání videa.“

OTÁZKA 3: **MODERNÍ TECHNOLOGIE****1 BOD**

Která popisovaná část předmětu zajistí zachycení zvuku například při natáčení videa?

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1b

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání jedné informace.

Úplná odpověď:

Digitální mikrofon.

Přímo v textu se píše: „Pro přidání hlasu a zvuku při videohovorech a nahrávání videa.“

Příklady úplných odpovědí:

- mikrofon
- 6 – digitální mikrofon
- číslo 6

OTÁZKA 4: **MODERNÍ TECHNOLOGIE****1 BOD**

Jak je zajištěno napájení zařízení?

- A Připojením zařízení k otočné nožce.
- B Zapnutím digitálního mikrofonu.
- C Připojením zařízení k počítači.**
- D Zapnutím fotočlánku.

Procvičované dovednosti: zpracování informací – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání jedné informace a její interpretaci.

Úplná odpověď:

C Připojením zařízení k počítači.

Konektor USB: Při propojení pomocí konektoru USB bude webová kamera čerpat elektrickou energii z přenosného nebo stolního počítače.

Distraktory:

- A Tato informace neodpovídá výchozímu textu – otočnou nožkou se mění jen svislý úhel webové kamery.
- B Tato informace neodpovídá výchozímu textu – digitální mikrofon slouží k přidávání hlasu a zvuku při video-hovorech a nahrávání videa.
- D Tato informace neodpovídá výchozímu textu – o fotočláncích není ve výchozím textu zmínka.

OTÁZKA 5: MODERNÍ TECHNOLOGIE

1 BOD

Navrhňte jednoslovný název pro tlačítko číslo 1 tak, aby název vystihoval funkci tlačítka.

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje samostatnost a celkové porozumění textu, aby žáci dokázali vytvořit výstižný název tlačítka.

Úplná odpověď:

Snímek.

Přímo v textu se píše: „Umožňuje pořizovat snímky bez použití myši.“

Příklady úplných odpovědí:

- snímky
- spoušť
- focení

Příklady nevyhovujících odpovědí:

- tlačítko
- čudlík
- on/off
- vypínač

OTÁZKA 6: MODERNÍ TECHNOLOGIE

1 BOD

Jaký význam má slovo „konektor“ ve výchozím textu?

- A Vlivný styk.
- B **Zařízení, které umožňuje propojení kabelů nebo jejich připojení k přístroji.**
- C Sdružení, spolek.
- D Značka vývojového diagramu, která představuje navázání přerušené spojnice.

Procvičované dovednosti: zpracování informací – vyjasňování si při čtení

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje, aby si žák při čtení vyjasnil význam neznámého slova odvozením, rozložením a z kontextu.

Úplná odpověď:

B Zařízení, které umožňuje propojení kabelů nebo jejich připojení k přístroji.

Ve výchozím textu se totiž píše: „Při propojení pomocí konektoru USB bude webová kamera čerpat elektrickou energii z přenosného nebo stolního počítače...“ – jedná se tedy o zařízení, které umožňuje připojení k přístroji.

Distraktory:

- A Vlivný styk se cizím slovem nazývá konexe – význam naprosto neodpovídá výchozímu textu.
- C Sdružení či spolek se cizím slovem nazývá konfederace – ve výchozím textu se mluví o připojení, ale ne o sdružení či spolku.
- D Slovo konektor může mít ve výpočetní technice uvedený význam, nicméně tento význam neodvodíme z výchozího textu.

OTÁZKA 7: MODERNÍ TECHNOLOGIE**1 BOD**

Tři části přístroje jsou označeny čísly. Očíslujte i názvy zbylých částí přístroje.

- Konektor USB
- Zaostřovací kroužek
- Svorka s gumovými okraji / podstavec kamery
- Otočná nožka

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje orientaci v nesouvislém textu, vyjasňování si při čtení, celkovou interpretaci a využití zkušeností z každodenního života.

Úplná odpověď:

- 5 – Konektor USB.
2 – Zaostřovací kroužek.
4 – Svorka s gumovými okraji / podstavec kamery.
3 – Otočná nožka.

Vysvětlení:

Konektor USB – kabel sloužící k propojení webové kamery a počítače.

Zaostřovací kroužek – kroužek, kterým ručně zaostřujeme objektiv.

Svorka s gumovými okraji / podstavec kamery – pomocí ní umísťujeme webovou kameru na stůl nebo na monitor počítače (z dvou obrázků je patrné, jak s ní lze manipulovat).

Otočná nožka – ta část, kterou měníme ručně úhel kamery.

OTÁZKA 8: MODERNÍ TECHNOLOGIE**2 BODY**

K jakému slohovému útvaru patří výchozí text? Svou odpověď zdůvodněte.

1 bod za správnou odpověď; 1 bod za zdůvodnění

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení formy textu

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje zamyšlení se nad žánrem, jeho zhodnocení z hlediska formy, vytvoření vlastní odpovědi a především její zdůvodnění.

Úplná odpověď:

Návod. Jedná se o odborný funkční styl, ale určený laikům. Je napsán tak, aby i laik uměl použít popisovanou webovou kameru. Návod je přehledný, jazyk spisovný, voleny jsou neutrální jazykové prostředky a odborné názvy (termíny) – např. konektor, USB, monitor.

Příklady úplných odpovědí:

- Návod, protože nás seznamuje s tím, jak zapojit webovou kameru a k čemu slouží jednotlivá tlačítka a součásti kamery. Je tam napsáno, co máme dělat, ale není vysvětleno, proč se to tak dělá.
- Návod, protože je tam obrázek a popis předmětu (webkamery). Každé tlačítko na obrázku je popsáno a je u něj vysvětleno, k čemu slouží.
- Odborný popis, který nás seznamuje s tím, jak zapojit a používat webovou kameru.
- Popis webové kamery – popisuje webovou kameru a její součásti.

Příklad neúplné odpovědi:

- Žáci napíší správně slohový útvar (návod, popis, popis výrobku), ale neuvedou zdůvodnění.

OTÁZKA 9: **MODERNÍ TECHNOLOGIE****1 BOD**

K jakým účelům můžete využít toto zařízení? Uveďte alespoň dvě možnosti.

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje zamýšlení nad použitím konkrétního předmětu, zapojení vlastních zkušeností a vytvoření odpovědi.

Úplná odpověď:

- videochatování, videohovory, pořizování snímků (fotografií)

Příklad neúplných odpovědí:

- telefonování přes Skype
- focení profilových fotek
- videokonference

OTÁZKA 10: **MODERNÍ TECHNOLOGIE****2 BODY**

Zařízení na obrázku má níže uvedené technické parametry a specializace. Dva žáci, Tomáš a Lukáš, mají toto zařízení připojit k počítači a pomocí něj pořídit záznam scénky na téma, které jim zadal učitel. Je třeba, aby zařízení bylo 200 cm od počítače a mělo použitelný mikrofon. Video je třeba mít nejméně v rozlišení 1280x720 px.

Tomáš tvrdí, že toto zařízení půjde použít. Lukáš se domnívá, že s tímto zařízením nemají šanci scénku natočit. Rozhodněte, který z chlapců má pravdu, a svou odpověď zdůvodněte.

Snímková frekvence	30 snímků/s
Clonové číslo	2,6
Formát dat	YUY 2
Skutečné rozlišení videa (max.)	640x480
Skutečné rozlišení statického snímku (max.)	640x480
Rozhraní	USB 2.0, UVC
Délka kabelu USB	1,5 m
Mikrofon	digitální vestavěný
Napájení	prostřednictvím kabelu USB
Požadované napětí	5 V; 0,5 A

1 bod za správnou odpověď; 1 bod za zdůvodnění

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje zamýšlení nad použitím konkrétního předmětu, využití svých vlastních zkušeností a základních poznatků z matematiky (převody metrů na centimetry), vytvoření vlastní odpovědi a její zdůvodnění.

Úplná odpověď:

Pravdu má Lukáš. Zařízení (webkamera) nepůjde použít.

a) Webkamera je připojena k počítači USB kabelem, který má délku jen 1,5 m (oni potřebují 200 cm, tedy 2 m).

b) Žáci nemají požadované rozlišení (učitel požaduje 1220x720 px, zatímco zařízení má rozlišení videa maximálně 640x480 px).

Příklady úplných odpovědí:

- Lukáš má pravdu. Nemají dostatečně dlouhý kabel a mají malé rozlišení.
- Pravdu má Lukáš, protože scénku nemohou natočit. Maximální rozlišení je menší než požadované a kabel je moc krátký.

✂ ✂

NÁZEV ÚLOHY: **HUDEBNÍ HITPARÁDA**

JMÉNO: _____

Správným řešením celé úlohy lze získat maximálně 12 bodů. _____

■ VÝCHOZÍ TEXT:

Hudební hitparáda

1.	Tomáš Klus: <i>Hlavní uzávěr splínu</i>	96
2.	Tomáš Klus: <i>Cesta do záhu(d)by</i>	84
3.	Hana Hegerová: <i>Mlýnské kolo v srdci mém</i>	52
4.	Kabát: <i>Banditi di Praga</i>	46
5.	Marie Rottrová: <i>Zlatá kolekce 1968/2010</i>	31

Přehled nejdéle prodávaných hudebních alb v TOP 50. Přesná čísla prodeje nejsou zveřejňována, údaj uvádí počet týdnů v žebříčku. Zdroj: IFPI ČR, výsledky z 9. listopadu 2011

Dnešní podoba hitparád je už více než čím jiným hlavně reliktem minulosti a česká pobočka IFPI, tedy Mezinárodní federace hudebního průmyslu, nejspíše moc dobře ví, proč neuvádí detailní počty prodaných nosičů. Zatímco někteří interpreti se žebříčkem největších prodejů jen mihnou, vyskočí třeba i na přední pozice, ale za dva tři týdny zase zmizí, je zajímavé se podívat na ty, kteří v něm figurují měsíce.

Ačkoli co do počtu prodaných kusů všechny válcuje Kabát, překvapivě nejvěrnější kupce má písničkář Tomáš Klus. Vedle teplických rockerů mu totiž jsou schopny konkurovat jen dvě dámy: Hana Hegerová, která se nedávno rozhodla ukončit svou kariéru, v žebříčku setrvává nonstop již celý rok, a Marie Rottrová téměř osm měsíců.

-ako-

Zajímavost:

Klusovo album *Hlavní uzávěrka splínu* není o zádumčivosti, jak by název mohl napovídat. Zpěvák se v albu pouští do satiry, rebelské nespokojenosti, ale přesto nezapomíná na lásku. Navíc Tomáš Klus prokázal v tomto albu brilantní schopnost pracovat s češtinou.

Zdroj: *Týden*, 14. listopadu 2011, 46/2011, s. 69 (internetová verze dostupná [on-line] z: <http://www.tyden.cz/>).
Fotografie Petr Horník, Právo.

■ OTÁZKA 1: **HUDEBNÍ HITPARÁDA****1 BOD**

Kdo má nejvěrnější kupce svých hudebních alb?

- A Tomáš Klus.
- B Hana Hegerová.
- C Skupina Kabát.
- D Marie Rottrová.

■ OTÁZKA 2: **HUDEBNÍ HITPARÁDA****1 BOD**

Co znamenají čísla (96, 84, 52, 46, 31), která jsou uvedena na pravé straně úvodní tabulky?

.....

.....

■ OTÁZKA 3: HUDEBNÍ HITPARÁDA

1 BOD

Kdo podle textu prodal největší množství CD?

- A Tomáš Klus.
- B Hana Hegerová.
- C Skupina Kabát.
- D Marie Rottrová.

■ OTÁZKA 4: HUDEBNÍ HITPARÁDA

1 BOD

Album Tomáše Kluse nese název *Hlavní uzávěr splínu*. Co je to splín?

- A Lhostejnost, nevšímavost.
- B Radost, veselí.
- C Melancholie, sklíčenost.
- D Štěstí, potěšení.

■ OTÁZKA 5: HUDEBNÍ HITPARÁDA

1 BOD

Proč je na obrázku, který je součástí výchozího textu, použita fotografie Tomáše Kluse?

.....

■ OTÁZKA 6: HUDEBNÍ HITPARÁDA

1 BOD

Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je v souladu s výchozím textem. U každého tvrzení zakroužkujte „Ano“, nebo „Ne“.

Tvrzení	Odpověď
Marie Rottrová se rozhodla ukončit kariéru.	Ano / Ne
Tomáš Klus se v minulosti v hitparádě ocitl také se svým albem <i>Racek</i> .	Ano / Ne
Hana Hegerová má na třetím místě přesně o polovinu menší „skóre“ než Tomáš Klus na prvním místě.	Ano / Ne

■ OTÁZKA 7: HUDEBNÍ HITPARÁDA

2 BODY

Jaký je rozdíl mezi hudebními hitparádami v minulosti a v současnosti?

.....

■ OTÁZKA 8: HUDEBNÍ HITPARÁDA

1 BOD

Co chce text čtenářům zejména sdělit?

- A Kdo má nejuvěrnější posluchače.
- B Kdo prodal největší množství CD.
- C Jaký je rozdíl mezi hitparádami dnes a v minulosti.
- D Jaký je současný stav žebříčku hitparády.

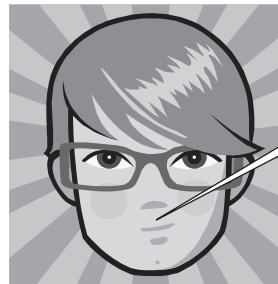
■ OTÁZKA 9: **HUDEBNÍ HITPARÁDA**

2 BODY

Dívka a chlapec hovoří o přečteném článku. Napište, z čeho vycházejí (z jakých informací v textu vyvozují svůj závěr), když říkají:

Tomáš Klus je nejlepší!

No, já nevím, skupina Kabát je na tom podle mě lépe!

.....

.....

.....

■ OTÁZKA 10: **HUDEBNÍ HITPARÁDA**

1 BOD

Jaký titulek nejlépe vystihuje obsah textu?

- A Nejposlouchanější teplíční rockeři
- B Hegerová soupeří s Rottrovou
- C Chutě nepřelétavých posluchačů
- D Výsledky světové hitparády

✂ ----- ↓ PŘED KOPÍROVÁNÍM PRO ŽÁKY OD TOHOTO MÍSTA ZAKRÝT ↓ ----- ✂

ÚLOHA HUDEBNÍ HITPARÁDA – KLÍČ K ŘEŠENÍ

OTÁZKA 1 1 BOD

A

OTÁZKA 2 1 BOD

Počet týdnů v žebříčku.

OTÁZKA 3 1 BOD

C

OTÁZKA 4 1 BOD

C

OTÁZKA 5 1 BOD

Tomáš Klus se umístil na prvním i druhém místě žebříčku, má nejněvnější kupce, setrvává v žebříčku již celý rok. Fotografie Tomáše Kluse může motivovat čtenáře k přečtení článku.

OTÁZKA 6 1 BOD

NE

NE

NE

OTÁZKA 7 2 BODY

Dříve se hitparády zaměřovaly na počty prodaných nosičů, dnes je podstatná doba, po kterou se interpreti udrží v žebříčku nejprodávanějších hudebních alb.

OTÁZKA 8 1 BOD

D

OTÁZKA 9 2 BODY

Dívka si myslí, že Tomáš Klus je nejlepší, protože je na prvních dvou místech žebříčku a má nejvěrnější kupce. Chlapec si však na základě textu může myslet, že skupina Kabát je na tom lépe, protože všechny válcuje co do počtu prodaných kusů CD.

OTÁZKA 10 1 BOD

C

ÚLOHA HUDEBNÍ HITPARÁDA – METODICKÉ POKYNY PRO VYHODNOCOVÁNÍ

Charakteristika textu

Zdroj: *Týden*, 14. listopadu 2011, 46/2011, s. 69 (internetová verze dostupná [on-line] z: www.tyden.cz). Fotografie dostupné [on-line] z: <http://www.novinky.cz/zena/styl/262257-tomas-klus-v-praktickem-zivote-jsem-nepouzitelny.html> [citováno 2. 6. 2012].

Kontext (situace): veřejný

Typ: argumentace a tabulka

Komentář: Text může být vnímán jako zajímavý tím, že se v něm píše o hudbě a výsledcích hitparády. Zaujmut může také samotný žebříček hitparády. Motivačně by mohlo působit také to, že text není příliš rozsáhlý. Přitáhnout pozornost by mohla fotografie Tomáše Kluse, idola mnohých dívek.

Orientační čas řešení: 25 minut

OTÁZKA 1: HUDEBNÍ HITPARÁDA

1 BOD

Kdo má nejvěrnější kupce svých hudebních alb?

A Tomáš Klus.

B Hana Hegerová.

C Skupina Kabát.

D Marie Rottrová.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání několika explicitních informací v textu a tabulce.

Úplná odpověď:

A Tomáš Klus.

Tato informace odpovídá výchozímu textu: překvapivě nejvěrnější kupce má písničkář Tomáš Klus, navíc lze tuto informaci vyčíst také z žebříčku, který podává přehled nejdéle prodávaných hudebních alb v TOP 50.

Distraktory:

B O tom, že by Hana Hegerová měla nejvěrnější kupce, se nedozvídáme ani z žebříčku, ani z textu.

C Skupina Kabát prodala sice největší množství CD, o věrnosti kupců však v textu není zmínka. Navíc z žebříčku se dozvídáme, že se umístila až na 4. místě v počtu týdnů v žebříčku nejdéle prodávaných hudebních alb.

D O tom, že by Marie Rottrová měla nejvěrnější kupce, se nedozvídáme ani z žebříčku, ani z textu.

OTÁZKA 2: HUDEBNÍ HITPARÁDA

1 BOD

Co znamenají čísla (96, 84, 52, 46, 31), která jsou uvedena na pravé straně úvodní tabulky?

Procvičované dovednosti: zpracování informací – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje propojení informací nacházejících se v tabulce s textem psaným odlišným písmem (kurzivou) pod tabulkou, vyhledat potřebné informace a správně je interpretovat.

Úplná odpověď:

• Počet týdnů v žebříčku.

Informaci lze vyčíst z textu přímo pod tabulkou: „Přehled nejdéle prodávaných hudebních alb v TOP 50. Přesná čísla prodeje nejsou zveřejňována, údaj uvádí počet týdnů v žebříčku.“

Příklady úplných odpovědí:

- Počet týdnů v žebříčku nejdéle prodávaných hudebních alb.
- Počet týdnů v žebříčku nejdéle prodávaných hudebních alb TOP 50.
- Počet týdnů v TOP 50.

Příklady nevyhovujících odpovědí:

- Kolik týdnů byla píseň v žebříčku.
- Množství prodaných CD.
- Počet prodaných kusů hudebních alb.
- Počet týdnů v žebříčku, kolik se za týden prodá CD.

OTÁZKA 3: HUDEBNÍ HITPARÁDA

1 BOD

Kdo podle textu prodal největší množství CD?

- A Tomáš Klus.
- B Hana Hegerová.
- C Skupina Kabát.**
- D Marie Rottrová.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1b

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání několika explicitních informací v textu a nedat se zmást samotným žebříčkem.

Úplná odpověď:

C Skupina Kabát.

Tato informace odpovídá výchozímu textu: „Ačkoli co do počtu prodaných kusů všechny válcuje Kabát...“

Distraktory:

- A Tomáš Klus se sice v žebříčku umístil na prvním místě, ale žebříček neuvádí přesná čísla prodeje, ale počet týdnů, které se CD daného interpreta udrželo v TOP 50. Navíc se ve výchozím textu dočteme, že Tomáš Klus má nejméně kupce, ne, že prodal nejvíce CD.
- B Hana Hegerová je v žebříčku až třetí, navíc se v textu nepíše, že by prodala nejvíce CD – tato odpověď z textu nevyplývá.
- D Marie Rottrová je v žebříčku až pátá, navíc se o ní v textu nepíše, že by prodala nejvíce CD – tato odpověď z textu nevyplývá.

OTÁZKA 4: HUDEBNÍ HITPARÁDA

1 BOD

Album Tomáše Kluse nese název *Hlavní uzávěr splínu*. Co je to splín?

- A Lhostejnost, nevšímavost.
- B Radost, veselí.
- C Melancholie, sklíčenost.**
- D Štěstí, potěšení.

Procvičované dovednosti: zpracování informací – vyjasňování si při čtení

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje určení synonyma ke slovu splín a zádumčivost. Žáci vyvozují význam slova z textu.

Úplná odpověď:

C Splín je synonymem k melancholii a sklíčenosti.

Distraktory:

- A Lhostejnost a nevšímavost nejsou splín.
- B Radost a veselí jsou opakem splínu.
- D Štěstí a potěšení jsou opakem splínu.

OTÁZKA 5: **HUDEBNÍ HITPARÁDA****1 BOD**

Proč je na obrázku, který je součástí výchozího textu, použita fotografie Tomáše Kluse?

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje, aby si čtenář propojil informace z tabulky a obrázku. Navíc je potřeba formulovat zdůvodnění.

Úplná odpověď:

Tomáš Klus se umístil na prvním i druhém místě žebříčku, má nejméně kupce, setrvává v žebříčku již celý rok.

Příklady úplných odpovědí:

- Tomáš Klus se umístil na prvním i druhém místě žebříčku.
- Tomáš Klus zvítězil v hitparádě.
- Tomáš Klus se nejdéle udržel v žebříčku nejdéle prodávaných hudebních alb.
- Fotografie Tomáše Kluse může motivovat čtenáře k přečtení článku.

Příklady nevyhovujících odpovědí:

- Protože je nejmladší a asi nejlépe vypadá.
- Protože je nejméně písničkář.
- Protože se v žebříčku drží stále na prvních dvou místech.

OTÁZKA 6: **HUDEBNÍ HITPARÁDA****1 BOD**

Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je v souladu s výchozím textem. U každého tvrzení zakroužkujte „Ano“, nebo „Ne“.

Tvrzení	Odpověď
Marie Rottrová se rozhodla ukončit kariéru.	Ano ☐ Ne ☒
Tomáš Klus se v minulosti v hitparádě ocitl také se svým albem <i>Racek</i> .	Ano ☐ Ne ☒
Hana Hegerová má na třetím místě přesně o polovinu menší „skóre“ než Tomáš Klus na prvním místě.	Ano ☐ Ne ☒

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje orientaci v souvislém i nesouvislém textu a základní matematické znalosti.

Úplná odpověď:

NE
NE
NE

Distraktory:

NE – Hana Hegerová se rozhodla ukončit kariéru.

NE – Tuto informaci v souvislém ani nesouvislém textu nenalezneme.

NE – Tomáš Klus má na prvním místě „skóre“ 96 a Hana Hegerová na třetím místě má „skóre“ 52. To znamená, že Hana Hegerová má více než polovinu „skóre“ Tomáše Kluse.

OTÁZKA 7: **HUDEBNÍ HITPARÁDA****2 BODY**

Jaký je rozdíl mezi hudebními hitparádami v minulosti a v současnosti?

Procvičované dovednosti: zpracování informací – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání informací v textu, jeho interpretaci a vytvoření odpovědi.

Úplná odpověď:

Tuto informaci lze vyčíst z textu: „Dnešní podoba hitparád je už více než čím jiným hlavně reliktem minulosti a česká pobočka IFPI, tedy Mezinárodní federace hudebního průmyslu, nejspíše moc dobře ví, proč neuvádí detailní počty prodaných nosičů. Zatímco někteří interpreti se žebříčkem největších prodejů jen mihnou, vyskočí třeba i na přední pozice, ale za dva tři týdny zase zmizí, je zajímavé se podívat na ty, kteří v něm figurují měsíce.“ Je zapotřebí ji ale dobře interpretovat.

Příklady úplných odpovědí:

- Dříve se hitparády zaměřovaly na počty prodaných nosičů, dnes je podstatná doba, po kterou se interpreti udrží v žebříčku nejprodávanějších hudebních alb.
- Dříve se uváděly detailní počty prodaných nosičů, což se dneska už nedělá.
- Dnes se už neuvádí v hitparádách detailní počty prodaných nosičů.
- V současnosti jsou hitparády spíše o těch, kdo se tam udrží déle jako nejposlouchanější, a ne ti, kdo tam vyskočí na krátkou dobu, a je to nárazové, a ne dlouhodobé.

Příklady nevyhovujících odpovědí:

- V současnosti je více hitparád.
- V minulosti se lidé snažili prorazit s něčím úplně novým, dnes se lidé spíše vrací k minulosti a snaží se oživit staré písničky.
- V současnosti je jiný styl hudby a více interpretů.
- Žádný.

OTÁZKA 8: HUDEBNÍ HITPARÁDA

1 BOD

Co chce text čtenářům zejména sdělit?

- A Kdo má nejvěrnější posluchače.
- B Kdo prodal největší množství CD.
- C Jaký je rozdíl mezi hitparádami dnes a v minulosti.
- D Jaký je současný stav žebříčku hitparády.**

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje odhalit záměr autora; potřeba posoudit, co text sděluje především.

Úplná odpověď:

D Jaký je současný stav žebříčku hitparády.

Text čtenáře zejména informuje o tom, jaký je stav žebříčku české hitparády, a zmiňuje se o jednotlivých interpretech, kteří se ocitli na vrcholu hitparády.

Distraktory:

- A Ačkoli se v textu dočteme, kdo má nejvěrnější posluchače, jedná se pouze o část informací v textu, tato odpověď neodpovídá celému textu, ale jenom jedné jeho části.
- B Ačkoli se v textu dočteme o tom, kdo prodal největší množství CD, jde jen o vedlejší informaci.
- C Ačkoli se tuto informaci v textu dozvíme, opět není cílem autora nás hlavně poučit o tom, jak vypadala hitparáda dříve a jak vypadá dnes.

OTÁZKA 9: HUDEBNÍ HITPARÁDA

2 BODY

Dívka a chlapec hovoří o přečteném článku. Napište, z čeho vycházejí (z jakých informací v textu vyvozují svůj závěr), když říkají:

Dívka: Tomáš Klus je nejlepší!

Chlapec: No, já nevím, skupina Kabát je na tom podle mě lépe!

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání informace v textu, její interpretaci, zhodnocení textu po obsahové stránce a vytvoření vlastní odpovědi.

Úplná odpověď:

Dívka si myslí, že Tomáš Klus je nejlepší, protože je na prvních dvou místech žebříčku a má nejvěrnější kupce. Chlapec si na základě textu může myslet, že skupina Kabát je na tom lépe, protože všechny válcuje v počtu prodaných kusů CD.

OTÁZKA 10: **HUDEBNÍ HITPARÁDA****1 BOD**

Jaký titulek nejlépe vystihuje obsah textu?

- A Nejposlouchanější teplíční rockeři
- B Hegerová soupeří s Rottrovou
- C Chutě nepřelétavých posluchačů**
- D Výsledky světové hitparády

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení formy textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje odvození nejlepšího názvu na základě znalosti textu.

Úplná odpověď:

- C Chutě nepřelétavých posluchačů

Odpověď je možné vyvodit z textu: Tomáš Klus jako vítěz žebříčku, má nejméně posluchače, v textu je zmíněno, že dneska není kladen důraz na počty nosičů, ale na to, jak dlouho se interpret udrží v žebříčku nejprodávanějších hudebních alb.

Distraktory:

- A O tom, že by teplíční rockeři (Kabát) byli nejposlouchanější, se v textu nedočteme, zde je potřeba rozlišit mezi tím, kdo prodal nejvíce CD a kdo je nejposlouchanější.
- B Hegerová a Rottrová se sice obě umístily v žebříčku, takže by se mohlo zdát, že spolu soupeří, ale mezi nimi je ještě Kabát, navíc v textu se dočteme, že Hegerová se nedávno rozhodla ukončit svou kariéru, takže tato odpověď neodpovídá tomu, co je v textu řečeno, proto se jedná o nevhodný titulek.
- D Vzhledem k tomu, že se nejedná o světovou, ale českou hitparádu, je tento titulek nelogický a nevhodný.

✂ ----- ✂

Správným řešením celé úlohy lze získat maximálně 10 bodů. _____

■ VÝCHOZÍ TEXT:

V Česku přibývá šestnáctiletých, kteří se pravidelně opíjejí

Šestnáctiletí Češi se stále častěji opíjejí, trvale holdují marihuaně a čtvrtina z nich kouří. Nejde o lamentace starších generací nad zhoršujícím se chováním mládeže, ale o výsledky evropské školní studie ESPAD o užívání drog dospívajícími.

Z výsledků mimo jiné vyplynulo, že zatímco v roce 1995 se alespoň třikrát do měsíce opilo 14 procent šestnáctiletých, loni jich už bylo přes 21 procent. Ve srovnání s předchozími výzkumy mezi mladými loni alespoň ubylo těch, kteří přiznali zkušenosti s nelegálními drogami. Poprvé se tak snížil podíl šestnáctiletých, kteří vyzkoušeli marihuanu či hašiš. I tak jich ale bylo 42 procent. V roce 2007 s konopnými látkami mělo zkušenost 45 procent šestnáctiletých. Mladým Čechům tak patřila v Evropě smutná první příčka.

Mezi školáky ale zatím, bohužel, neklesá obliba cigaret. Denně kouří čtvrtina z nich. Každý dvanáctý je pak silný kuřák, denně vykouří alespoň 11 cigaret. Alarmující je, že alkohol aspoň jednou v životě vyzkoušelo 98 procent dotázaných. Polovina dívek a dvě třetiny hochů ho konzumovaly nejméně dvacetkrát v životě. Za poslední měsíc se napili čtyři z pěti školáků.

Zhruba 26 procent mladých si víc než šestkrát v posledních 30 dnech dalo pivo.

Je to o pět procent víc než v roce 2007 a o osm procent víc než v roce 1995. Pivo si dopřávají pravidelně hlavně chlapci. Více než šestkrát do měsíce si ho dává 37 procent hochů a skoro 16 procent dívek. Dívčí podíl se od roku 1995 víc než zdvojnásobil.

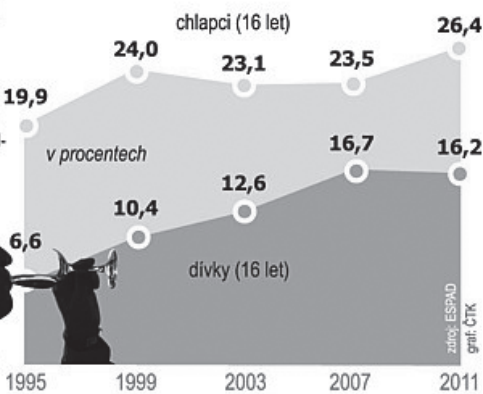
Víno pravidelně pije přes devět procent šestnáctiletých, limonády s alkoholem neboli alkopops si dopřává desetina školáků. Tvrdého alkoholu se aspoň šestkrát do měsíce napije přes 15 procent mladých – 19 procent chlapců a 12 procent dívek.

Šestnáctiletí nemají problém si alkohol obstarat. Stále více z nich si ho běžně koupí v obchodě. V roce 2003 si ho takto za poslední měsíc opatřily dvě pětiny mladých, loni už jich bylo 61 procent. Pozitivní však je, že o něco méně než před pěti lety se nalévá mladistvým v restauracích, barech a na diskotékách. V roce 2007 tam aspoň jednou do měsíce pilo alkohol 84 procent školáků, loni 77 procent.

Zdroj: *Novinky*. Dostupné [on-line] z: www.novinky.cz [citováno 20. 2. 2012], upraveno.

**DOSPÍVAJÍCÍ
HOLDUJÍ
ALKOHOLU**

Pítí nadměrných dávek
(3krát a častěji v posledních 30 dnech)

■ OTÁZKA 1: **ALKOHOL**

1 BOD

Jaký je cíl článku?

- A Varovat rodiče před negativním dopadem užívání návykových látek u dospívajících.
- B Shrnout nové výsledky evropské školní studie.
- C Uklidnit rodiče, že ojedinělý kontakt dětí s návykovou látkou je zcela běžný a neškodný.
- D Ukázat na konkrétních číselných údajích, že se dospívající chovají stále hůře.

■ OTÁZKA 2: **ALKOHOL****1 BOD**

Vysvětlete význam slova „lamentace“ v úvodním odstavci výchozího textu.

.....

■ OTÁZKA 3: **ALKOHOL****2 BODY**

Rozhodněte, zda jsou následující skutečnosti uvedeny v článku (či je lze vyčíst z grafu).

Tvrzení	Je uvedeno / Není uvedeno
Šestnáctiletí chlapci holdují alkoholu více než šestnáctileté dívky.	Je uvedeno / Není uvedeno
V restauracích a na diskotékách je pro nezletilé stále snazší zakoupit alkohol.	Je uvedeno / Není uvedeno
Dopad alkoholu na dětský organismus je horší než dopad na organismus dospělého.	Je uvedeno / Není uvedeno
Podíl šestnáctiletých, kteří mají zkušenost s kouřením marihuany, oproti roku 2007 mírně klesl.	Je uvedeno / Není uvedeno
Až 25 procent šestnáctiletých kouří každý den cigarety.	Je uvedeno / Není uvedeno
Během posledního měsíce 26 procent šestnáctiletých chlapců pilo alkohol.	Je uvedeno / Není uvedeno

■ OTÁZKA 4: **ALKOHOL****2 BODY**

Seřaďte následující alkoholické nápoje dle oblíbenosti u šestnáctiletých:

- 1 – nejoblíbenější (nejčastěji konzumovaný)
4 – nejméně oblíbený (nejméně často konzumovaný)

..... víno
..... alkopops
..... pivo
..... tvrdý alkohol

■ OTÁZKA 5: **ALKOHOL****1 BOD**

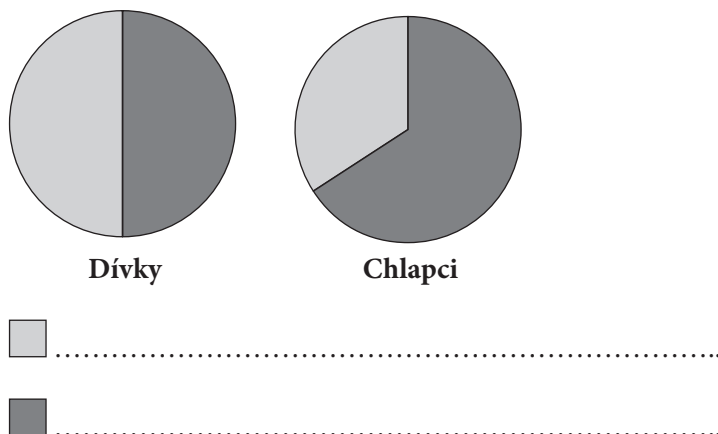
Co je ESPAD?

- A Výzkum užívání návykových látek mezi šestnáctiletými Čechy.
B Studie zabývající se nežádoucím vlivem kouření a alkoholu na organismus mladistvých.
C Výzkum probíhající na středních školách v různých státech Evropy.
D Organizace zaměřující se na pomoc se závislostí na cigaretách a alkoholu u mladistvých klientů.

■ OTÁZKA 6: **ALKOHOL**

2 BODY

Doplňte dle údajů z výchozího textu legendu k těmto grafům o zkušenostech mladistvých s konzumací alkoholu.

■ OTÁZKA 7: **ALKOHOL**

1 BOD

Jaký je postoj autora článku ke kouření a požívání alkoholu u mladistvých?

- A Neutrální – pouze informuje o zjištěných faktech.
- B Odmítavý – rostoucí spotřebu alkoholu a cigaret vnímá negativně.
- C Tolerantní – uvědomuje si, že alkohol a cigarety jsou mezi mladými běžné.
- D Přezíravý – nepovažuje kouření a pití alkoholu za závažný problém.

✂ ----- ↓ PŘED KOPÍROVÁNÍM PRO ŽÁKY OD TOHOTO MÍSTA ZAKRÝT ↓ ----- ✂

ÚLOHA ALKOHOL – KLÍČ K ŘEŠENÍ

OTÁZKA 1 1 BOD

B

OTÁZKA 2 1 BOD

Lamentace – nářek, naříkání, bědování, hořekování apod.

OTÁZKA 3 2 BODY

2 body za úplnou odpověď; 1 bod za maximálně 2 chyby

Tvrzení	Je uvedeno / Není uvedeno
Šestnáctiletí chlapci holdují alkoholu více než šestnáctileté dívky.	Je uvedeno / Není uvedeno
V restauracích a na diskotékách je pro nezletilé stále snazší zakoupit alkohol.	Je uvedeno / Není uvedeno
Dopad alkoholu na dětský organismus je horší než dopad na organismus dospělého.	Je uvedeno / Není uvedeno
Podíl šestnáctiletých, kteří mají zkušenost s kouřením marihuany, oproti roku 2007 mírně klesl.	Je uvedeno / Není uvedeno
Až 25 procent šestnáctiletých kouří každý den cigarety.	Je uvedeno / Není uvedeno
Během posledního měsíce 26 procent šestnáctiletých chlapců pilo alkohol.	Je uvedeno / Není uvedeno

OTÁZKA 4 2 BODY

2 body za úplnou odpověď; 1 bod za maximálně 2 chyby.

... 4 víno ... 3 alkopops ... 1 pivo ... 2 tvrdý alkohol

OTÁZKA 5 1 BOD

C

OTÁZKA 6 2 BODY

Konzumace alkoholu méně než 20krát za život. Konzumace alkoholu alespoň 20krát za život.

OTÁZKA 7 1 BOD

B

ÚLOHA ALKOHOL – METODICKÉ POKYNY PRO VYHODNOCOVÁNÍ

Charakteristika textu

Zdroj: *Novinky*. Dostupné [on-line] z: <http://www.novinky.cz/domaci/259586-v-cesku-pribyva-sestnactiletých-kteri-se-pravidelne-opijejí.html> [citováno 20. 2. 2012], upraveno.

Kontext (situace): veřejný

Typ: argumentace

Komentář: Text s aktuální tematikou alkoholu a jiných návykových látek je pro žáky zajímavý. Spojení souvislého a nesouvislého textu a práce s oběma typy současně je pro žáky obtížná a může činit problémy.

Orientační čas řešení: 25 minut

OTÁZKA 1: ALKOHOL

1 BOD

Jaký je cíl článku?

A Varovat rodiče před negativním dopadem užívání návykových látek u dospívajících.

B Shrnout nové výsledky evropské školní studie.

C Uklidnit rodiče, že ojedinělý kontakt dětí s návykovou látkou je zcela běžný a neškodný.

D Ukázat na konkrétních číselných údajích, že se dospívající chovají stále hůře.

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu a jejich interpretaci.

Úplná odpověď:

B Shrnout nové výsledky evropské školní studie.

Distraktory:

A, C V textu není vůbec zmíněno ani z textu nevyplývá. O dopadech užívání návykových látek ani o ojedinělých kontaktech s nimi se v textu nehovoří.

D Cílem není ukázat, že se dospívající chovají stále hůře, ale prezentovat výsledky studie o zneužívání návykových látek dospívajícími.

OTÁZKA 2: ALKOHOL

1 BOD

Vysvětlete význam slova „lamentace“ v úvodním odstavci výchozího textu.

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje odvození významu slova z kontextu.

Úplná odpověď:

Lamentace – nářek, naříkání, bědování, hořekování.

OTÁZKA 3: ALKOHOL

2 BODY

Rozhodněte, zda jsou následující skutečnosti uvedeny v článku (či je lze vyčíst z grafu).

2 body za úplnou odpověď; 1 bod za maximálně 2 chyby

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu a jejich interpretaci.

Úplná odpověď:

Tvrzení	Je uvedeno / Není uvedeno
Šestnáctiletí chlapci holdují alkoholu více než šestnáctileté dívky.	Je uvedeno / Není uvedeno
V restauracích a na diskotékách je pro nezletilé stále snazší zakoupit alkohol.	Je uvedeno / Není uvedeno
Dopad alkoholu na dětský organismus je horší než dopad na organismus dospělého.	Je uvedeno / Není uvedeno
Podíl šestnáctiletých, kteří mají zkušenost s kouřením marihuany, oproti roku 2007 mírně klesl.	Je uvedeno / Není uvedeno
Až 25 procent šestnáctiletých kouří každý den cigarety.	Je uvedeno / Není uvedeno
Během posledního měsíce 26 procent šestnáctiletých chlapců pilo alkohol.	Je uvedeno / Není uvedeno

- V restauracích a na diskotékách je pro nezletilé stále snazší zakoupit alkohol. – NE – V textu se explicitně uvádí, že v těchto zařízeních se mladistvým nalévá méně, tudíž je to obtížnější.
- Dopad alkoholu na dětský organismus je horší než dopad na organismus dospělého. – NE – V textu není informace zmíněna.
- Podíl šestnáctiletých, kteří mají zkušenost s kouřením marihuany, oproti roku 2007 mírně klesl. – ANO – Informace je zmíněna v druhém odstavci článku.
- Až 25 procent šestnáctiletých kouří každý den cigarety. – ANO – V třetím odstavci textu je zmíněno, že denně kouří čtvrtina školáků – žáci si musí uvědomit, že 25 procent je čtvrtina.
- Během posledního měsíce 26 procent šestnáctiletých chlapců pilo alkohol. – NE – Údaj v tabulce 26 procent uvádí počet šestnáctiletých chlapců, kteří pili alkohol třikrát a častěji v posledních 30 dnech, text pod obrázkem uvádí, že za poslední měsíc se napili 4 z 5 školáků, to je 80 %.

OTÁZKA 4: ALKOHOL

2 BODY

Seřaďte následující alkoholické nápoje dle oblíbenosti u šestnáctiletých

1 – nejoblíbenější (nejčastěji konzumovaný); 4 – nejméně oblíbený (nejméně často konzumovaný)

..... víno alkopops pivo tvrdý alkohol

2 body za úplnou odpověď; 1 bod za maximálně 2 chyby

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání a zpracování explicitně vyjádřených informací z textu a jejich interpretaci.

Úplná odpověď:

... 4 víno (9 %) ... 3 alkopops (10 %) ... 1 pivo (26 %) ... 2 tvrdý alkohol (15 %)

OTÁZKA 5: ALKOHOL

1 BOD

Co je ESPAD?

- A Výzkum užívání návykových látek mezi šestnáctiletými Čechy.
- B Studie zabývající se nežádoucím vlivem kouření a alkoholu na organismus mladistvých.
- C Výzkum probíhající na středních školách v různých státech Evropy.**
- D Organizace zaměřující se na pomoc se závislostí na cigaretách a alkoholu u mladistvých klientů.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Příslušná informace není dominantní, úloha vyžaduje na nižší úrovni vlastní úsudek čtenáře.

Úplná odpověď:

- C Výzkum probíhající na středních školách v různých státech Evropy.

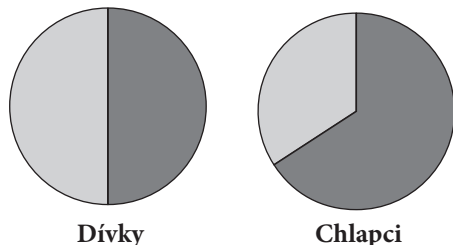
Distraktory:

- A Výzkum se nezabývá jen Čechy, ale šestnáctiletými z evropských zemí.
- B Studie se zabývá jen užíváním drog dospívajícími, nezabývá se nežádoucími vlivy.
- D O pomoci závislým se v textu nehovoří.

OTÁZKA 6: ALKOHOL

2 BODY

Doplňte dle údajů z článku legendu k těmto grafům o zkušenostech s konzumací alkoholu.

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu, jejich propojení a provedení vlastního úsudku.

Úplná odpověď:

Konzumace alkoholu méně než 20krát za život.

Konzumace alkoholu alespoň 20krát za život.

Žáci si musí uvědomit, že legenda je společná pro oba grafy – oba grafy se vztahují k téže skutečnosti – jaká část dotázaných chlapců a dívek konzumovala alkohol nejméně 20krát v životě: polovina dívek a dvě třetiny chlapců (uvedeno ve čtvrtém odstavci textu). Z grafu pro chlapce je zřejmé, že černá barva znázorňuje ty, kteří alkohol konzumovali alespoň 20krát v životě, šedá barva ty, kteří konzumovali méněkrát.

OTÁZKA 7: ALKOHOL

1 BOD

Jaký je postoj autora článku ke kouření a požívání alkoholu u mladistvých?

- A Neutrální – pouze informuje o zjištěných faktech.
- B Odmítavý – rostoucí spotřebu alkoholu a cigaret vnímá negativně.**
- C Tolerantní – uvědomuje si, že alkohol a cigarety jsou mezi mladými běžné.
- D Přezíravý – nepovažuje kouření a pití alkoholu za závažný problém.

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Příslušná informace není dominantní, otázka vyžaduje na nižší úrovni vlastní úsudek čtenáře, pochopení postoje na základě použitých výrazů.

Úplná odpověď:

B Odmítavý – rostoucí spotřebu alkoholu a cigaret vnímá negativně.

Negativní postoj autora je vyjádřen v textu hodnotícími výrazy – např. mezi mladými loni alespoň ubylo těch; mladým Čechům tak patřila v Evropě smutná první příčka; mezi školáky ale zatím, bohužel, neklesá obliba cigaret; alarmující je.

Distraktory:

- A Neutrální – Toto řešení se nabízí vzhledem k typu článku, časté použití hodnotících výrazů však jednoznačně implikuje odmítavý postoj autora.
- C Toto tvrzení nevyplývá z textu.
- D Toto tvrzení nevyplývá z textu.

Správným řešením celé úlohy lze získat maximálně 10 bodů. _____

■ VÝCHOZÍ TEXT:

Ve čtvrtek 15. ledna 2009 v 15:25 odstartoval za slunečného počasí z letiště La Guardia v New Yorku Airbus A320-214 k pravidelnému letu do Severní Karolíny, kam měl dorazit za dvě hodiny. Stroj stoupal rychlostí 400 km/h nad hustě obydlenou newyorskou čtvrtí. Po třech minutách letu, stále s motory v režimu vzletového tahu, dosáhl letoun výšky 860 m. Někteří cestující si všimli šedavého stínu, který se kolem jejich letadla mihl. Vzápětí se ozvala ohromná rána a okny bylo vidět, jak z motoru šlehají plameny. Na palubě zavládl strach. Kapitán si ihned uvědomil, co se stalo. Letoun se srazil s hejnem kanadských hus, což mělo za následek výpadek motorů a neovladatelné klesání stroje. Bylo třeba se urychleně vrátit na letiště. Letoun klesal každou sekundu o pět metrů a během tří minut by se zřítil na město pod sebou...

Na 11 km vzdáleném letišti La Guardia neprodleně uvolnili ranvej. Letiště ale bylo příliš daleko. Začalo se uvažovat o přistání na blíže položeném letišti v New Jersey, ale i to bylo vzdáleno 9 km. Pokud by k němu zamířili, hrozilo vážné nebezpečí, že se letadlo zřítilo do hustě obydlené oblasti. Letu číslo 1549 teď už zbývaly jen necelé dvě minuty, kdy se ještě udrží ve vzduchu.

Kapitán se tedy rozhodl. Jedinou možností bylo přistání na řece Hudson. Ve výšce 45 m oznámil cestujícím, aby se připravili na náraz. Zanedlouho, pouhých šest minut od startu, stroj narazil na hladinu Hudsonu a cestující pocítili chvění. Nikdo netušil, že při nárazu vznikla v ocasní části stroje trhлина. Airbus je vybaven systémem, který uzavře všechny otvory do letadla, aby jimi dovnitř nenatekla voda. Tento systém spouští jeden z pilotů zmáčknutím příslušného tlačítka nad hlavou. Posádka na to však v dané situaci a stresu zapoměla a do trupu se větracími otvory a trhlinou na zádi valila voda. Všichni se tak znovu ocitli v nebezpečí smrti, protože hrozilo, že se letoun rychle potopí do ledové vody, která měla v tu dobu 2 °C.

Tři minuty po nárazu dorazila na místo první loď a započala se záchrannými pracemi. Záchranářům se podařilo za pouhých 12 minut práce všech 150 cestujících a 5 členů posádky z ledové řeky zachránit a převézt do přístavu. Za dalších 15 minut, krátce po šestnácté hodině, zmizel airbus pod hladinou.

Zdroj: *Boeing – eStranky.cz*. Dostupné [on-line] z: <http://www.boeing.estranky.cz/clanky/letecke-katastrofy.html> [citováno 3. 10. 2011], upraveno.

■ OTÁZKA 1: **HUDSON**

1 BOD

Jaký titulek nejlépe vystihuje obsah článku?

- A Smrtné neštěstí na řece Hudson
- B Osudná chyba posádky letadla Airbus A320-214
- C Zázrak v New Yorku
- D Další letadlo Airbus nesplnilo technické normy

■ OTÁZKA 2: **HUDSON**

1 BOD

Co bylo příčinou této letecké nehody?

- A Trhлина v ocasní části stroje.
- B Opomenutí posádky letounu.
- C Srážka s ptactvem.
- D Výbuch.

■ OTÁZKA 3: HUDSON

1 BOD

Kde se letadlo nacházelo v okamžiku selhání motoru?

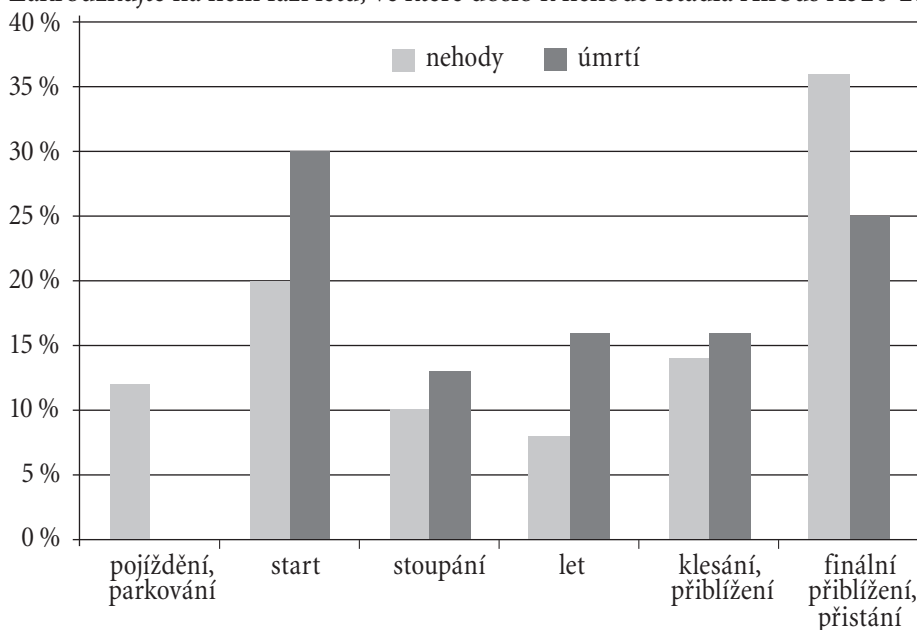
- A 11 km od nejbližšího letiště.
- B Ve výšce více než 1 km nad zemí.
- C Přímo nad řekou Hudson.
- D Nad hustě obydlenou oblastí New Yorku.

■ OTÁZKA 4: HUDSON

1 BOD

Následující graf zobrazuje statistiku nehodovosti letadel dle fáze letu.

Zakroužkujte na něm fázi letu, ve které došlo k nehodě letadla Airbus A320-214.

■ OTÁZKA 5: HUDSON

2 BODY

Porovnáním textu s grafem v předchozí otázce rozhodněte, zda šlo o typickou leteckou nehodu nebo zda byla něčím netypická. Své rozhodnutí zdůvodněte s využitím údajů z grafu.

.....

■ OTÁZKA 6: HUDSON

2 BODY

Doplňte časy, kdy podle textu došlo k následujícím skutečnostem:

Letadlo odstartovalo v 15:25.

Letadlu selhal motor v _____ .

Letadlo nouzově přistálo v _____ .

Všichni cestující i posádka byli zachráněni v _____ .

Trosky letadla zmizely pod hladinou v _____ .

Letadlo mělo dle plánu dorazit do Severní Karolíny v _____ .

■ OTÁZKA 7: HUDSON

1 BOD

Jaké smrtelné nebezpečí podle textu nejvíce ohrožovalo životy lidí při této havárii?

- A Nebezpečí udušení v důsledku prudkého poklesu tlaku při pádu letadla.
- B Přehřátí organismu v důsledku zvýšení teploty hořících motorů.
- C Zástava životních funkcí v důsledku podchlazení.
- D Otrava jedovatými zplodinami z hořících motorů.

■ OTÁZKA 8: HUDSON

1 BOD

Proč měla tato letecká nehoda šťastný konec?

- A Díky slunečnému počasí, které ten den panovalo.
- B Díky pohotovému zásahu kapitána letadla.
- C Díky důmyslnému bezpečnostnímu systému letadel typu Airbus.
- D Díky rychlému uvolnění ranveje na letišti.

✂ ----- ↓ PŘED KOPÍROVÁNÍM PRO ŽÁKY OD TOHOTO MÍSTA ZAKRÝT ↓ ----- ✂

ÚLOHA HUDSON – KLÍČ K ŘEŠENÍ

OTÁZKA 1 1 BOD

C

OTÁZKA 2 1 BOD

C

OTÁZKA 3 1 BOD

D

OTÁZKA 4 1 BOD

Stoupání (motory byly stále v režimu vzletového tahu).

OTÁZKA 5 2 BODY

1 bod za správnou odpověď; 1 bod za zdůvodnění

Netypická.

Zdůvodnění: Všichni se zachránili, příp. k nehodám při jiných fázích letu dochází častěji.

OTÁZKA 6 2 BODY

2 body za všechny správné odpovědi; 1 bod za maximálně 2 chyby

Letadlu selhal motor v 15:28.

Letadlo nouzově přistálo v 15:31.

Všichni cestující i posádka byli zachráněni v 15:46. – *Tři minuty po nárazu započaly záchranné práce, které trvaly 12 minut.*

Trosky letadla zmizely pod hladinou v 16:01. – *15 minut po záchraně cestujících, krátce po šestnácté hodině.*

Letadlo mělo dle plánu dorazit do Severní Karolíny v 17:25. – *Let měl trvat 2 hodiny.*

OTÁZKA 7 1 BOD

C

OTÁZKA 8 1 BOD

B

ÚLOHA HUDSON – METODICKÉ POKYNY PRO VYHODNOCOVÁNÍ

Charakteristika textu

Zdroj: *Boeing – eStránky.cz*. Dostupné [on-line] z: <http://www.boeing.estranky.cz/clanky/letecke-katastrofy.html> [citováno 3. 10. 2011], upraveno.

Kontext (situace): veřejný

Typ: narativní

Komentář: Text je napínavý, původně beznadějná situace díky schopnostem pilota dobře končí. Vzhledem k obsahu je text zajímavý i pro technicky zaměřené žáky.

Orientační čas řešení: 20–25 minut

OTÁZKA 1: HUDSON

1 BOD

Jaký titulek nejlépe vystihuje obsah článku?

- A Smrtelné neštěstí na řece Hudson
- B Osudná chyba posádky letadla Airbus A320-214
- C Zázrak v New Yorku**
- D Další letadlo Airbus nespĺnilo technické normy

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje rozpoznání hlavní myšlenky textu.

Úplná odpověď:

C Zázrak v New Yorku

K poruše motoru došlo „nad hustě obydlenou newyorskou čtvrtí“, havárie se odehrávala v New Yorku, záchranu všech pasažérů i posádky lze oprávněně nazvat zázrakem.

Distraktory:

- A Pilot sice nouzově přistál na řece Hudson, nešlo ale o smrtelné neštěstí, naopak měla celá událost šťastný konec.
- B Přestože posádka v závěrečné fázi přistání zapomněla uzavřít otvory do letadla, nebyla tato chyba osudná, v celém textu má podružnou úlohu.
- D O splnění technických norem se v textu nehovoří.

OTÁZKA 2: HUDSON

1 BOD

Co bylo příčinou této letecké nehody?

- A Trhlina v ocasní části stroje.
- B Opomenutí posádky letounu.
- C Srážka s ptactvem.**
- D Výbuch.

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu a jejich interpretaci.

Úplná odpověď:

C Srážka s ptactvem.

Distraktory:

- A Trhlina v ocasní části stroje nebyla příčinou nehody, ale následkem nouzového přistání.
- B Posádka zapomněla uzavřít otvory do letadla až po nouzovém přistání.
- D Výbuch v motoru nastal až v důsledku srážky s ptactvem.

OTÁZKA 3: HUDSON

1 BOD

Kde se letadlo nacházelo v okamžiku selhání motoru?

- A 11 km od nejbližšího letiště.
- B Ve výšce více než 1 km nad zemí.
- C Přímo nad řekou Hudson.
- D Nad hustě obydlenou oblastí New Yorku.**

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1b

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu.

Úplná odpověď:

D Nad hustě obydlenou oblastí New Yorku.

Uvedeno přímo v textu.

Distraktory:

A Nejbližší letiště nebylo vzdáleno 11 km, ale 9 km. – „Přistání na blíže položeném letišti v New Jersey, ale i to bylo vzdáleno 9 km.“

B K srážce došlo ve výšce 860 m, pak už letadlo klesalo.

C Řeku Hudson si pilot pouze vybral pro přistání.

OTÁZKA 4: HUDSON

1 BOD

Následující graf zobrazuje statistiku nehodovosti letadel dle fáze letu.

Zakroužkujte na něm fázi letu, ve které došlo k nehodě letadla Airbus A320-214.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání několika explicitních informací a jejich správné propojení (informace z textu a z grafu).

Úplná odpověď:

Stoupání (motory byly stále v režimu vzletového tahu).

OTÁZKA 5: HUDSON

2 BODY

Porovnáním textu s grafem v předchozí otázce rozhodněte, zda šlo o typickou leteckou nehodu nebo zda byla něčím netypická. Své rozhodnutí zdůvodněte s využitím údajů z grafu.

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu a jejich využití pro posouzení grafu.

Úplná odpověď:

Netypická.

Nikdo nezemřel. Ve fázi vzletu nedochází často k nehodám.

Příklady úplných odpovědí:

- Netypická. – *Při nehodě ve fázi vzletu je vysoká pravděpodobnost úmrtí cestujících.*
- Netypická. – *K nehodám při vzletu nedochází tak často.*
- Netypická. – *K nehodám při jiných fázích letu dochází častěji.*

Příklad nevyhovující odpovědi:

- K srážce letadla s ptactvem nedochází často.

Ve zdůvodnění nejsou využity údaje z grafu.

OTÁZKA 6: HUDSON

2 BODY

Doplňte časy, kdy podle textu došlo k následujícím skutečnostem:

Letadlo odstartovalo v 15:25.

Letadlu selhal motor v _____ .

Letadlo nouzově přistálo v _____ .

Všichni cestující i posádka byli zachráněni v _____ .

Trosky letadla zmizely pod hladinou v _____ .

Letadlo mělo dle plánu dorazit do Severní Karolíny v _____ .

2 body za úplnou odpověď; 1 bod za maximálně 2 chyby

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu a jejich propojení s poznatky z každodenního života.

Úplná odpověď:

Letadlu selhal motor v 15:28. – *Po 3 minutách letu došlo k srážce letadla s ptáky.*

Letadlo nouzově přistálo v 15:31. – *Šest minut od startu letadlo dopadlo na hladinu řeky.*

Všichni cestující i posádka byli zachráněni v 15:46. – *Tři minuty po nárazu započaly záchranné práce, které trvaly 12 minut.*

Trosky letadla zmizely pod hladinou v 16:01. – *Tři minuty po nárazu dorazila loď a začaly záchranné práce, plus dalších 12 minut na záchranu cestujících, plus 15 minut do potopení trosk – celkem 30 minut od nárazu.*

Letadlo mělo dle plánu dorazit do Severní Karolíny v 17:25. – *Let měl trvat 2 hodiny.*

OTÁZKA 7: HUDSON

1 BOD

Jaké smrtelné nebezpečí podle textu nejvíce ohrožovalo životy lidí při této havárii?

- A Nebezpečí udušení v důsledku prudkého poklesu tlaku při pádu letadla.
- B Přehřátí organismu v důsledku zvýšení teploty hořících motorů.
- C Zástava životních funkcí v důsledku podchlazení.**
- D Otrava jedovatými zplodinami z hořících motorů.

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu a jejich propojení s poznatky z každodenního života.

Úplná odpověď:

C Zástava životních funkcí v důsledku podchlazení.

Ledová voda v řece Hudson měla jen 2 °C.

Distraktory:

- A Při pádu letadla z malých výšek nedochází k poklesu tlaku, nebezpečí udušení nehrozí, v textu se o tlaku nepíše.
- B O nebezpečí požáru letadla, případně přehřívání, se v textu nepíše.
- D O hoření motoru se v textu píše, o zplodinách ne (ty se navíc nedostanou do vnitřního prostoru letadla).

OTÁZKA 8: HUDSON

1 BOD

Díky jaké okolnosti měla tato letecká nehoda šťastný konec?

- A Slunečnému počasí, které ten den panovalo.
- B Pohotovému zásahu kapitána letadla.**
- C Důmyslnému bezpečnostnímu systému letadel typu Airbus.
- D Rychlému uvolnění ranveje na letišti.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu a jejich posouzení.

Úplná odpověď:

B Pohotovému zásahu kapitána letadla.

Distraktory:

- A Slunečné počasí je v textu zmiňováno, avšak při nehodě se neprojevovalo.
- C Bezpečnostní systém nebyl v důsledku opomenutí posádky využit.
- D Ranvej byla neprodleně uvolněna, letiště však bylo příliš daleko.

✂ ----- ✂

NÁZEV ÚLOHY: **KARETNÍ HRA**

JMÉNO: _____

Správným řešením celé úlohy lze získat maximálně 12 bodů. _____

■ VÝCHOZÍ TEXT:

1. Herní materiál

60 karet živočichů: 4 komáři, 1 chameleon (žolík), 5 karet od každého z dalších 11 druhů živočichů

2. Popis hry

Všechny karty se rozdají mezi jednotlivé hráče. Hráči se snaží vynášet karty v souladu s pravidly tak, aby se co nejdříve zbavili všech svých karet z ruky. Zahrát lze vždy pouze silnější kombinaci živočichů, než zahrál hráč před vámi.

3. Pořadí karet

Na každé kartě je zobrazen jeden živočich. V rámečku v horní části karty jsou namalováni živočichové, kteří danou kartu přebíjí.

Kdo přebije koho?	Kosatka	Slon	Krokodýl	Lední medvěd	Lev	Tuleň	Liška	Okoun	Ježek	Sardinky	Myš	Komár
Kosatku	>											
Slona		>										
Krokodýla			>									
Ledního medvěda				>								
Lva					>							
Tuleně						>						
Lišku							>					
Okouna								>				
Ježka									>			
Sardinky										>		
Myš											>	
Komára												>

*Živočichové, kteří daný druh přebíjí, jsou označeni vybarveným políčkem.**Symbol > označuje, že každý živočich může být přebit větším počtem karet se živočichem stejného druhu.**Příklad: Kosatku přebíjí pouze dvě kosatky. Krokodýla přebíjí dva krokodýli nebo jeden slon.*

Chameleon má ve hře obdobnou funkci jako žolík. Lze jej zahrát spolu s libovolnou jinou kartou a počítá se jako požadovaný druh živočicha. Nelze jej hrát samostatně.

4. Průběh hry

- Karty zamíchejte a rozdejte rovnoměrně mezi všechny hráče. Každý hráč si vezme své karty do ruky a neukazuje je ostatním.
- Při hře ve třech hráčích odeberte před hrou z balíčku: 1 lva, 1 slona, 1 myš a od každého z dalších druhů živočichů 2 karty. Chameleon (žolík) zůstává ve hře.
- Hráč po levé ruce rozdávajícího hráče začíná. Zahraje (vynese na stůl lícem nahoru) jednu kartu nebo více stejných karet.
- Hráči hrají po směru hodinových ručiček a postupně se snaží přebít dříve zahrané karty. Při tom mají dvě možnosti – buď zahrají stejný počet karet živočicha, který přebíjí před ním zahráný druh, nebo použijí stejný druh živočicha jako předchozí hráč, v tom případě zahrají o jednu kartu více.

Při přebíjení není povoleno hrát více karet, než je třeba. Vždy musí být zahráno buď přesně stejně karet „vyššího“ živočicha, nebo přesně o jednu kartu více stejného druhu.

- Hráč, který **nechce nebo nemůže** přebít, se může vzdát tahu slovem *pass*. V tuto chvíli nezahraje žádné karty, ale později může ještě hrát, když se dostane znovu na řadu.
- Pokud se hráč dostane na řadu s tím, že nikdo z ostatních hráčů nepřebil jeho karty zahrané v minulém kole (všichni ostatní hráči „passovali“), vezme si tento hráč všechny karty, které v tu chvíli leží uprostřed stolu. Tyto karty si položí na hromádku před sebe a vynese další kartu nebo karty z ruky. S kartami, které hráči v průběhu hry sebrali, se již dále nehraje.
- Hráč, který jako první vynese svoji poslední kartu nebo karty z ruky, vítězí.

Zdroj: *Bláznivá ZOO*. Doris Matthäusová a Frank Nestel, Mindok, s. r. o., 1999, upraveno.

■ OTÁZKA 1: **KARETNÍ HRA**

1 BOD

Co je cílem hry?

- A Dosáhnout nejvyššího počtu „přebití“ ostatních hráčů.
- B Nemít v ruce žádné karty jako první.
- C Nasbírat v průběhu hry co nejvíce karet.
- D Získat co nejvíce karet „vyšších“ živočichů.

■ OTÁZKA 2: **KARETNÍ HRA**

2 BODY

Kolik druhů živočichů je ve hře? Uveďte jejich počet a svou odpověď zdůvodněte.

Počet druhů ve hře:

Zdůvodnění:

■ OTÁZKA 3: **KARETNÍ HRA**

2 BODY

Kterého živočicha je možné přebít největším počtem druhů živočichů? Uveďte název živočicha a počet „vyšších“ druhů, které ho přebijí.

Název živočicha:

Počet „vyšších“ druhů:

■ OTÁZKA 4: **KARETNÍ HRA**

1 BOD

Kolik karet obdrží každý hráč, pokud se hry zúčastní 4 hráči?

.....

■ OTÁZKA 5: **KARETNÍ HRA**

1 BOD

Která z uvedených okolností **nemůže** přispět k vítězství hráče ve hře?

- A Hráč při rozdávání získal kartu chameleona.
- B Hráč při rozdávání získal více karet stejného živočicha.
- C Hráč při rozdávání získal pouze jednu kartu každého živočicha.
- D Hráč při rozdávání získal karty tzv. vyšších živočichů.

■ OTÁZKA 6: **KARETNÍ HRA****2 BODY**

Uprostřed stolu leží 1 karta myši. Rozhodněte, zda hráči mohou vynést následující kartu, nebo karty, aby myš přebili.

Karta / Karty	Lze vynést / Nelze vynést
2 myši	Lze vynést / Nelze vynést
3 myši	Lze vynést / Nelze vynést
1 komár	Lze vynést / Nelze vynést
1 slon	Lze vynést / Nelze vynést
1 lev	Lze vynést / Nelze vynést
2 lvi	Lze vynést / Nelze vynést
1 chameleon	Lze vynést / Nelze vynést

■ OTÁZKA 7: **KARETNÍ HRA****1 BOD**

Koho se v této hře bojí tuleň?

- A Ledního medvěda.
- B Myši.
- C Chameleona.
- D Okouna.

■ OTÁZKA 8: **KARETNÍ HRA****1 BOD**

Hráč má v ruce: 1 tuleň, 1 kosatku, 1 chameleona, 1 myš a 1 slona. Na stole leží 1 kosatka. Co může hráč vynést, aby tuto kartu přebil?

- A 1 kosatku.
- B 2 kosatky.
- C Kosatku a tuleň.
- D Kosatku a chameleona.

■ OTÁZKA 9: **KARETNÍ HRA****1 BOD**

Co udělá hráč, který nemá vhodnou kartu či vhodné karty na přebití?

- A Vezme si kartu z hromádky uprostřed stolu.
- B Použije žolíkovou kartu.
- C Použije právo pass.
- D Vypadává ze hry.

✂ ----- ↓ PŘED KOPÍROVÁNÍM PRO ŽÁKY OD TOHOTO MÍSTA ZAKRÝT ↓ ----- ✂

ÚLOHA KARETNÍ HRA – KLÍČ K ŘEŠENÍ

OTÁZKA 1 1 BOD

B

OTÁZKA 2 2 BODY

1 bod za správnou odpověď; 1 bod za zdůvodnění

Počet druhů ve hře: 13

Zdůvodnění: Komár, chameleon a dalších 11 druhů.

OTÁZKA 3 2 BODY

1 bod za název živočicha; 1 bod za správné určení počtu vyšších druhů

Myš.

6.

OTÁZKA 4 1 BOD

15.

OTÁZKA 5 1 BOD

C

OTÁZKA 6 2 BODY

2 body za všechny správné odpovědi; 1 bod za maximálně 2 chyby

3 myši – nelze vynést.

1 komár – nelze vynést.

1 slon – nelze vynést.

1 lev – lze vynést.

2 lvi – nelze vynést.

1 chameleon – nelze vynést.

OTÁZKA 7 1 BOD

A

OTÁZKA 8 1 BOD

D

OTÁZKA 9 1 BOD

C

ÚLOHA KARETNÍ HRA – METODICKÉ POKYNY PRO VYHODNOCOVÁNÍ

Charakteristika textu

Zdroj: *Bláznivá ZOO*. Pravidla hry, Doris Matthäusová a Frank Nestel, Mindok, s. r. o., 1999, upraveno.

Kontext (situace): veřejný

Typ: návod

Komentář: Text může být pro žáky zajímavý a blízký tím, že jde o hru. S návody k hrám se setkávají v běžném životě.

Orientační čas řešení: 25–30 minut

OTÁZKA 1: **KARETNÍ HRA**

1 BOD

Co je cílem hry?

A Dosáhnout nejvyššího počtu „přebití“ ostatních hráčů.

B Nemít v ruce žádné karty jako první.

C Nasbírat v průběhu hry co nejvíce karet.

D Získat co nejvíce karet „vyšších“ živočichů.

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu a jejich interpretaci.

Úplná odpověď:

B Jako první nemít žádné karty v ruce.

Distraktory:

A Ve hře nezáleží na počtu přebití ostatních hráčů, ale na tom, jak rychle se hráč zbaví karet z ruky – přebíjet může jednou kartou nebo několika kartami.

C S kartami, které hráči v průběhu hry sebrali, se již dále nehraje, ani se nijak nezapočítávají.

D Cílem není získat karty „vyšších“ živočichů, ale co nejdříve se zbavit všech karet z ruky.

OTÁZKA 2: KARETNÍ HRA

2 BODY

Kolik druhů živočichů je ve hře? Uvedte jejich počet a svou odpověď zdůvodněte.

1 bod za správnou odpověď; 1 bod za zdůvodnění

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu, jejich interpretaci a vzájemné propojení.

Úplná odpověď:

Počet druhů ve hře: 13.

Komár, chameleon a dalších 11 druhů.

Příklady úplných odpovědí:

- Chameleon a všech 12 druhů zvířat z tabulky.
- Chameleon, kosatka, slon, krokodýl, lední medvěd, lev, tuleň, liška, okoun, ježek, sardinka, myš, komár.

Příklady neúplných odpovědí:

- Zvířata z tabulky a chameleon.

Chybí počet.

- 13.

Chybí zdůvodnění.

Příklady nevyhovujících odpovědí:

- 12, protože tolik druhů je v tabulce.
- Kosatka, slon, krokodýl, lední medvěd, lev, tuleň, liška, okoun, ježek, sardinka, myš, komár.

OTÁZKA 3: KARETNÍ HRA

2 BODY

Kterého živočicha je možné přebít největším počtem druhů živočichů? Uvedte název živočicha a počet „vyšších“ druhů, které ho přebijí.

1 bod za název živočicha; 1 bod za správný počet vyšších druhů

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu a jejich interpretaci.

Úplná odpověď:

Název živočicha: myš

Počet „vyšších“ druhů: 6

OTÁZKA 4: **KARETNÍ HRA****1 BOD**

Kolik karet obdrží každý hráč, pokud se hry zúčastní 4 hráči?

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu a jejich propojení s poznatky ze života.

Úplná odpověď:

15.

60 karet se rozdá 4 hráčům – správný výsledek: 60 děleno 4, tj. 15 karet.

OTÁZKA 5: **KARETNÍ HRA****1 BOD**

Která z uvedených okolností **nemůže** přispět k vítězství hráče ve hře?

- A Hráč při rozdávání získal kartu chameleona.
- B Hráč při rozdávání získal více karet stejného živočicha.
- C Hráč při rozdávání získal pouze jednu kartu každého živočicha.**
- D Hráč při rozdávání získal karty tzv. vyšších živočichů.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání informací, které nejsou dominantní, a jejich vzájemné propojení.

Úplná odpověď:

C Hráč při rozdávání získal pouze jednu kartu každého živočicha.

V tomto případě má nejméně možností přebít, a tím se zbavit karet.

OTÁZKA 6: **KARETNÍ HRA****2 BODY**

Uprostřed stolu leží 1 karta myši. Rozhodněte, zda hráči mohou vynést následující kartu nebo karty, aby myš přebili.

2 body za úplnou odpověď; 1 bod za maximálně 2 chyby

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu a jejich interpretaci.

Úplná odpověď:

Karta / Karty	Lze vynést / Nelze vynést
2 myši	Lze vynést / Nelze vynést
3 myši	Lze vynést / Nelze vynést
1 komár	Lze vynést / Nelze vynést
1 slon	Lze vynést / Nelze vynést
1 lev	Lze vynést / Nelze vynést
2 lvi	Lze vynést / Nelze vynést
1 chameleon	Lze vynést / Nelze vynést

Distraktory:

3 myši – NELZE VYNĚST. – *Lze vynášet jen o jednu kartu více u stejného druhu zvířete.*

1 komár – NELZE VYNĚST.

1 slon – NELZE VYNĚST. – *V této hře je to tak, že naopak myš přebíjí slona, slon myš tedy ne.*

1 lev – LZE VYNĚST.

2 lvi – NELZE VYNĚST. – *Musí se hrát pouze stejný počet karet „vyššího“ zvířete.*

1 chameleon – NELZE VYNĚST. – *Karta chameleona se musí vynést vždy s jinou kartou.*

OTÁZKA 7: **KARETNÍ HRA****1 BOD**

Koho se v této hře bojí tuleň?

A Ledního medvěda.

B Myši.

C Chameleona.

D Okouna.

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu a jejich interpretaci.

Úplná odpověď:

A Ledního medvěda.

Distraktory:

B, D Z tabulky vyplývá, že myš ani okoun tuleň nepřebijí.

C Chameleon nemůže vystupovat samostatně, nemůže tedy samostatně žádnou kartu přebít.

OTÁZKA 8: **KARETNÍ HRA****1 BOD**

Hráč má v ruce: 1 tuleň, 1 kosatku, 1 chameleona, 1 myš a 1 slona. Na stole leží 1 kosatka. Co může hráč vynést, aby tuto kartu přebil?

A 1 kosatku.

B 2 kosatky.

C Kosatku a tuleň.

D Kosatku a chameleona.

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu a jejich interpretaci.

Úplná odpověď:

D Kosatku a chameleona.

Chameleon funguje jako žolík a společně s kosatkou platí jako 2 kosatky.

Distraktory:

A Jedna kosatka jednu kosatku nepřebije (musí být o jednu kartu stejného druhu více).

B 2 kosatky by 1 kosatku přebily, ale ty nemá hráč v ruce.

C Kosatku a tuleň zároveň vynést vůbec nejde.

OTÁZKA 9: **KARETNÍ HRA****1 BOD**Co udělá hráč, který **nemá** vhodnou kartu či vhodné karty na přebití?

A Vezme si kartu z hromádky uprostřed stolu.

B Použije žolíkovou kartu.

C Použije právo pass.

D Vypadává ze hry.

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu – interpretace textu

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitních informací z textu a jejich interpretaci.

Úplná odpověď:

C Použije právo pass.

Distraktory:

A, B, D Odpovědi jsou v přímém rozporu s textem.

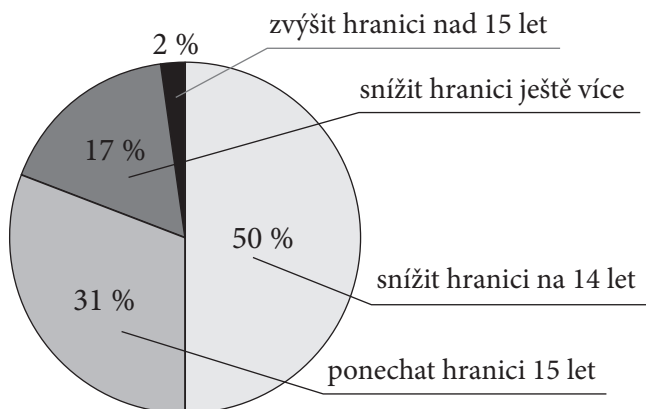
✂-----✂

NÁZEV ÚLOHY: **KRIMINALITA**

JMÉNO: _____

Správným řešením celé úlohy lze získat maximálně 12 bodů. _____

■ VÝCHOZÍ TEXT:

Měla by se snížit věková hranice trestní odpovědnosti?

Již ve 3305 případech překročily děti v tomto roce zákon. Je to o sedm set případů více než za stejné období v uplynulém roce. Za celý rok 2007 děti proti zákonu hřešily v 10 419 případech. V této souvislosti se stále častěji objevují diskuse na téma snížení věkové hranice trestní odpovědnosti z 15 na 14 let. Podle ankety *Deníku*, která probíhala ve všech okresech republiky, by snížení věkové hranice na 14 let přivítalo padesát procent Čechů.

Tabulka 1: Vývojové trendy dětských provinění

Provinění / Rok	2005	2006	2007	2008*
Vraždy	3	5	12	3
Loupeže	715	630	609	262
Vyhrožování	60	50	46	30
Vydírání	209	186	197	57
Porušování domovní svobody	114	99	103	19
Znásilnění	33	26	48	10
Pohlavní zneužití	242	199	204	48
Kapesní krádeže	424	427	336	77
Výtržnictví	272	266	310	79
Sprejerství	492	448	395	153
Nedovolená výroba psych. látek a jedů	306	266	177	87
Požáry	46	34	40	13
Dopravní nehody	66	118	228	67
Šíření poplašné zprávy	74	46	34	6

* údaje do 30. dubna 2008

Tabulka 2: Provinění za první čtyři měsíce roku

	2004	2005	2006	2007	2008
Vraždy	4	1	1	5	3
Násilné činy	649	620	529	552	529
Mravnostní činy	80	100	96	80	64
Krádeže vloupáním	735	643	603	551	594
Ostatní kriminální činy	572	460	471	432	494
Zbývající kriminalita	83	80	63	550	469
Obecná kriminalita	3213	3066	2712	2648	2751

Zdroj: *Deník*, květen 2008 (internetová verze dostupná [on-line] z: http://m.denik.cz/mobile/opavsky_denik/clanek/348029?do=klasickyWeb [citováno 1. 11. 2011], upraveno.

OTÁZKA 1: KRIMINALITA**1 BOD**

Ke kterému roku se vztahuje údaj „3305 provinění“?

- A 2006
- B 2007
- C 2008
- D Z textu informaci nelze vyčíst.

OTÁZKA 2: KRIMINALITA**1 BOD**

Kolik procent čtenářů by snížilo hranici trestní odpovědnosti?

- A 50 %
- B 67 %
- C 31 %
- D 98 %

OTÁZKA 3: KRIMINALITA**1 BOD**

Které provinění má od roku 2004 (v tabulce 2) trvale klesající tendenci?

.....
.....

OTÁZKA 4: KRIMINALITA**1 BOD**

Co je hlavním sdělením výchozího textu?

- A 50 % čtenářů by snížilo hranici trestní odpovědnosti na 14 let.
- B Je třeba sledovat, jak se dětská provinění projevují.
- C Zvyšuje se počet dětských provinění.
- D Není správné dávat dětem do rukou zbraně.

OTÁZKA 5: KRIMINALITA**1 BOD**

Které provinění (kromě vražd) zaznamenalo od roku 2005 do roku 2007 největší nárůst?

.....

OTÁZKA 6: KRIMINALITA**1 BOD**

Jaký titulěk nejlépe vystihuje obsah sdělení?

- A Zastavme vzrůstající kriminalitu dětí!
- B Kriminalita dětí roste
- C Co dělat se vzrůstající kriminalitou dětí?
- D České děti jsou čím dál více brutálnější

OTÁZKA 7: KRIMINALITA**2 BODY**

Proč jsou v druhé tabulce napsány číselné hodnoty pouze z prvních čtyř měsíců uvedených let (2004–2008)?

.....
.....
.....

■ OTÁZKA 8: **KRIMINALITA**

2 BODY

Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je v souladu s výchozím textem. U každého tvrzení zakroužkujte „Ano“, nebo „Ne“.

Tvrzení	Odpověď
Šíření poplašné zprávy není provinění.	Ano / Ne
Jedna čtvrtina respondentů, kteří se účastnili ankety <i>Deníku</i> , se domnívá, že by bylo dobré ponechat hranici trestní odpovědnosti na 15 let.	Ano / Ne
V roce 2007 bylo zaznamenáno 609 případů, v nichž se děti dopustily krádeže.	Ano / Ne
V letech 2005–2007 bylo dětmi spácháno větší množství výtržnictví než vydírání.	Ano / Ne

■ OTÁZKA 9: **KRIMINALITA**

2 BODY

Která tři provinění páchaly děti v roce 2007 nejčastěji? Seřadte provinění od nejčastějšího.

1.
2.
3.

ÚLOHA KRIMINALITA – KLÍČ K ŘEŠENÍ

OTÁZKA 1 1 BOD

C

OTÁZKA 2 1 BOD

B

OTÁZKA 3 1 BOD

Žádné.

OTÁZKA 4 1 BOD

C

OTÁZKA 5 1 BOD

Dopravní nehody.

OTÁZKA 6 1 BOD

B

OTÁZKA 7 2 BODY

V tabulce jsou údaje jen za první čtyři měsíce, protože autor měl z aktuálního roku (2008) k dispozici jen údaje za první čtyři měsíce. Tabulka tak má výpovědní hodnotu, umožňuje porovnat situaci v několika letech.

OTÁZKA 8 2 BODY

2 body za všechny správné možnosti; 1 bod za maximálně 1 chybu

NE

NE

NE

ANO

OTÁZKA 9 2 BODY

2 body za úplnou odpověď; 1 bod za maximálně 1 chybu

1. loupež

2. sprejství

3. kapesní krádeže

ÚLOHA KRIMINALITA – METODICKÉ POKYNY PRO VYHODNOCOVÁNÍ

Charakteristika textu

Zdroj: *Deník*, květen 2008. Dostupné [on-line] z: http://m.denik.cz/mobile/opavsky_denik/clanek/348029?do=klasic-kyWeb [citováno 1. 11. 2011], upraveno.

Kontext (situace): veřejný

Typ: argumentace

Komentář: Úloha může žáky zaujmout tím, že se jich téma bezprostředně týká; zajímavý je i názor veřejnosti na snížení věkové hranice trestní odpovědnosti.

Orientační čas řešení: 25–30 minut

OTÁZKA 1: **KRIMINALITA**

1 BOD

Ke kterému roku se vztahuje údaj „3305 provinění“?

A 2006

B 2007

C 2008

D Z textu informaci nelze vyčíst.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje získat správnou odpověď propojením několika informací.

Úplná odpověď:

C 2008

Distraktory:

A Jedná se o nesmyslnou odpověď.

B Je uveden první rok, který je v textu zmíněn, ovšem tento rok se nevztahuje k údaji „3305 provinění“.

D Odpověď sice není v textu zmíněna explicitně, ale lze ji odvodit z následujících informací včetně tabulky, která končí aktuálním rokem.

OTÁZKA 2: **KRIMINALITA**

1 BOD

Kolik procent čtenářů by snížilo hranici trestní odpovědnosti?

A 50 %

B 67 %

C 31 %

D 98 %

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledat explicitní číselné údaje a správně je sečíst.

Úplná odpověď:

B 67 %

Distraktory:

A Nejsou započítáni lidé, kteří chtějí snížit trestní hranici pod 14 let.

C Toto procento odpovídá lidem, kteří chtějí ponechat hranici 15 let.

D Navíc jsou započítáni lidé, kteří chtějí ponechat hranici 15 let.

OTÁZKA 3: **KRIMINALITA**

1 BOD

Které provinění má od roku 2004 (v tabulce 2) trvale klesající tendenci?

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledat explicitní číselné údaje.

Úplná odpověď:

Žádné.

OTÁZKA 4: **KRIMINALITA**

1 BOD

Co je hlavním sdělením výchozího textu?

A 50 % čtenářů by snížilo hranici trestní odpovědnosti na 14 let.

B Je třeba sledovat, jak se dětské provinění projevuje.

C Zvyšuje se počet dětských provinění.

D Není správné dávat dětem do rukou zbraně.

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje propojení vizuální a obsahové stránky a správné zhodnocení jejich vztahu.

Úplná odpověď:

C Zvyšuje se počet dětských provinění.

Distraktory:

- A Toto tvrzení se sice v textu objevuje, ale jedná se jen o jednu část textu.
B, D Tato tvrzení nemají v textu žádnou oporu.

OTÁZKA 5: KRIMINALITA

1 BOD

Které provinění (kromě vražd) zaznamenalo od roku 2005 do roku 2007 největší nárůst?

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje orientaci v tabulce a porovnání konkrétních údajů.

Úplná odpověď:

Dopravní nehody.

Příklady nevyhovujících odpovědí:

- Zbývající kriminalita.
- Vraždy.

OTÁZKA 6: KRIMINALITA

1 BOD

Jaký titulek nejlépe vystihuje obsah sdělení?

A Zastavme vzrůstající kriminalitu dětí!

B Kriminalita dětí roste

C Co dělat se vzrůstající kriminalitou dětí?

D České děti jsou čím dál více brutálnější

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení formy textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje pochopit hlavní myšlenku textu a grafů.

Úplná odpověď:

B Kriminalita dětí roste

Distraktory:

- A Článek nevyzývá k zastavení kriminality dětí.
C Článek nenabízí řešení kriminality dětí.
D Toto tvrzení nemá v textu žádnou oporu.

OTÁZKA 7: KRIMINALITA

2 BODY

Proč jsou v druhé tabulce napsány číselné hodnoty pouze za prvních čtyř měsíců uvedených let (2004–2008)?

Procvičované dovednosti: zpracování informací – interpretace textu

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje dát do souvislostí informaci uvedenou u první tabulky se zadáním druhé tabulky.

Úplná odpověď:

V tabulce jsou údaje jen za první čtyři měsíce, protože autor měl z aktuálního roku (2008) k dispozici jen údaje za první čtyři měsíce. Tabulka tak má výpovědní hodnotu, umožňuje porovnat situaci v několika letech.

Příklad úplné odpovědi:

- Aby se daly porovnávat číselné údaje za dané 4 měsíce.

Příklady nevyhovujících odpovědí:

- Myslím si, že je to proto, že by čísla byla moc vysoká a dalo by práci je spočítat.
- Protože v těchto měsících je největší kriminalita.

OTÁZKA 8: **KRIMINALITA****2 BODY**

Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je v souladu s výchozím textem. U každého tvrzení zakroužkujte „Ano“, nebo „Ne“.

Tvrzení	Odpověď
Šíření poplašné zprávy není provinění.	Ano / ☒ Ne
Jedna čtvrtina respondentů, kteří se účastnili ankety <i>Deníku</i> , se domnívá, že by bylo dobré ponechat hranici trestní odpovědnosti na 15 let.	Ano / ☒ Ne
V roce 2007 bylo zaznamenáno 609 případů, v nichž se děti dopustily krádeže.	Ano / ☒ Ne
V letech 2005–2007 bylo dětmi spácháno větší množství výtržnictví než vydírání.	☒ Ano / Ne

2 body za všechny správné možnosti; 1 bod za maximálně 1 chybu

Procvičované dovednosti: zpracování informací – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje orientaci v nesouvislém textu a alespoň základní znalost procent.

Úplná odpověď:

NE

NE

NE

ANO

Distraktory:

NE – Šíření poplašné zprávy je proviněním.

NE – 31 % respondentů, kteří se účastnili ankety *Deníku*, se domnívá, že by bylo dobré ponechat hranici trestní odpovědnosti na 15 letech. A 31 % neodpovídá jedné čtvrtině.

NE – V roce 2007 bylo zaznamenáno 609 případů, v nichž se děti dopustily loupeže, ale číslo krádeží (kromě kapesních) se z textu nedozvíme.

ANO – V letech 2005–2007 bylo dětmi spácháno větší množství výtržnictví než vydírání. (Výtržnictví – 272, 266, 310; Vydírání – 209, 186, 197.)

OTÁZKA 9: **KRIMINALITA****2 BODY**

Která tři provinění páchaly děti v roce 2007 nejčastěji? Seřadte provinění od nejčastějšího.

2 body za úplnou odpověď; 1 bod za maximálně 1 chybu

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje orientaci v nesouvislém textu a porovnávání dat.

Úplná odpověď:

1. Loupež.

2. Sprejerství.

3. Kapesní krádeže.

✂ ----- ✂

Správným řešením celé úlohy lze získat maximálně 12 bodů. _____

■ **VÝCHOZÍ TEXT:**

Euroamerickou civilizaci sužuje novodobá epidemie: obezita a s ní spojené choroby metabolismu, srdce a cév. Výrobci cukrovinek po celém vypaseném světě pocítili sílící poptávku po nízkokalorických čokoládách, light mlsání a dietních bonbonech. Až na české luhy a háje. „V našem rozsáhlém výzkumu se potvrdilo, že Češi netouží po nízkokalorickém mlsání, nechtějí mít dokonce ani na obalu větším písmem uvedený energetický obsah. Spotřebitelé nám v průzkumech trhu řekli, že to nechtějí slyšet: „Vím, že hřeším, je to můj hřích a nechte mi ho,“ říká Vašutová.

Ačkoli mnoho (převážně) hubnoucích žen tyto informace na obalech hledá, z celkové poptávky je to poměrně zanedbatelná část. „Před pár lety jsme celosvětově začali energetický obsah uvádět na přední straně výrobků. Zatímco jinde to odpovídalo přání spotřebitele, u nás to působí spíše jako rozmar výrobce,“ směje se Martin Walter, kolega Vašutové z Nestlé.

Nehledě na český nezájem, novodobí alchymisté v laboratořích stále hledají recept na zlato – náhražku rostlinného cukru, která by měla slušnou sladivost, neměla nepříjemnou chuť či pach a nezasobovala tělo zbytečnými kaloriemi. Podle expertky na cukrovinky z Vysoké školy chemicko-technologické Jany Čopíkové jsou hledači cukrovinového grálu na stopě. „V posledních letech se používají takzvané alditoly, což jsou sladidla s nižší energetickou hodnotou (např. sorbitol, xylitol, maltitol, pozn. red.). Ale pořád to není ono, protože mají zároveň nižší sladivost. Jedním z posledních objevů je však například látka zvaná polydextróza, která má skutečně nulovou energetickou hodnotu, ale nahradit sacharózu je prostě problém,“ dodává s úsměvem Jana Čopíková.

Potravinářský analytik Petr Havel v zájmu zdraví doporučuje pátrat po sladkostech, které obsahují spíše složitě cukry – nejlépe polysacharidy, jako je škrob, celulóza, vláknina – než jednoduché, což jsou kupříkladu glukóza – hroznový cukr, fruktóza – ovocný cukr. Ty totiž představují jen „prázdnou“, rychlou energii. „Samozřejmě záleží na tom, co chceme. Pokud to má být energie sbalená na cesty, pro rychlý přísun kalorií, pak jednoduché cukry poslouží výborně, ale na večerní mlsání u televize se vyplatí dát si s výběrem sladkostí trochu práci,“ míní.

Podobně se podle něho dají laskominy rozdělit na vyloženě nezdravé a zdravější podle tuků, které obsahují. „Kakaové máslo se často nahrazuje jinými tuky, hlavně kvůli ceně. Některé z nich ale

Češi a čokoláda (Všechny údaje v druhém sloupci jsou v procentech.)	
Jak často jíte čokoládu?	
Alespoň jednou týdně	22,7
Více než dvakrát týdně	6,1
Méně než jednou týdně	57,1
Jakou čokoládu máte nejraději?	
Studentská pečeť	32,5
Milka	23,4
Orion mléčná	20,8
Jaké čokoládové tyčinky jste jedli v posledních 12 měsících?	
Margot	29,9
Ledové kaštiny	29,2
Banány v čokoládě	27,9
Deli	27,0
Kofila	24,8
Milena	22,4
3 BIT	19,5
Studentská pečeť	19,4
Geisha	15,0
Mars	13,6
Jak často kupujete bonboniéry?	
Dvakrát a více měsíčně	1,7
Jednou měsíčně	14,9
Jednou až dvakrát za 3 měsíce	23,2
Méně než jedenkrát za 3 měsíce	54,5
Neuveдено	5,7
Jaké bonboniéry jste koupili v posledních 12 měsících?	
Laguna – mořské plody	31,9
Figaro – Tatiana	25,6
Figaro – Zlatý nugát	21,6
Toffifee	19,6
Orion – Modré z nebe	19,4
Nugátový dezert	17,6
Ferrero Rocher	16,2
Merci	15,7
Raffaello	13,9
Mon Chéri	13,5

Zdroj: Průzkum agentury Median v roce 2010.

lidskému – a hlavně dětskému – zdraví neprospívají. Právě naopak,“ upozorňuje Havel. Konkrétně to jsou takzvané transmastné a vyšší mastné kyseliny, jako je kyselina palmitová nebo myristová. „Palmový a kokosový tuk zvyšují riziko kardiovaskulární choroby, stejně jako méně kvalitní ztužené tuky,“ doplňuje Havel.

Jeden cukrovinářský trend je ale patrný i v našich zeměpisných šířkách. Odklon ...

Zdroj: *Týden*, 31. října 2011, 44/2011, s. 29, upraveno.

■ OTÁZKA 1: **SLADKÉ MÁMENÍ**

1 BOD

Který výrok je v rozporu s výchozím textem, tj. které tvrzení **neodpovídá** výchozímu textu?

- A Vědcům se podařilo nalézt výbornou náhražku rostlinného cukru.
- B Euroamerickou civilizaci trápí problém obezity.
- C Ve světě se zvyšuje poptávka po nízkokalorických cukrovinkách.
- D S obezitou jsou spojeny nemoci metabolismu, srdce a cév.

■ OTÁZKA 2: **SLADKÉ MÁMENÍ**

1 BOD

Jaké vlastnosti by podle článku **nemělo** mít ideální sladidlo?

- A Značnou sladivost.
- B Příjemnou chuť.
- C Intenzivní vůni.
- D Nízkou energetickou hodnotu.

■ OTÁZKA 3: **SLADKÉ MÁMENÍ**

2 BODY

Proč se ve světě dle výchozího textu zvyšuje poptávka po nízkokalorických sladkostech?

.....

.....

.....

.....

■ OTÁZKA 4: **SLADKÉ MÁMENÍ**

2 BODY

Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je v souladu s výsledky průzkumu agentury Median v roce 2010. U každého tvrzení zakroužkujte „Ano“, nebo „Ne“.

Tvrzení	Odpověď
Více než polovina respondentů uvedla, že jí čokoládu méně než jednou týdně.	Ano / Ne
Bonboniéra <i>Merci</i> patří k čokoládám, které Češi kupují méně často než <i>Toffifee</i> .	Ano / Ne
Na čokoládové tyčince <i>Kofila</i> si za poslední rok pochutnalo více lidí než na čokoládové tyčince <i>Milky Way</i> .	Ano / Ne
Přesně pětina respondentů v anketě odpověděla, že má nejraději čokoládu <i>Milka</i> .	Ano / Ne

■ OTÁZKA 5: **SLADKÉ MÁMENÍ**

1 BOD

Co je hlavním smyslem výchozího textu?

- A Vyvolat ve čtenáři chuť na čokoládu.
- B Informovat čtenáře.
- C Odradit čtenáře od konzumace čokolády a dalších sladkostí.
- D Pobavit čtenáře.
- E Vytvořit reklamu na sladkosti.

■ OTÁZKA 6: **SLADKÉ MÁMENÍ**

2 BODY

Vysvětlete, jak rozumíte této části věty, která byla použita ve výchozím textu: „...novodobí alchymisté v laboratořích stále hledají recept na zlato...“

.....

.....

.....

■ OTÁZKA 7: **SLADKÉ MÁMENÍ**

2 BODY

Níže je zachycen rozhovor dvou žen. Na základě jejich promluvy a informací uvedených v textu napište, jaké sladkosti by si každá z nich měla koupit (jaké jsou pro ni nejvhodnější).

Potřebuji koupit něco dobrého na zub, po čem budu mít dost energie na ten náš zítřejší výstup na Sněžku.

paní Borovičková

To já bych si také dala, ale nemohu. To víš, musím držet dietu. Vždyť se podívej, jak vypadám. Ale něco malého sladkého si koupím...

paní Andělová

Paní Borovičková:

.....

Paní Andělová:

.....

■ OTÁZKA 8: **SLADKÉ MÁMENÍ**

1 BOD

Který z následujících úryvků navazuje na výchozí text?

- A ...od nebezpečných látek přísně hlídá inspekce.“ Faktem totiž je, že nadměrná konzumace některých „čech“ může přivodit zdravotní problémy zvláště dětem.
- B ...od sladkostí, které mají původ v Evropě, bych se nebál. Horší je to u laskomin dovezených třeba z Číny, kde mají hodně nízké laťky bezpečnosti potravin,“ pokračuje Jiří Havel.
- C ...od umělé „chemie“ a návrat k přírodním surovinám a přísadám. „Zákazníci chtějí sladkosti bez umělých barviv a aromat, to přání jsme vyslyšeli a barvíme i dochucujeme přírodními přísadami. Jenže teď se stává, že nám lidé píšou, že ta pistáciová už není tak zelená, jak bývala,“ poukazuje na paradox Martin Walter z Nestlé.
- D ...od umělých přísad a přírodních surovin. Zákazníci nechtějí ani umělé přísady, ani přírodní suroviny, proto se cukrovinky dochucují přírodními přísadami.

✂ ----- ↓ PŘED KOPÍROVÁNÍM PRO ŽÁKY OD TOHOTO MÍSTA ZAKRÝT ↓ ----- ✂

ÚLOHA SLADKÉ MÁMENÍ – KLÍČ K ŘEŠENÍ

OTÁZKA 1 1 BOD

A

OTÁZKA 2 1 BOD

C

OTÁZKA 3 2 BODY

Euroamerickou civilizaci sužuje epidemie obezity a choroby s ní spojené, proto se zvyšuje poptávka po nízkokalorických čokoládách, light mlsání a dietních bonbonech.

OTÁZKA 4 2 BODY

2 body za úplnou odpověď; 1 bod za maximálně 1 chybu

ANO

ANO

NE

NE

OTÁZKA 5 1 BOD

B

OTÁZKA 6 2 BODY

Chemici zkoumají, jak obyčejný cukr nahradit nějakou náhražkou, která by sladila stejně, ale nezasobovala by tělo tolik kaloriemi.

OTÁZKA 7 2 BODY

Paní Borovičková by si měla koupit sladkosti, které obsahují jednoduché cukry (hroznový cukr, ovocný cukr). Ty představují rychlý přísun kalorií (tzv. energie sbalená na cesty).

Paní Andělová by se takovýmto sladkostem měla vyhnout a raději by si měla koupit sladkosti, které obsahují složité cukry (polysacharidy, jako je škrob, celulóza, vláknina).

OTÁZKA 8 1 BOD

C

ÚLOHA SLADKÉ MÁMENÍ – METODICKÉ POKYNY PRO VYHODNOCOVÁNÍ

Charakteristika textu

Zdroj: *Časopis Týden*, 31. října 2011, 44/2011, s. 29, upraveno.

Kontext (situace): veřejný

Typ: argumentace

Komentář: Text může být vnímán jako zajímavý tím, že se zabývá sladkostmi. Zájem mohou vzbudit zejména nízkokalorické čokolády a také průzkum agentury Median, který zjišťoval oblíbenost jednotlivých čokolád a bonboniér.

Orientační čas řešení: 35 minut

OTÁZKA 1: **SLADKÉ MÁMENÍ**

1 BOD

Který výrok je v rozporu s výchozím textem, tj. které tvrzení **neodpovídá** výchozímu textu?

A Vědcům se podařilo nalézt výbornou náhražku rostlinného cukru.

B Euroamerickou civilizaci trápí problém obezity.

C Ve světě se zvyšuje poptávka po nízkokalorických cukrovinkách.

D S obezitou jsou spojeny nemoci metabolismu, srdce a cév.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání několika explicitních informací.

Úplná odpověď:

A Vědcům se podařilo nalézt výbornou náhražku rostlinného cukru, která sladí, ale nezasobuje zbytečnými kaloriemi. *Tato informace neodpovídá výchozímu textu.*

Distraktory:

- B Tato informace je nám sdělena v prvním odstavci textu: „Euroamerickou civilizaci sužuje novodobá epidemie: obezita a s ní spojené choroby metabolismu, srdce a cév.“
- C Tato informace je nám sdělena v prvním odstavci textu: „Výrobci cukrovinek tak po celém světě pocítili poptávku po nízkokalorických čokoládách, light mlsání a dietních bonbonech.“
- D Tato informace je nám sdělena v prvním odstavci textu: „Euroamerickou civilizaci sužuje novodobá epidemie: obezita a s ní spojeny choroby metabolismu, srdce a cév.“

OTÁZKA 2: SLADKÉ MÁMENÍ

1 BOD

Jaké vlastnosti by podle článku **nemělo** mít ideální sladidlo?

- A Značnou sladivost.
- B Příjemnou chuť.
- C Intenzivní vůni.**
- D Nízkou energetickou hodnotu.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání několika explicitních informací a odpověď na zápornou formu otázky.

Úplná odpověď:

C Intenzivní vůni.

Tato informace odpovídá výchozímu textu. V třetím odstavci se píše: „Nehledě na český nezájem, novodobí alchymisté v laboratořích stále hledají recept na zlato – náhražku rostlinného cukru, která by měla slušnou sladivost, neměla nepříjemný chuť či pach a nezasobovala tělo zbytečnými kaloriemi.“

Distraktory:

- A Sladidlo by mělo mít značnou sladivost.
- B Sladidlo by mělo mít příjemnou chuť.
- D Sladidlo by mělo mít nízkou energetickou hodnotu (tj. nezasobovat tělo zbytečnými kaloriemi).

OTÁZKA 3: SLADKÉ MÁMENÍ

2 BODY

Proč se ve světě dle výchozího textu zvyšuje poptávka po nízkokalorických sladkostech?

Procvičované dovednosti: zpracování informací – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání informací v textu, jejich interpretaci a vytvoření odpovědi.

Úplná odpověď:

Euroamerickou civilizaci sužuje epidemie obezity a choroby s ní spojené, proto se zvyšuje poptávka po nízkokalorických čokoládách, light mlsání a dietních bonbonech.

Příklady úplných odpovědí:

- Protože Amerika a Evropa bojují s obezitou a chorobami, které jsou s ní spojené (např. poruchy metabolismu, srdce a cév).
- Euroamerická civilizace má problémy s obezitou.
- Lidé z Ameriky a Evropy bojují s obezitou a snaží se zhubnout.
- Lidé v mnoha státech v Americe a Evropě trpí obezitou. Hledají proto náhradu za cukry. Něco, co bude mít stejnou chuť, ale nebude to tak kalorické.

OTÁZKA 4: **SLADKÉ MÁMENÍ****2 BODY**

Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je v souladu s výsledky průzkumu agentury Median v roce 2010. U každého tvrzení zakroužkujte „Ano“, nebo „Ne“.

Tvrzení	Odpověď
Více než polovina respondentů uvedla, že jí čokoládu méně než jednou týdně.	☒ Ano / ☐ Ne
Bonboniéra <i>Merci</i> patří k čokoládám, které Češi kupují méně často než <i>Toffifee</i> .	☒ Ano / ☐ Ne
Na čokoládové tyčince <i>Kofila</i> si za poslední rok pochutnalo více lidí než na čokoládové tyčince <i>Milky Way</i> .	☐ Ano / ☒ Ne
Přesně pětina respondentů v anketě odpověděla, že má nejraději čokoládu <i>Milka</i> .	☐ Ano / ☒ Ne

2 body za všechny správné odpovědi; 1 bod za maximálně 1 chybu

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje orientaci v nesouvislém textu a alespoň základní znalost procent (např. pětina respondentů odpovídá dvaceti procentům).

Úplná odpověď:

ANO

ANO

NE

NE

Distraktory:

ANO – 57,1 % respondentů odpovědělo, že jí čokoládu méně než jednou týdně. A 57,1 % je více než polovina.

ANO – Bonboniéra *Merci* patří k čokoládám, které Češi kupují méně často než *Toffifee*. Bonboniéru *Merci* kupuje 15,7 % respondentů, zatímco *Toffifee* 19,6 %.

NE – Tato informace není uvedena v tabulce. Nevíme, kolik procent lidí si kupuje čokoládovou tyčinku *Milky Way*, proto tento údaj není v souladu s výchozím textem. Mnoho žáků se bude nejspíše ptát, kterou z možností mají zaškrtnout, pokud tyčinka *Milky Way* není ve výchozí tabulce. V takovém případě bychom je měli znovu odkázat na zadání otázky. Pokud informace není uvedena v tabulce, potom není tvrzení v souladu s výchozím textem.

NE – Čokoládu *Milka* má nejraději 23,4 % respondentů, což je více než pětina.

OTÁZKA 5: **SLADKÉ MÁMENÍ****1 BOD**

Co je hlavním smyslem výchozího textu?

A Vyvolat ve čtenáři chuť na čokoládu.

B Informovat čtenáře.

C Odradit čtenáře od konzumace čokolády a dalších sladkostí.

D Pobavit čtenáře.

E Vytvořit reklamu na sladkosti.

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje odhalit záměr autora.

Úplná odpověď:

B Informovat čtenáře.

Text má čtenáře informovat o kvalitě českých čokolád a světovém trendu, tj. nízkokalorických cukrovinkách.

Distraktory:

A Ačkoli text může ve čtenáři vyvolat chuť na čokoládu, není to hlavním cílem autora výchozího textu.

C Výchozí text spíše popisuje situaci na českém trhu, neodrazuje čtenáře od konzumace čokolád, ale spíše vybízí k bedlivějšímu výběru sladkostí.

D Nikde v textu nejsou známky toho, že by chtěl autor čtenáře pobavit.

E Text není reklamou na sladkosti, nýbrž informuje o jejich kvalitě.

OTÁZKA 6: **SLADKÉ MÁMENÍ****2 BODY**

Vysvětlete, jak rozumíte této části věty, která byla použita ve výchozím textu: ...*novodobí alchymisté v laboratořích stále hledají recept na zlato.*

Procvičované dovednosti: zpracování informací – interpretace textu

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání informace v textu, její interpretaci a vytvoření odpovědi. Navíc je třeba využít informace z každodenního života, případně z jiných předmětů.

Úplná odpověď:

Novodobými alchymisty se myslí chemici, kteří v laboratořích hledají náhražku rostlinného cukru, která by měla slušnou sladivost, příjemnou vůni a nezasobovala by tělo zbytečnými kaloriemi (oním zlatem je míněna náhražka rostlinného cukru).

Příklady úplných odpovědí:

- Chemici v laboratořích hledají to cenné, tedy náhražku rostlinného cukru. Tato náhražka musí mít dobrou sladivost, příjemnou chuť a nesmí tělo zásobovat zbytečnými kaloriemi.
- Chemici zkoumají, jak obyčejný cukr nahradit nějakou náhražkou, která by sladila stejně, ale tolik by nezasobovala tělo kaloriemi.
- Chemici se snaží objevit náhražku za obyčejný cukr. Ten totiž naše tělo zbytečně moc zásobuje kaloriemi.

OTÁZKA 7: **SLADKÉ MÁMENÍ****2 BODY**

Níže je zachycen rozhovor dvou žen. Na základě jejich promluvy a informací uvedených v textu napište, jaké sladkosti by si každá z nich měla koupit (jaké jsou pro ni nevhodnější).

Potřebuji koupit něco dobrého na zub, po čem budu mít dost energie na ten náš zítřejší výstup na Sněžku.

To já bych si také dala, ale nemohu. To víš, musím držet dietu. Vždyť se podívej, jak vypadám. Ale něco malého sladkého si koupím...

Paní Borovičková

Paní Andělová

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání informace v textu, její interpretaci, zhodnocení textu po obsahové stránce a vytvoření vlastní odpovědi.

Úplná odpověď:

Paní Borovičková by si měla koupit sladkosti, které obsahují jednoduché cukry (hroznový cukr, ovocný cukr). Tyto cukry představují rychlý přísun kalorií, tzv. energii sbalenou na cesty.

Paní Andělová by se takovýmto sladkostem měla vyhnout a raději by si měla koupit sladkosti, které obsahují složité cukry (polysacharidy, jako je škrob, celulóza, vláknina).

Příklady úplných odpovědí:

- Paní Borovičková si může koupit sladkosti, které obsahují jednoduché cukry, zatímco paní Andělová by si měla koupit sladkosti, které obsahují složité cukry.
- Paní Borovičková by si měla koupit hroznový cukr, který jí dodá dost energie. Paní Andělová by si ho kupovat neměla. Ta by si měla koupit spíše nějakou sladkost, která bude obsahovat i vlákninu.
- Pro paní Borovičkovou bude nejlepší hroznový nebo ovocný cukr. Pro paní Andělovou bude lepší, když si vybere sladkosti, které obsahují složité cukry.

OTÁZKA 8: **SLADKÉ MÁMENÍ****1 BOD**

Který z následujících úryvků navazuje na výchozí text?

- A ...od nebezpečných látek přísně hlídá inspekce.“ Faktem totiž je, že nadměrná konzumace některých „éček“ může přivodit zdravotní problémy zvláště dětem.
- B ...od sladkostí, které mají původ v Evropě, bych se nebál. Horší je to u laskomin dovezených třeba z Číny, kde mají hodně nízké laťky bezpečnosti potravin,“ pokračuje Jiří Havel.
- C ...od umělé „chemie“ a návrat k přírodním surovinám a přísadám. „Zákazníci chtějí sladkosti bez umělých barviv a aromat, to přání jsme vyslyšeli a barvíme i dochucujeme přírodními přísadami. Jenže teď se stává, že nám lidé píšou, že ta pistáciová už není tak zelená, jak bývala,“ poukazuje na paradox Martin Walter z Nestlé.**
- D ...od umělých přísad a přírodních surovin. Zákazníci nechtějí ani umělé přísady, ani přírodní suroviny, proto se cukrovinky dochucují přírodními přísadami.

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje zamyslet se nejen nad tím, jak výchozí text končí, ale také se pokusit odhadnout, jak by měl text logicky navazovat. Otázka je pro žáky náročná – připadá jim, že může být více správných odpovědí. V takovém případě bychom je měli odkázat na bedlivé čtení a formální stránku (použití uvozovek apod.).

Úplná odpověď:

C

Odklon od umělé chemie a návrat k přírodním surovinám – to je cukrovinářský trend patrný i v našich zeměpisných šířkách.

Distraktory:

- A Nelogické jsou zejména uvozovky na konci věty – inspekce.“ Ve výchozím textu není přímá řeč započatá, proto zde nemůže z ničeho nic končit výrok.
- B Obsahově nelogická návaznost (od sladkostí, které mají původ v Evropě, bych se nebál) a nelogické užití uvozovek (potravin,“ pokračuje Jiří Havel.).
- D Věty nedávají smysl. Na jedné straně se říká, že existuje odklon od umělých přísad a přírodních surovin a v druhé větě se píše, že zákazníci nechtějí ani umělé přísady, ani přírodní suroviny.

✂----- ✂

Správným řešením celé úlohy lze získat maximálně 12 bodů. _____

■ VÝCHOZÍ TEXT:

Věneček č. 2

„Vrátit výuční list!“ vykřikuje po dvou soustech z dalšího věnečku. „Tohle je špatné. Je to sražený krém... vlastně se ani nedá říct krém, protože tohle je spíše vyšlehaný margarín. Nejenže to pudink ani vzdáleně nepřipomíná, ale navíc má chemickou pachůť, ochutnejte,“ vybízí mě. Nepříjemná stopa opravdu zůstává vzadu na patře. „Navíc tam není ani stopa rumu. A ten korpus? Buď ho tvořili podle špatného receptu, nebo recept velice ošidili. Správně odpalované těsto má mít viditelné drážky, jak se zdobícím pytlíkem stříkalo na plech. Tohle je slité, bez vzorku a tvrdé.“

Věneček č. 3

„Tady je naopak výrazně cítit rum, to je dobře. Jenže když ochutnáte, dojde vám proč. Tou vůní chtěli jen přebít absenci jakýchkoli jiných chutí,“ míní hodnotitelka. „Vůbec netuším, z čeho tohle vyrobili... možná vyšlehaný margarín nebo rostlinná šlehačka. Navíc se to srazilo! Jak si mohou dovolit tohle prodávat? Tohle je také na vrácení výučního listu. Zkuste zakrojit lžičku do korpusu – přepečená hmota, mokvavá a dole ztvrdlá. Vůbec se nevytvarovala, podobně jako u druhého věnečku.“

Věneček č. 4

„Nejhezčí věneček. Na první pohled. Krásně žlutá náplň, takhle vypadá pudink. Konečně! Jen je škoda, že tam vůbec není cítit rum. Oceňuji, že dodrželi recepturu. Ten pudink mohl být trochu více nadlehčený máslem, zdá se, že nedodrželi poměr 250 gramů másla na litr pudinku, ale to není taková tragédie. Je to dobré. A hmota se vyloženě povedla. Je světlá, zlatavá, vláčná, měkká, ale zároveň lehce křupavá, není přepečená, ani nedopečená, ani zestárlá. Tohle dělal cukrář, který své řemeslo umí.“

Věneček č. 5

„Na první pohled vypadá hezky, drážky korpusu vypadají, jak mají, ale tím to končí. Tohle je chemický pudink, s vodou smíchaný prášek, nevařilo se to s mlékem. Nejenže to nemá chuť, ale je to tou chemií cítit. Těsto je staré, ztvrdlé... Tento cukrář by u mě propadl, katastrofa.“

Než paní Fornůskové prozradím jména cukráren, přináším nesoutěžní doplňkové vzorky zákusků, kterými chci dát podnikům druhou šanci – napravit věnečkový dojem a zlomit verdikt. Podaří se to jedinému zákusku: štrúdlu s tvarohem a višněmi. „Hezky vypadá a je dobrý. Je nejspíše upečený z průmyslově vyráběného listového těsta, ale to je normální, dělá to tak většina cukráren. Vlastně spíše připomíná těsto plundrové, protože nelistuje, jak by mělo, ale nikde není psáno, že by štrúdl musel nutně být z listového těsta, já také dělám jogurtové nebo tvarohové. Tvaroh je akorát sladký, utřený do jemna, višně chutnají jako višně. Tohle je můj vítěz druhého kola,“ pronese jednoznačně. „A o těch dalších raději pomlčme.“

Když odtajním cukrárny, které se schovávaly za čísla výrobků, vyjde najevo, že vítězný věneček i štrúdl jsou totiž z „jednoho těsta“, a to z cukrárny Mámení ve stejnojmenné pasáži. „Vida, na tuto cukrárnu bych asi vsadila předem, kdybich věděla, že jejich výrobky zde budete mít,“ říká uznale cukrářka. „Ale jinak mě věnečky zklamaly, vyzdvihla bych snad jen šlehačkovou náplň u prvního věnečku, ta byla alespoň z kvalitních surovin, ale zbytek věnečků bych ve škole ohodnotila nedostatečnou, čili pětkou.“

-jez-
Zdroj: *Týden*, 31. října 2011, 44/2011, s. 31, upraveno, kráceno.

Hodnocení šéfkuchařky Fornůskové

Kde jsme věnečky pořídili
1 Cukrárna Věnečky, Praha 5
2 Pekárna Krémová, Praha 1
3 Cukrárna Větrníček, Praha 3
4 Cukrárna Mámení, Praha 2
5 Cukrárna Dortíček, Praha 6

Cukrárna	Cena v Kč	Vzhled	Korpus	Náplň	Suroviny	Celková známka (jako ve škole)
1	15	4	5	2	1	3
2	17	4	5	5	5	5
3	11,50	5	5	5	5	5
4	19	2	1	2	2	2
5	20	3	3	5	5	4

■ OTÁZKA 1: **VĚNEČKY**

1 BOD

Který z věnečků **neobsahuje** podle textu pudink uvařený přímo z mléka?

- A Věneček č. 2.
- B Věneček č. 3.
- C Věneček č. 4.
- D Věneček č. 5.

■ OTÁZKA 2: **VĚNEČKY**

1 BOD

Ve kterém věnečku je užito vůně rumu proto, aby se zakryla nepřítomnost jiných vůní a chutí?

- A Věneček č. 2.
- B Věneček č. 3.
- C Věneček č. 4.
- D Věneček č. 5.

■ OTÁZKA 3: **VĚNEČKY**

1 BOD

Který z věnečků byl hodnocen nejlépe?

.....

■ OTÁZKA 4: **VĚNEČKY**

1 BOD

Který podnik dopadl v testu nejlépe?

- A Pekárna Krémová.
- B Cukrárna Věnečky.
- C Cukrárna Dortíček.
- D Cukrárna Mámení.

■ OTÁZKA 5: **VĚNEČKY**

2 BODY

Který z věnečků byl nejdražší? Kolik korun stál a kde byl zakoupen?

Nejdražší byl věneček č.:

Cena:

Zakoupen v:

Cena odpovídá kvalitě: Ano – Ne

Zdůvodněte:

.....

■ OTÁZKA 6: **VĚNEČKY****2 BODY**

Co všechno podle textu potřebuje cukrář k výrobě výborného a nešizeného věnečku?

.....

.....

■ OTÁZKA 7: **VĚNEČKY****1 BOD**

Seřadte podniky podle toho, jak celkově dopadly v posouzení kvality. Očíslujte je od nejlepšího po nejhorší.

	Cukrárna Věnečky
	Pekárna Krémová
	Cukrárna Větrníček
	Cukrárna Mámení
	Cukrárna Dortíček

■ OTÁZKA 8: **VĚNEČKY****1 BOD**

Co je hlavním smyslem výchozího textu?

- A Varovat čtenáře před nebezpečnými potravinami.
- B Zhodnotit zahraniční zákusky prodávané po celé České republice.
- C Seznámit čtenáře s kritérii pro posuzování konkrétního typu výrobku na praktických příkladech.
- D Posoudit kvalitu vybraných zákusků v pěti pražských cukrárnách.

■ OTÁZKA 9: **VĚNEČKY****1 BOD**

Za jaký žánr označíte výchozí text?

- A Recept B Interview C Reportáž D Proslov

■ OTÁZKA 10: **VĚNEČKY****1 BOD**

Dle výchozího textu a tabulky najdete správný popis věnečku č. 1.

- A „Už na první pohled se mi nelíbí! Za vzhled dávám čtyřku. Na druhou stranu má věneček příjemnou vůni, asi byly použity správné suroviny. Už na dálku z něj cítím vaječný koňak. Ušlehaná smetana má velice dobrou chuť, nebude to rostlinný tuk, ale opravdová smetana. Ale korpus vypadá nepěkně. Není ani příliš dobrý, nebylo použito správné odpalované těsto.“
- B „Už na první pohled se mi příliš nezamlouvá. Vůně rumu je příjemná, ale je otázkou, zda tou vůní nechtěli zakrýt použití jiných surovin, než se běžně používají,“ říká cukrářka Kateřina Korníková. „Oceňuji, že byl použit pravý žloutkový krém ušlehaný z opravdové smetany. To dnes bývá spíše rarita. Výrobci často smetanu nahrazují rostlinnými tuky. Ovšem korpus se mi vůbec nelíbí, za něj musím dát pětku.“
- C „Na první pohled se mi věneček nelíbí. Docela mile voní rumem, těžko říct, jestli je to jen umělá příchut, nebo opravdový rum. Náplň je dobrá, i když vůbec neodpovídá receptuře. Ve věnečku má být žloutkový krém, což je pudink zjemněný máslem, tohle jsou dvě různé ochucené šlehačky. Oceňuji, že jsou ušlehané z opravdové smetany, není to rostlinný tuk. To je plus,“ říká Kateřina Fornůsková uznale. „Chutná mi. Ale korpus je špatný, takto nemá vypadat správně upečené odpalované těsto,“ komentuje první věneček.
- D „Na první pohled nejhezčí věneček! Navíc voní rumem. Náplň se mi líbí, má velice dobrou barvu a i chuťově se mi zamlouvá. Oceňuji, že je náplň ušlehána z opravdové smetany, a ne z rostlinného tuku. Nezamlouvá se mi ovšem korpus, ten vůbec není dobrý, nejspíše kupovaný.“

✂ ----- ↓ PŘED KOPÍROVÁNÍM PRO ŽÁKY OD TOHOTO MÍSTA ZAKRÝT ↓ ----- ✂

ÚLOHA VĚNEČKY – KLÍČ K ŘEŠENÍ

OTÁZKA 1 1 BOD

D

OTÁZKA 2 1 BOD

B

OTÁZKA 3 1 BOD

Věneček č. 4.

OTÁZKA 4 1 BOD

D

OTÁZKA 5 2 BODY

Nejdražší byl věneček č.: 5

Cena: 20 Kč

Zakoupen v: Cukrárna Dortiček, Praha 6

Cena odpovídá kvalitě: Ne

Zdůvodněte:

- Nejdražší věneček byl až na třetím místě.
- Nejdražší věneček dostal známku čtyři.
- Nejdražší věneček sice vypadal hezky, ale neměl chuť, byl cítit chemií a těsto bylo staré a ztvrdlé.

OTÁZKA 6 2 BODY

Pudink, rum, těsto/korpus, máslo, mléko.

OTÁZKA 7 1 BOD

2; 4; 4; 1; 3.

OTÁZKA 8 1 BOD

C

OTÁZKA 9 1 BOD

C

OTÁZKA 10 1 BOD

C

ÚLOHA VĚNEČKY – METODICKÉ POKYNY PRO VYHODNOCOVÁNÍ

Charakteristika textu

Zdroj: *Týden*, 31. října 2011, 44/2011, s. 31, upraveno.

Kontext (situace): veřejný

Typ: argumentace a tabulka

Komentář: Text může být vnímán jako zajímavý tím, že se zabývá sladkostmi; zájem může vzbudit především porovnávání kvality a chuti věnečků v různých cukrárnách.

Orientační čas řešení: 35 minut

OTÁZKA 1: **VĚNEČKY**

1 BOD

Který z věnečků **neobsahuje** podle textu pudink uvařený přímo z mléka?

- A Věneček č. 2.
- B Věneček č. 3.
- C Věneček č. 4.
- D Věneček č. 5.**

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1b

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitní informace.

Úplná odpověď:

D Věneček č. 5.

Tato informace odpovídá výchozímu textu: Tohle je chemický pudink, s vodou smíchaný prášek, nevařilo se to s mlékem.

Distraktory:

A, B, C Informace neodpovídají výchozímu textu.

OTÁZKA 2: VĚNEČKY

1 BOD

Ve kterém věnečku je užito vůně rumu proto, aby se zakryla nepřítomnost jiných vůní a chutí?

A Věneček č. 2.

B Věneček č. 3.

C Věneček č. 4.

D Věneček č. 5.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1b

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání explicitní informace.

Úplná odpověď:

B Věneček č. 3.

Tato informace odpovídá výchozímu textu: „Tady je naopak výrazně cítit rum, to je fajn. Jenže když ochutnáte, dojde vám proč. Tou vůní chtěli jen přebít absenci jakýchkoli jiných chutí...“ Jen je cizí slovo absence nahrazeno českým synonymem.

Distraktory:

A, C, D Tyto informace neodpovídají výchozímu textu.

OTÁZKA 3: VĚNEČKY

1 BOD

Který z věnečků byl hodnocen nejlépe?

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje porovnání jednotlivých hodnocení věnečků v textu, lze ji také vyřešit na základě informací z tabulky.

Úplná odpověď:

Věneček č. 4.

O tomto věnečku se v textu hovoří nejpozitivněji: nejhezčí věneček, krásně žlutá náplň, dodrželi recepturu, hmota se vylouženě povedla. Taktéž se tato informace dá vyčíst z tabulky. Věneček číslo čtyři dostal nejlepší výslednou známku, a to známku 2.

Příklady úplných odpovědí:

- Věneček č. 4.
- Věneček č. 4, zakoupený v cukrárně Mámení.
- 4.

OTÁZKA 4: VĚNEČKY

1 BOD

Který podnik dopadl v testu nejlépe?

A Pekárna Krémová.

B Cukrárna Věnečky.

C Cukrárna Dortíček.

D Cukrárna Mámení.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje nalézt informaci v textu nebo ji vyvodit z tabulky.

Úplná odpověď:

D Cukrárna Mámení.

Tato informace odpovídá výchozímu textu: Vítězný věneček i štrúdl jsou totiž z „jednoho těsta“, a to z cukrárny Mámení ve stejnojmenné pasáži. Informaci potvrzuje i přiložená tabulka.

Distraktory:

A, B, C Tyto informace neodpovídají výchozímu textu ani tabulce.

OTÁZKA 5: VĚNEČKY

2 BODY

Který z věnečků byl nejdražší? Kolik korun stál a kde byl zakoupen?

Nejdražší byl věneček č.:

Cena:

Zakoupen v:

Cena odpovídá kvalitě: Ano – Ne

Zdůvodněte:

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vybrat nejdražší věneček a propojit si ho na základě tabulky s konkrétním podnikem.

Součástí otázky je i zdůvodnění (posouzení obsahu textu).

Úplná odpověď:

Nejdražší byl věneček č.: 5

Cena: 20 Kč

Zakoupen v: Cukrárna Dortíček, Praha 6

Cena odpovídá kvalitě: Ne

Zdůvodněte:

- Nejdražší věneček byl až na třetím místě.
- Nejdražší věneček dostal známku čtyři.
- Nejdražší věneček sice vypadal hezky, ale neměl chuť, byl cítit chemií a těsto bylo staré a ztvrdlé.
- Byl hodně chemický, na první pohled vypadal hezky, ale jinak byl nepovedený.

OTÁZKA 6: VĚNEČKY

2 BODY

Co všechno podle textu potřebuje cukrář k výrobě výborného a nešizeného věnečku?

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje, aby byly z textu vybrány všechny informace týkající se toho, co by měl obsahovat správně vyrobený věneček.

Úplná odpověď:

Pudink, rum, těsto/korpus, máslo, mléko.

Příklad neúplné odpovědi:

- Jedna z položek chybí.

OTÁZKA 7: VĚNEČKY

1 BOD

Seřaďte podniky podle toho, jak celkově dopadly v posouzení kvality. Očíslujte je od nejlepšího po nejhorší.

	Cukrárna Věnečky
	Pekárna Krémová
	Cukrárna Větrníček
	Cukrárna Mámení
	Cukrárna Dortíček

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje propojení informací z tabulky s konkrétními podniky na základě čísel. Žáci musí odhalit, který sloupec je relevantní pro hodnocení toho, jak jednotlivé podniky dopadly, následně je potřeba podniky správně seřadit a uvědomit si při tom, že na čtvrtém místě jsou dva podniky.

Úplná odpověď:

2; 4; 4; 1; 3.

1. – Na prvním místě se umístila cukrárna Mámení, která získala celkovou známku 2.
2. – Na druhém místě se umístila cukrárna Věnečky, která získala celkovou známku 3.
3. – Na třetím místě se umístila cukrárna Dortíček, která získala celkovou známku 4.
4. – Na čtvrtém místě se umístily dva podniky – pekárna Krémová a cukrárna Větrníček. Oba podniky získaly celkovou známku 5.

OTÁZKA 8: VĚNEČKY

1 BOD

Co je hlavním smyslem výchozího textu?

- A Varovat čtenáře před nebezpečnými potravinami.
- B Zhodnotit zahraniční zákusky prodávané po celé České republice.
- C Seznámit čtenáře s kritérii pro posuzování konkrétního typu výrobku na praktických příkladech.**
- D Posoudit kvalitu vybraných zákusků v pěti pražských cukrárnách.

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje samostatné formulování hlavního smyslu textu. Je potřeba se zamyslet nad tím, co je záměrem autora.

Úplná odpověď:

- C Seznámit čtenáře s kritérii pro posuzování konkrétního typu výrobku na praktických příkladech.
- Cílem je ukázat, jak profesionál uvažuje o kvalitě zákusku.*

Distraktory:

- A Hlavním smyslem textu není varovat čtenáře před nebezpečnými potravinami, o těch se v textu ani nepíše.
- B Smyslem výchozího textu není zhodnotit zahraniční zákusky, jedná se o zákusky české, vyráběné v českých cukrárnách a jedné pekárně. Navíc se nejedná o zákusky prodávané po celé ČR, ale jen v Praze. Z textu nevíme, zda jsou tyto zákusky rozváženy po celé ČR.
- D Cílem není posoudit kvalitu vybraných zákusků v pěti pražských cukrárnách, v testu se navíc objevuje jedna pekárna. Cílem je seznámit čtenáře s kritérii pro posuzování kvality vybraného výrobku na praktických příkladech.

OTÁZKA 9: VĚNEČKY

1 BOD

Za jaký žánr označíte výchozí text?

- A Recept.
- B Interview.
- C Reportáž.**
- D Proslov.

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje posouzení textu jako celku, popřípadě vyhodnocení typických znaků jednotlivých žánrů. Je třeba celkové zhodnocení formátu textu a propojení s informacemi z běžného života.

Úplná odpověď:

- C Reportáž.

Distraktory:

- A Recept. – Z textu se sice dozvíme, jak bychom měli správný věneček připravit, ale nejde o recept na věneček, protože zde není uvedeno množství ingrediencí ani konkrétní postup krok za krokem.
- B Interview. – Rozhovor je součástí textu, ovšem nejde o hlavní záměr autora. Nenacházíme zde ani typický formát interview, tedy otázku a na ni odpověď.
- D Proslov. – Hodnotitelka sice místy hovoří sama a vyjadřuje svůj názor, s proslovem ovšem nemá text nic společného, nejedná se o text založený na přímém kontaktu mluvčího a adresáta.

OTÁZKA 10: VĚNEČKY

1 BOD

Dle výchozího textu a tabulky najděte správný popis věnečku č. 1.

- A „Už na první pohled se mi nelíbí! Za vzhled dávám čtyřku. Na druhou stranu má věneček příjemnou vůni, asi byly použity správné suroviny. Už na dálku z něj cítím vaječný koňak. Ušlehaná smetana má velice dobrou chuť, nebude to rostlinný tuk, ale opravdová smetana. Ale korpus vypadá nepěkně. Není ani příliš dobrý, nebylo použito správné odpalované těsto.“
- B „Už na první pohled se mi příliš nezamlouvá. Vůně rumu je příjemná, ale je otázkou, zda tou vůní nechtěli zakrýt použití jiných surovin, než se běžně používají,“ říká cukrářka Kateřina Korníková. „Oceňuji, že byl použit pravý žloutkový krém ušlehaný z opravdové smetany. To dnes bývá spíše rarita. Výrobci často smetanu nahrazují rostlinnými tuky. Ovšem korpus se mi vůbec nelíbí, za něj musím dát pětku.“
- C **„Na první pohled se mi věneček nelíbí. Docela mile voní rumem, těžko říct, jestli je to jen umělá příchuť, nebo opravdový rum. Náplň je dobrá, i když vůbec neodpovídá receptuře. Ve věnečku má být žloutkový krém, což je pudink zjemněný máslem, tohle jsou dvě různé ochucené šlehačky. Oceňuji, že jsou ušlehané z opravdové smetany, není to rostlinný tuk. To je plus,“ říká Kateřina Fornůsková uznale. „Chutná mi. Ale korpus je špatný, takto nemá vypadat správně upečené odpalované těsto,“ komentuje první věneček.**
- D „Na první pohled nejhezčí věneček! Navíc voní rumem. Náplň se mi líbí, má velice dobrou barvu a i chuťově se mi zamlouvá. Oceňuji, že je náplň ušlehána z opravdové smetany, a ne z rostlinného tuku. Nezamlouvá se mi ovšem korpus, ten vůbec není dobrý, nejspíše kupovaný.“

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Žáci musí zhodnotit text ve dvou rovinách, jednak v rovině obsahové, jednak rovině formální. Žáci musí informace ze souvislého i nesouvislého textu (tabulky) aplikovat na možnosti, které jsou jim nabízeny.

Úplná odpověď:

C

Z tabulky je patrné, že věneček nedopadl nejhůře. Na výbornou byly hodnoceny suroviny a chvalitebně náplň (to odpovídá popisu). Naopak se paní šéfkuchařce nelíbil korpus (v tabulce hodnocen číslem 5). V posledním odstavci výchozího textu je napsáno, že věneček č. 1 byl vyroben z kvalitních surovin.

Distraktory:

- A Do věnečků se nepřidává vaječný koňak, ale rum (jak je patrné z ostatních komentářů).
- B V textu je pozměněno jméno degustátorky (z Kateřiny Fornůskové na Kateřinu Korníkovou).
- D Již první věta neodpovídá výchozímu textu. Věneček č. 1 dostal za vzhled známku 4. Navíc je ve výchozím textu za nejhezčí označen věneček č. 4.

✂-----✂

Správným řešením celé úlohy lze získat maximálně 12 bodů. _____

■ VÝCHOZÍ TEXT:

Tajemství nacistických vojáků: Pomáhali si pervitinem!

V torně nacistického vojáka za druhé světové války **nechyběla** kromě obvyklé výbavy tuba s **tabletami pervitinu**. Příslušníci wehrmachtu především na východní frontě, ale i v Belgii, v Nizozemsku a ve Francii, jich spotřebovali v letech 1939 až 1945 více než 200 milionů!

„Díky pervitinu se vojákům zvyšuje sebevědomí, koncentrace a ochota riskovat, přičemž současně snižuje citlivost na bolest, hlad a žízeň, stejně jako snížení potřeby spánku,“ hlásí svým nadřízeným vojenský lékař a ředitel Ústavu pro psychologii na Akademii vojenského zdravotnictví **Otto Ranke** (1899–1959), který použití pervitinu v armádě prosadil poté, co jeho účinky nejprve otestoval na 90 univerzitních studentech. Jako první dostávají pervitin řidiči při invazi do Polska 1. září 1939. Německé tanky rychle pronikají na polské území, německé letectvo bombarduje polská města. Tanky a kolony jedou dnem i nocí. Polská obrana se hroutí a poslední polské jednotky se vzdávají již 5. října. Této rychlosti by nacistická armáda bez stovek tisíc nadrogovaných vojáků patrně nedosáhla.

Recept na ruskou zimu

Po úspěchu v Polsku se pervitin osvědčuje i při invazi do Nizozemska na začátku května roku 1940, ale jeho největší chvíle a největší nasazení přichází při operaci Barbarossa, invazi do Sovětského svazu, kterou německá armáda zahájila 22. června 1941. Na východní frontě přicházejí lékaři i s novým využitím pervitinu. V lednu 1942, kdy čelí němečtí vojáci, obklíčení Rudou armádou, teplotám až minus 30 stupňů Celsia, začínají experimentovat s injekčním podáváním pervitinu, které mělo vojákům umožnit lépe snášet chlad při nedostatku teplého zimního oblečení. A pervitin je pro německou armádu dostupnější než teplé prádlo, kabáty, boty nebo zimní čepice. Nikdo přitom nepřemýšlí nad možnými následky a nebezpečím závislosti. Naopak velení armády se nespojuje pouze s pervitinem, ale touží po ještě účinnější zbraně.

Kokain do první linie

Nacističtí lékaři proto vyvíjejí novou drogu, založenou na kokainu, která má být určena pro vojáky v první linii. *„Byla to Hitlerova poslední tajná zbraň, která měla zvrátit výsledek války a přinést Německu vítězství,“* říká německý kriminalista Wolf Kemper, který je jedním z autorů studie o zneužívání drog v německé nacistické armádě. Cílem drogy označované jako D-IX je přetvořit obyčejné vojáky v nemyslitelně nadlidsky silné supervojáky.

Anděl smrti a jeho pokusy

Svými nelidskými pokusy na věznicích proslul nejvíce doktor Josef Mengele (1911–1979) přezdívaný „Todesengel“ (Anděl smrti). Od května 1943 působil 21 měsíců v koncentračním táboře Osvětim-Březinka, kde osobně poslal do plynové komory přes 400 000 vězňů. Mezi pseudovědecké pokusy, které Mengele prováděl, patřily například pokusy na dvojčatech. Minimálně v jednom případě se pokusil uměle spojit dvojčata sešitím jejich tepen dohromady. Při pokusech se změnami barvy duhovky vstříkoval dětem chemikálie přímo do očí. Experimentoval s různými amputacemi, ženám bez umrtvení vyřezával dělohy nebo kusy žaludku. Ti, co přežili, byli záhy zavražděni kvůli pitvě, nebo rovnou pitváni zaživa.

Zdroj: *Časopis Epocha*, 14/2011, s. 7, upraveno.

■ OTÁZKA 1: **PERVITIN** 1 BOD

Vysvětlete, proč v prvním odstavci textu používá autor zvýraznění některých slov.

.....

■ OTÁZKA 2: **PERVITIN** 1 BOD

Kolik let bylo Otto Rankemu na konci druhé světové války?

- A 60 let.
- B 46 let.
- C 40 let.
- D 29 let.

■ OTÁZKA 3: **PERVITIN** 1 BOD

Jakým synonymem lze nejlépe nahradit pojem „wehrmacht“?

- A Armáda.
- B Ozbrojené síly nacistického Německa.
- C Vojáci.
- D Invaze.

■ OTÁZKA 4: **PERVITIN** 2 BODY

Vypište z článku čtyři důvody, proč se dával německým vojákům pervitin.

.....

■ OTÁZKA 5: **PERVITIN** 1 BOD

Jak rychle bylo dobyto Polsko?

- A Za necelý měsíc.
- B Za měsíc.
- C Za necelý rok.
- D Za něco málo přes měsíc.

■ OTÁZKA 6: **PERVITIN** 1 BOD

Proč jsou některé pasáže textu psány kurzivou?

.....

■ OTÁZKA 7: **PERVITIN** 1 BOD

Který z následujících výroků **není** v souladu s výchozím textem?

- A Německá armáda měla lepší přístup k pervitinu než k zimnímu oblečení.
- B Kokain vznikl vylepšením pervitinu.
- C Vojáci dostávali pervitin na východní frontě, v Belgii, Nizozemsku i ve Francii.
- D Pervitin dosvědčil svou účinnost poprvé při invazi do Polska.

■ OTÁZKA 8: **PERVITIN****2 BODY**

Byl podle textu kokain v boji opravdu nasazen? Své tvrzení zdůvodněte.

.....

.....

.....

■ OTÁZKA 9: **PERVITIN****2 BODY**

Na základě informací ve výchozím textu vysvětlete, proč přezdívali Mengelemu *Anděl smrti*.

.....

.....

.....

⌘ ----- ↓ PŘED KOPÍROVÁNÍM PRO ŽÁKY OD TOHOTO MÍSTA ZAKRÝT ↓ ----- ⌘

ÚLOHA PERVITIN – KLÍČ K ŘEŠENÍ

OTÁZKA 1 1 BOD

- Aby daná slova zdůraznil.
- Aby přilákal čtenáře.
- Aby stručně shrnul, o čem článek bude.

OTÁZKA 2 1 BOD

B

OTÁZKA 3 1 BOD

B

OTÁZKA 4 2 BODY

2 body za čtyři příklady; 1 bod za dva nebo tři příklady

- Aby získali sebedůvěru a sebevražednou odvahu.
- Kvůli zvýšení koncentrace a ochotě riskovat.
- Aby se snížila citlivost na bolest, hlad a žízeň.
- Kvůli snížení potřeby spánku.
- Kvůli snížení pocitu zimy.

OTÁZKA 5 1 BOD

D

OTÁZKA 6 1 BOD

Označení přímé řeči v textu.

OTÁZKA 7 1 BOD

B

OTÁZKA 8 2 BODY

1 bod za správnou odpověď; 1 bod za správné zdůvodnění

Ne, z textu se nedozvíme, zda byl kokain v boji nasazen. Kokain podle textu měl být použit, ale není tam přímo uvedeno, že byl použit.

OTÁZKA 9 2 BODY

Protože dělal pokusy na lidech, které ve většině případů vedly k smrti těchto lidí. Zacházel s nimi nelidsky a bez slitování je vraždil. Spojení *Anděl smrti* může vyjadřovat to, že usmrtil mnoho lidí. Přinášel smrt.

ÚLOHA PERVITIN – METODICKÉ POKYNY PRO VYHODNOCOVÁNÍ

Charakteristika textu

Zdroj: *Časopis Epocha*, 14/2011, s. 7, upraveno.

Kontext (situace): veřejný

Typ: infotainment

Komentář: Text kombinuje historická fakta s problematikou drog, která je pro žáky 9. ročníku velmi zajímavá.

Orientační čas řešení: 25–30 minut

OTÁZKA 1: PERVITIN

1 BOD

Vysvětlete, proč v prvním odstavci textu používá autor odlišného zvýraznění některých slov.

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení formy textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vlastní úsudek a také vlastní zkušenosti se čtením novinových a časopisových článků.

Příklady úplných odpovědí:

- Aby autor daná slova zdůraznil a přilákal čtenáře k článku.
- Aby přilákal čtenáře tím nejzajímavějším z článku.
- Aby stručně shrnul, o čem článek bude.

OTÁZKA 2: PERVITIN

1 BOD

Kolik let bylo Otto Rankemu na konci druhé světové války?

- A 60 let.
- B 46 let.**
- C 40 let.
- D 29 let.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Žák musí nalézt informaci o tom, kdy se Otto Ranke narodil (datace za jménem) a dále informaci z úvodního odstavce (perexu) článku, kde je uvedena datace druhé světové války. Druhá informace není v textu dominantní a není explicitně uvedeno, že jde o rozmezí let, kdy druhá světová válka trvala. Žák může použít také znalosti z běžného života či jiného předmětu.

Úplná odpověď:

B 46 let.

Distraktory:

- A Jedná se o celkový dožitý věk Otto Rankeho.
- C Jeho věk na počátku druhé světové války.
- D Zcela nesmyslný údaj.

OTÁZKA 3: PERVITIN

1 BOD

Jakým synonymem lze nejlépe nahradit pojem „wehrmacht“?

- A Armáda.
- B Ozbrojené síly nacistického Německa.
- C Vojáci.
- D Invaze.

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Čtenář musí nalézt slovo *wehrmacht* v textu – jednou použito v úvodním odstavci, podruhé v textu samotném. Zároveň je použito ve výchozím textu jeho synonymum. Čtenář tuto informaci musí vyvodit z kontextu.

Úplná odpověď:

B Ozbrojené síly nacistického Německa.

Distraktory:

- A Jedná se o neúplnou odpověď. Wehrmachtem se označuje pouze německá armáda v období druhé světové války, nikoli jakákoliv armáda.
- C Vojáci jsou v textu synonymem pro příslušníky wehrmachtu.
- D Pojem sice souvisí s tematikou textu, nicméně nejedná se o synonymum pojmu wehrmacht. Jeho správný význam je násilný hromadný vpád (většinou vojenský), vniknutí.

OTÁZKA 4: PERVITIN

2 BODY

Vypište z článku čtyři důvody, proč se dával německým vojákům pervitin.

2 body za čtyři příklady; 1 bod za dva nebo tři příklady

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Žák musí projít celý text a nalézt požadovaný počet důvodů.

Úplná odpověď:

- Aby vojáci získali sebedůvěru a sebevražednou odvahu.
- Kvůli zvýšení koncentrace a ochotě riskovat.
- Aby se snížila citlivost na bolest, hlad a žízeň.
- Kvůli snížení potřeby spánku.
- V Rusku pak měl pervitin snížit pocit zimy.

OTÁZKA 5: PERVITIN

1 BOD

Jak rychle bylo dobyto Polsko?

- A Za necelý měsíc.
- B Za měsíc.
- C Za necelý rok.
- D Za něco málo přes měsíc.**

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1b

Zdůvodnění: Žák pouze vyhledá informaci, která je v textu zcela jasně vyjádřena.

Úplná odpověď:

- D Za něco málo přes měsíc.

Distraktory:

- A, B, C Tyto možnosti označují zcela nesmyslné odpovědi – ukazují na tipujícího, popř. nepozorného čtenáře.

OTÁZKA 6: PERVITIN

1 BOD

Proč jsou některé pasáže textu psány kurzivou?

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Žák vyhledá pasáže psané kurzivou a logicky odvodí odpověď.

Úplná odpověď:

Označení přímé řeči v textu, přímá řeč. Autor nezná obvyklé konvence, že se nekombinují uvozovky s kurzivou. Jedná se o chybu ve výchozím textu.

Příklady úplných odpovědí:

- Autor chtěl graficky oddělit přímou řeč.
- Jde o přímou řeč Rankeho nebo Kemptera, autor článku tyto pasáže odněkud opsal, tak to chtěl zdůraznit kurzivou.
- Autor zkombinoval uvozovky s kurzivou.

OTÁZKA 7: **PERVITIN****1 BOD**

Který z následujících výroků **není** v souladu s výchozím textem?

- A Německá armáda měla lepší přístup k pervitinu než k zimnímu oblečení.
B Kokain vznikl vylepšením pervitinu.
 C Vojáci dostávali pervitin na východní frontě, v Belgii, Nizozemsku i ve Francii.
 D Pervitin dosvědčil svou účinnost poprvé při invazi do Polska.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Žák vyhledá informace v textu, musí si dát pozor na záporně formulovanou otázku.

Úplná odpověď:

B Kokain vznikl vylepšením pervitinu.

Distraktory:

A, C, D Informace lze nalézt v textu, jsou pravdivé.

OTÁZKA 8: **PERVITIN****2 BODY**

Byl podle textu kokain v boji opravdu nasazen? Svě tvrzení zdůvodněte.

1 bod za správnou odpověď; 1 bod za zdůvodnění

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Žák musí z textu vyvodit informaci a na základě formulace vyvodit odpověď.

Úplná odpověď:

Ne, z textu se nedozvíme, zda byl kokain v boji nasazen.

Dokazují to citace: „...vyvíjejí novou drogu, která MÁ BÝT určena pro vojáky v první linii...“ Nebo: „...tajná zbraň, která MĚLA zvrátit výsledek války a přinést Německu vítězství...“

Příklady úplných odpovědí:

- Z textu se nedozvíme, zda byl kokain v boji nasazen, je tam jen informace o tom, že to tak být mělo, ale ne, že to tak bylo.
- Autor článku uvádí, že kokain měl otočit výsledek války, ale neříká, že byl použit.

Příklad neúplné odpovědi:

- Ne, z výchozího textu se informace nedozvíme.

OTÁZKA 9: **PERVITIN****1 BOD**

Na základě informací ve výchozím textu vysvětlíte, proč přezdívali Mengelemu *Anděl smrti*.

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Čtenář musí uspořádat několik informací z textu a porozumět mu jako celku. Dále musí využít všeobecné znalosti k vytvoření hypotéz a kriticky text zhodnotit.

Příklady úplných odpovědí:

- Protože dělal pokusy na lidech, které ve většině případů vedly ke smrti těchto lidí. Zacházel s nimi nelidsky a bez slitování je vraždil. Spojení *Anděl smrti* může vyjadřovat to, že usmrtil mnoho lidí. Přinášel smrt.
- Přinášel lidem smrt, jako anděl, který si přijde pro člověka ve chvíli jeho smrti, on ale anděl opravdu nebyl.
- Doktor Mengele byl označován jako *Anděl smrti*, protože bezcitně vraždil lidi, když na nich předtím dělal pokusy. Byl schopen hrozných činů a usmrtil statisíce lidí.

Žák může také vést úvahu na protichůdnost označení anděl – smrt.

✂-----✂

NÁZEV ÚLOHY: **KNIHOVNA**

JMÉNO: _____

Správným řešením celé úlohy lze získat maximálně 12 bodů. _____

■ VÝCHOZÍ TEXT:

Registrovaným uživatelem knihovny se stává fyzická či právnická osoba vydáním průkazu uživatele knihovny na základě vyplněné přihlášky ověřené knihovníkem podle osobních dokladů a zaplacením členského příspěvku.

STUDIJNÍ A VĚDECKÁ KNIHOVNA
V HRADCI KRÁLOVÉ

Uživateli knihovny se mohou stát:

- a) všichni občané České republiky (dále jen ČR) starší 15 let způsobilí ve smyslu občanskoprávních předpisů k právním úkonům (uvedené údaje se ověřují na základě platného občanského průkazu);
- b) občané členských států Evropské unie včetně občanů Norska, Islandu, Lichtenštejnska a Švýcarska po předložení platného průkazu totožnosti;
- c) ostatní cizí státní příslušníci po předložení platného cestovního pasu a platného povolení k pobytu.

Právnická osoba se může stát uživatelem po předložení vyplněné přihlášky uživatele podepsané jejím statutárním zástupcem. K registraci je nutno předložit doklady prokazující existenci právnické osoby nebo umístění organizační složky podniku v ČR. Fyzické osobě pověřené zastupováním právnické osoby ve styku s SVK HK je po předložení občanského průkazu a úhradě členského příspěvku vystaven čtenářský průkaz. Právnická osoba může písemně pověřit zastupováním ve vztahu k SVK HK tři osoby.

Registrovaným uživatelem knihovny se může stát i osoba mladší 15 let, která již dosáhla věku 12 let. Při registraci je nutná přítomnost zákonného zástupce, který se prokáže platným občanským průkazem. Svým podpisem přebírá veškerou odpovědnost za absenční výpůjčky jím zastupované osoby.

Sleva z členského příspěvku se poskytuje seniorům starším 60 let na základě občanského průkazu (dále jen OP), osobám se zdravotním postižením na základě předloženého průkazu a studentům denního studia do 26 let na základě platného potvrzení o studiu.

Čtenářský průkaz je nepřenosný a majitel ručí za to, že nedojde k jeho zneužití. Vydává se na 12 měsíců a jeho platnost lze po předložení platného OP a opětovném podepsání přihlášky prodloužit. Ztrátu, případně jakékoli změny (jména, bydliště), je uživatel povinen oznámit knihovně. Neučiní-li tak, hradí všechny náklady, které knihovně vzniknou při jejich zjišťování. Za vystavení duplikátu průkazu se platí stanovený manipulační poplatek.

Uživatel může před první návštěvou knihovny využít na webových stránkách knihovny tzv. předregistrace, která mu po vyplnění identifikačních údajů umožní objednat dokumenty ještě před vydáním platného čtenářského průkazu. Čtenářský průkaz je uživateli vydán při jeho první osobní návštěvě knihovny po ověření identifikačních údajů a zaplacení členského příspěvku.

Zdroj: *Knihovní řád Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové.*
Dostupné [on-line] z: www.svkhk.cz [citováno 26. 4. 2012], upraveno.

■ OTÁZKA 1: **KNIHOVNA****1 BOD**

Které tvrzení je pravdivé?

- A Občan Pákistánu se může stát uživatelem knihovny, pokud předloží platné povolení k pobytu.
- B Uživatelem knihovny se může stát právnická osoba, které je po splnění náležitých kroků vystaven průkaz čtenáře.
- C Majitel čtenářského průkazu je odpovědný za to, že ho nepředá jiné osobě, že nedojde k jeho zneužití, a ztrátu průkazu musí okamžitě nahlásit.
- D Za určitých podmínek se uživatelem knihovny může stát osoba mladší 11 let.

■ OTÁZKA 2: **KNIHOVNA****2 BODY**

Vymenujte, co je potřeba k úspěšné registraci fyzické osoby starší 15 let, která je občanem ČR.

.....

.....

■ OTÁZKA 3: **KNIHOVNA****1 BOD**Které tvrzení je **nepravdivé**?

- A Osoba mladší 15 let řádně registrovaná jako uživatel knihovny nezodpovídá za ztrátu a poničení knih, které si vypůjčila.
- B Pokud uživatel knihovny ztratí průkaz, nahlásí jeho ztrátu včas, a nedojde tak k zneužití průkazu, za jeho ztrátu žádný poplatek neplatí.
- C Členský poplatek musí uhradit všichni studenti, kteří se chtějí stát uživateli knihovny. Pokud ale předloží platné potvrzení o denním studiu, je jim poskytnuta sleva.
- D Pokud není přihláška, kterou podala fyzická nebo právnická osoba, ověřena knihovníkem, není přihláška platná.

■ OTÁZKA 4: **KNIHOVNA****1 BOD**

Vysvětlete, co znamená zkratka SVK HK použitá v textu.

.....

.....

■ OTÁZKA 5: **KNIHOVNA****1 BOD**

Jaké důvody pravděpodobně vedly knihovnu k výběru jejího loga?

- A Sova, která má výborný zrak a sluch, dohlíží na správné zacházení s knihami.
- B Sova představuje symbol moudrosti a moudrost lze získat z knih.
- C Sova odkazuje na knihy o Harry Potterovi a cílem loga je přilákat více lidí, zejména mladších, ke čtení.
- D Sova jako symbol ochránce bdí nad knihami, které jsou pro nás i pro budoucí generace uchovávány v knihovnách.

■ OTÁZKA 6: **KNIHOVNA****2 BODY**

Jak lze podle výchozího textu prodloužit platnost čtenářského průkazu?

.....

.....

■ OTÁZKA 7: **KNIHOVNA****1 BOD**

Který z následujících názvů nejlépe vystihuje výchozí text?

- A Veřejné knihovnické a informační služby
- B Registrace uživatele
- C Čtenářský klub
- D Výpůjční řád

■ OTÁZKA 8: **KNIHOVNA****1 BOD**

Napište, proč knihovna nabízí možnost tzv. předregistrace.

.....

■ OTÁZKA 9: **KNIHOVNA****2 BODY**

Na základě níže uvedených informací vyplňte předregistrační formulář do Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové.

Jmenuji se Lukáš Navrátil a rád bych začal chodit do knihovny. Narodil jsem se 15. listopadu 1995 v Brně. Trvalé bydliště mám v Rychnově nad Kněžnou. Bydlím v ulici Pražská 25, 321 00. Žiji zde s rodiči a sestrou Radkou. Jsem české národnosti a občanem České republiky. Můj otec Martin Navrátil pracuje jako lékař v hradecké nemocnici. Má matka Marie Navrátilová pracuje v téže nemocnici jako zdravotní sestra. Často využívám různé sociální sítě, ale e-mail jsem nikdy neměl. Musel jsem si ho pořídit, protože od nás paní učitelka na informatiku požadovala, abychom si založili e-mailové adresy. Měla jeden požadavek – e-mail bude inteligentní, tj. bude se skládat z našeho jména, tečky, příjmení, tečky a roku narození. Doménu jsme si naštěstí mohli vybrat libovolnou.

1. Osobní formulář

Příjmení, jméno		* např. Žižka Jan
Datum narození		* např. 19991231 (ve tvaru RRRRMMDD)

2. Adresa

Adresa		* např. Hradecká 1212, Hradec Králové
PŠČ		
E-mail		* uživatel@domena.xx

✂ ----- ↓ PŘED KOPÍROVÁNÍM PRO ŽÁKY OD TOHOTO MÍSTA ZAKRÝT ↓ ----- ✂

ÚLOHA KNIHOVNA – KLÍČ K ŘEŠENÍ

OTÁZKA 1 1 BOD

C

OTÁZKA 2 2 BODY

Vyplněná přihláška ověřená knihovníkem, osobní doklad, zaplacení členského příspěvku.

OTÁZKA 3 1 BOD

B

OTÁZKA 4 1 BOD

Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové.

OTÁZKA 5 1 BOD

B

OTÁZKA 6 2 BODY

Znovu podepsat přihlášku a předložit platný občanský průkaz.

OTÁZKA 7 1 BOD

B

OTÁZKA 8 1 BOD

Někteří lidé mohou potřebovat půjčit knihy co nejdříve a díky předregistraci nemusí čekat, až se do knihovny přihlásí. S přihláškou si mohou rovnou vyzvednout knížky, které potřebují.

OTÁZKA 9 2 BODY

2 body za správně vyplněné obě části; 1 bod za správné vyplnění části 1 nebo správné vyplnění části 2

1. Osobní formulář

Příjmení, jméno	Navrátil Lukáš	* např. Žižka Jan
Datum narození	19951115	* např. 19991231 (ve tvaru RRRRMMDD)

2. Adresa

Adresa	Pražská 25, Rychnov nad Kněžnou	* např. Hradecká 1212, Hradec Králové
PSČ	321 00	
E-mail	lukas.navratil.1995@seznam.cz lukas.navratil.1995@centrum.cz lukas.navratil.1995@gmail.cz lukas.navratil.1995@volny.cz lukas.navratil.1995@email.cz apod. – pouze doména může být libovolná	* uzivatel@domena.xx

ÚLOHA KNIHOVNA – METODICKÉ POKYNY PRO VYHODNOCOVÁNÍ

Charakteristika textu

Zdroj: *Knihovní řád Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové*. Dostupné [on-line] z: www.svkhk.cz [citováno 26. 4. 2012], upraveno.

Kontext (situace): veřejný

Typ: popis

Komentář: Text může být vnímán jako zajímavý tím, že obsahuje informace k registraci uživatele do knihovny. Věříme, že alespoň někteří žáci již průkazy do knihovny vlastní. A pokud ne, jistě si budou muset (měli by) během svých studií

čtenářský průkaz obstarat. Myslíme si, že hutný text zaujme alespoň logem knihovny a praktičností.

Orientační čas řešení: 30 minut

OTÁZKA 1: KNIHOVNA

1 BOD

Které tvrzení je pravdivé?

- A Občan Pákistánu se může stát uživatelem knihovny, pokud předloží platné povolení k pobytu.
- B Uživatelem knihovny se může stát právnická osoba, které je po splnění náležitých kroků vystaven průkaz čtenáře.
- C Majitel čtenářského průkazu je odpovědný za to, že ho nepředá jiné osobě, že nedojde k jeho zneužití, a ztrátu průkazu musí okamžitě nahlásit.**
- D Za určitých podmínek se uživatelem knihovny může stát osoba mladší 11 let.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1a

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje získat správnou odpověď propojením několika informací.

Úplná odpověď:

- C Majitel čtenářského průkazu je odpovědný za to, že ho nepředá jiné osobě, že nedojde k jeho zneužití, a ztrátu průkazu musí okamžitě nahlásit.

Distraktory:

- A Neúplná odpověď: Občan státu (pokud stát není členem EU) musí předložit ještě platný cestovní pas.
- B Průkaz čtenáře není vystaven právnické osobě, ale fyzické osobě pověřené zastupováním právnické osoby.
- D Uživatelem knihovny se za určitých podmínek může stát osoba mladší 15 let, která již dosáhla věku 12 let.

OTÁZKA 2: KNIHOVNA

2 BODY

Vyjmenujte, co je potřeba k úspěšné registraci fyzické osoby starší 15 let, která je občanem ČR.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1b

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledat ve složitém textu explicitně uvedené informace.

Úplná odpověď:

Vyplněná přihláška ověřená knihovníkem, osobní doklad, zaplacení členského příspěvku.

Příklady úplných odpovědí:

- Vyplněná přihláška, občanský průkaz, zaplacení členského příspěvku.
- Vyplněná přihláška, platný OP, zaplacení členského příspěvku.
- Vyplněná přihláška, cestovní pas, zaplacení členského příspěvku.

OTÁZKA 3: KNIHOVNA

1 BOD

Které tvrzení je **nepravdivé**?

- A Osoba mladší 15 let řádně registrovaná jako uživatel knihovny nezodpovídá za ztrátu a poničení knih, které si vypůjčila.
- B Pokud uživatel knihovny ztratí průkaz, nahlásí jeho ztrátu včas, a nedojde tak k zneužití průkazu, za jeho ztrátu žádný poplatek neplatí.**
- C Členský poplatek musí uhradit všichni studenti, kteří se chtějí stát uživateli knihovny. Pokud ale předloží platné potvrzení o denním studiu, je jim poskytnuta sleva.
- D Pokud není přihláška, kterou podala fyzická nebo právnická osoba, ověřena knihovníkem, není přihláška platná.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje získat správnou odpověď propojením několika informací, její náročnost je zvýšena tím, že otázka je formulována negací.

Úplná odpověď:

- B Pokud uživatel knihovny ztratí průkaz, nahlásí jeho ztrátu včas, a nedojde tak k zneužití průkazu, za jeho ztrátu žádný poplatek neplatí.

Distraktory:

- A Pravdivá výpověď. – Veškerou zodpovědnost za osobu mladší 15 let přebírá její zákonný zástupce.
 C Pravdivá výpověď. – Studenti denního studia na základě předložení potvrzení o studiu dostanou slevu z členského příspěvku.
 D Pravdivá výpověď. – Přihláška musí být ověřena knihovníkem, aby byla platná.

OTÁZKA 4: **KNIHOVNA**

1 BOD

Vysvětlete, co znamená zkratka SVK HK použitá v textu.

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje získat správnou odpověď propojením informací z textu (název knihovny v ilustraci) a použití zkratky v kontextu výchozího textu. Dále je třeba být obeznámen s tvorbou zkratk.

Úplná odpověď:

Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové.

OTÁZKA 5: **KNIHOVNA**

1 BOD

Jaké důvody pravděpodobně vedly knihovnu k výběru jejího loga?

- A Sova, která má výborný zrak a sluch, dohlíží na správné zacházení s knihami.
B Sova představuje symbol moudrosti a moudrost lze získat z knih.
 C Sova odkazuje na knihy o Harry Potterovi a cílem loga je přilákat více lidí, zejména mladších, ke čtení.
 D Sova jako symbol ochránce bdí nad knihami, které jsou pro nás i pro budoucí generace uchovávány v knihovnách.

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu a formy textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje hledání a nalézání souvislostí s vlastními znalostmi a zkušenostmi.

Úplná odpověď:

B Sova představuje symbol moudrosti a moudrost lze získat z knih.

Sova je symbolem moudrosti (podle řecké bohyně moudrosti Athény), kniha jako symbol všech prostředků vzdělávání.

Distraktory:

- A Sovy mají sice výborný sluch a zrak (výborně vidí na dálku, hůře na blízko), to ovšem nebude důvodem proto, aby si je knihovna zvolila do svého loga. Pro dobrý zrak i sluch jsou známější jiná zvířata. Velmi dobrý zrak mají dravci, výborný sluch mají netopýři, ale také psi. Navíc v knihovně nepotřebujeme dobře slyšet.
 C Pokud by knihovna chtěla přilákat více mladých čtenářů, volila by nejspíše symbol, který by explicitněji odkazoval na knihy o Harry Potterovi.
 D Sovu chápeme jako symbol moudrosti, ne jako ochránce.

OTÁZKA 6: **KNIHOVNA**

2 BODY

Jak lze podle výchozího textu prodloužit platnost čtenářského průkazu?

Procvičované dovednosti: získávání informací – vyhledávání informací

Náročnost: 1b

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledat v textu explicitně uvedené informace.

Úplná odpověď:

Znovu podepsat přihlášku a předložit platný občanský průkaz.

Příklad úplné odpovědi:

- Platný OP a znovu podepsat přihlášku.

OTÁZKA 7: **KNIHOVNA**

1 BOD

Který z následujících názvů nejlépe vystihuje výchozí text?

- A Veřejné knihovnické a informační služby
B Registrace uživatele
 C Čtenářský klub
 D Výpůjční řád

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje zhodnotit text a najít pro něj nejvhodnější název.

Úplná odpověď:

B Registrace uživatele

Tento článek z knihovního řádu uvádí, jak se stát registrovaným uživatelem knihovny.

Distraktory:

A Výchozí text neinformuje obecně o knihovnických a informačních službách, ale přímo specifikuje, jak se stát uživatelem knihovny.

C O čtenářském klubu není ve výchozím textu ani jedna zmínka.

D Výchozí text nepojednává, jak si lze vypůjčit knihy, ale o tom, jak se stát uživatelem knihovny.

OTÁZKA 8: KNIHOVNA

1 BOD

Napište, proč knihovna nabízí možnost tzv. předregistrace.

Procvičované dovednosti: zpracování informací – vyvozování

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje získat správnou odpověď propojením několika informací, a to i na základě vlastních zkušeností a vědomostí.

Úplná odpověď:

Někteří lidé mohou potřebovat půjčit knihy co nejdříve a díky předregistraci nemusí čekat, až se do knihovny přihlásí. S přihláškou si mohou rovnou vyzvednout knížky, které potřebují.

Příklady nevyhovujících odpovědí:

- Vyzkoušet si, jestli mi ta knihovna vyhovuje.
- Aby se lidé mohli podívat na dokumenty o knihovně a rozmyslet se, jestli se budou chtít stát členy knihovny.

OTÁZKA 9: KNIHOVNA

2 BODY

Na základě níže uvedených informací vyplňte předregistrační formulář do Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové.

Jmenuji se Lukáš Navrátil a rád bych začal chodit do knihovny. Narodil jsem se 15. listopadu 1995 v Brně. Trvalé bydliště mám v Rychnově nad Kněžnou. Bydlím v ulici Pražská 25, 321 00. Žiji zde s rodiči a sestrou Radkou. Jsem české národnosti a občanem České republiky. Můj otec Martin Navrátil pracuje jako lékař v hradecké nemocnici. Má matka Marie Navrátilová pracuje v téže nemocnici jako zdravotní sestra. Často využívám různé sociální sítě, ale e-mail jsem nikdy neměl. Musel jsem si ho pořídit, protože od nás paní učitelka na informatiku požadovala, abychom si založili e-mailové adresy. Měla jeden požadavek – e-mail bude inteligentní, tj. bude se skládat z našeho jména, tečky, příjmení, tečky a roku narození. Doménu jsme si naštěstí mohli vybrat libovolnou.

1. Osobní formulář

Příjmení, jméno		* např. Žižka Jan
Datum narození		* např. 19991231 (ve tvaru RRRRMMDD)

2. Adresa

Adresa		* např. Hradecká 1212, Hradec Králové
PSC		
E-mail		* uzivatel@domena.xx

2 body za správně vyplněné obě části; 1 bod za správné vyplnění části 1 nebo správné vyplnění části 2

Procvičované dovednosti: zpracování informací – porozumění textu

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje získat správnou odpověď propojením informací z textu, jejich zpracování a navíc využití vlastních zkušeností s vyplňováním nejrůznějších formulářů.

Úplná odpověď:

1. Osobní formulář

Příjmení, jméno	Navrátil Lukáš	* např. Žižka Jan
Datum narození	19951115	* např. 19991231 (ve tvaru RRRRMMDD)

2. Adresa

Adresa	Pražská 25, Rychnov nad Kněžnou	* např. Hradecká 1212, Hradec Králové
PSC	321 00	
E-mail	lukas.navratil.1995@seznam.cz lukas.navratil.1995@centrum.cz lukas.navratil.1995@gmail.cz lukas.navratil.1995@volny.cz lukas.navratil.1995@email.cz apod. – pouze doména může být libovolná	* uzivatel@domena.xx

✂-----✂

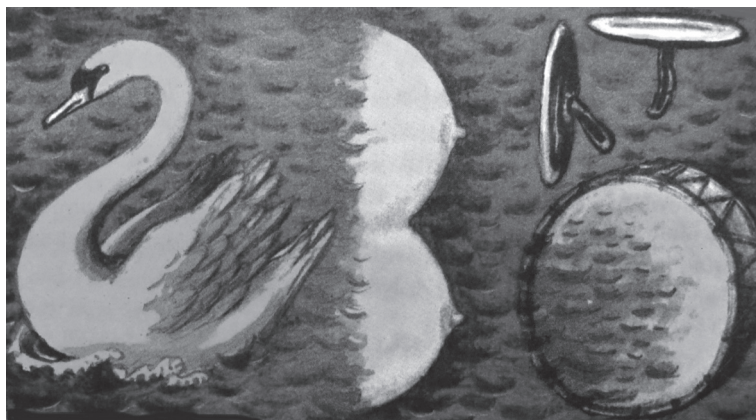
Správným řešením celé úlohy lze získat maximálně 14 bodů. _____

■ VÝCHOZÍ TEXT:

„Prosím vás,“ řekl dr. Mejzlík, „co to má znamenat?“

„No přece, to je to neštěstí s tím autem,“ podivil se *. „Copak tomu není rozumět?“

„Myslím, že ne,“ mínil dr. Mejzlík kriticky. „Já v tom jaksí nemohu poznat, že dne 15. července ve čtyři hodiny ráno v Žitné ulici přejelo auto číslo 10 a to šedesátiletou opilou žebračku Boženu Macháčkovou; raněná byla odvezena do Všeobecné

nemocnice a zápasí se smrtí. O těchhle faktech se vaše báseň, pane, pokud jsem pozoroval, nezmiňuje. Tak.“

„To je jen syrová skutečnost, pane,“ děl * mna si nos. „Ale báseň je vnitřní skutečnost. Báseň, to jsou volné, surreální představy, které skutečnost vyvolá v podvědomí básníka, víte? Takové ty zrakové a sluchové asociace. A těm se má čtenář poddat,“ prohlásil Jaroslav Nerad káravě. „Pak tomu rozumí.“

„Prosím vás,“ vybuchl dr. Mejzlík. „Nebo počkejte, půjčte mi ten váš opus. Děkuju. Tak tu máme, hm: ‚Marš tmavých domů ráz dva zastavit stát.‘ Tedy mně, prosím, vyložte –“

„To je přece Žitná ulice,“ pravil * klidně. „Takové dvě řady domů, víte?“

„A proč to není třeba Národní třída?“ ptal se dr. Mejzlík skepticky.

„Protože ta není tak rovná,“ zněla přesvědčující odpověď.

„Tak dál. ‚Úsvit na mandolínu hrá‘ – No, dejme tomu. ‚Proč, dívko, proč se červenáš‘ – Prosím vás, kde se tu bere ta dívka?“

„Červánky,“ řekl * lakonicky.

„Aha, promiňte. ‚Pojedem' vozem 120 HP na konec světa‘ – Nu?“

„To asi přijel ten vůz,“ vysvětloval *.

„A měl 120 HP?“

„To já nevím; to znamená, že jel rychle. Jako by chtěl letět až na konec světa.“

„Ah tak. ‚Nebo do Singapore‘ – Proboha vás prosím, proč zrovna do Singapore?“

* pokrčil rameny. „To už nevím. Třeba proto, že tam jsou Malajci.“

„A jaký má vztah to auto k Malajcům? He?“

* sebou stísněně vrtěl. „Možná, že ten vůz byl hnědý, nemyslíte?“ řekl zahloubaně. „Něco hnědého tam jistě bylo. Proč by tam jinak byl Singapore?“

„Tak vidíte,“ řekl dr. Mejzlík, „ten vůz už byl červený, modrý a černý. Co si z toho mám vybrat?“

„Vyberte si hnědý,“ radil *. „To je příjemná barva.“

„Naše velká láska v prachu leží dívka zlomený květ,“ četl dál dr. Mejzlík. „Ten zlomený květ, to je ta opilá žebračka?“

„Přece nebudu psát o opilé žebračce,“ pravil * dotčen. „Byla to prostě žena, rozumíte?“

„Aha. A co je tohle: ‚labutí šíje ňadra buben a činely.‘ To jsou volné asociace?“

„Ukažte,“ řekl * zaražen a naklonil se nad papír. „Labutí šíje ňadra buben a činely – co to má být?“

„Na to se právě ptám,“ bručel dr. Mejzlík poněkud urážlivě.

„Počkejte,“ přemýšlel *, „něco tam muselo být, co mně připomnělo – Poslouchejte, nepřipadá vám někdy dvojka jako labutí šíje? Koukejte se,“ a napsal tužkou 2.

„Aha,“ řekl dr. Mejzlík pozorně. „A co ta ňadra?“

■ OTÁZKA 1: **ROZHOVOR** **1 BOD**

Napište počet postav, které spolu vedou rozhovor:

.....

■ OTÁZKA 2: **ROZHOVOR** **1 BOD**

Které slovo patří na vynechaná místa ve výchozím textu (*)?

- A Básník.
- B Spisovatel.
- C Podezřelý.
- D Pachatel.

■ OTÁZKA 3: **ROZHOVOR** **2 BODY**

Uveďte u každé repliky jejího autora.

a) „Tak dál. ‚Úsvit na mandolínu hrá‘ – No, dejme tomu. ‚Proč, dívko, proč se červenáš‘ – Prosím vás, kde se tu bere ta dívka?“

.....

b) „A měl 120 HP?“

.....

c) „A jaký má vztah to auto k Malajcům? He?“

.....

d) „To je příjemná barva.“

.....

■ OTÁZKA 4: **ROZHOVOR** **2 BODY**

Jakého povolání je nejspíše dr. Mejzlík? Jaký je vztah mezi Jaroslavem Neradem a dr. Mejzlíkem?

.....

.....

.....

■ OTÁZKA 5: **ROZHOVOR** **1 BOD**

Která z následujících možností vystihuje „volné asociace“? Vycházejte z informací v textu.

- A Snění ve dne.
- B Volné sdružení občanů či institucí ve společné právnické osobě.
- C Spojování a vybavování si představ, které spolu na první pohled vůbec nesouvisejí a jejichž vzájemné sdružování postrádá logiku. Tedy princip, kdy jedna představa vyvolá druhou představu.
- D Básnický přívlastek, který je v uměleckém textu užít proto, aby zdůraznil určitou vlastnost zobrazovaného předmětu nebo jevu.

■ OTÁZKA 6: ROZHOVOR

1 BOD

Vysvětlete vlastními slovy, co měl v textu na mysli dotýčný částí verše: „Proč, dívko, proč se červenáš?“

.....

.....

.....

■ OTÁZKA 7: ROZHOVOR

1 BOD

Co nejspíše označuje (dle výchozího textu) slovo „ňadra“?

- A Ženu s bujným poprsím.
- B Číslo 3.
- C Číslo 5.
- D Pachatele.

■ OTÁZKA 8: ROZHOVOR

1 BOD

Který z následujících úryvků předchází výchozímu textu?

- A „Vy to nechápete, pane doktore? No to já vám to hodně rychle vysvětlím. To se mělo tak...“
„Počkejte, počkejte. Jen si hezky sedněte a začněte mi pomalu, zdůrazňuji pomalu, vysvětlovat, jak tomu mám rozumět,“ promluví s klidem dr. Mejzlík.
- B „To nic není. Ale jestli chcete, já vám to přečtu.“ Načež vykuliv nadšeně oči a zpěvavě protahuje dlouhé slabiky recitoval: „marš tmavých domů ráz dva zastavit stát/ úsvit na mandolínu hrá/ proč dívko proč se červenáš/ pojedem vozem 120 HP na konec světa nebo do Singapore/ zastavte zastavte vůz letí/ naše veliká láska v prachu leží/ dívka zlomený květ/ labutí šije ňadra buben a činely/ proč tolik pláču“
„A to je celé,“ prohlásil Jaroslav Nerad.
- C „Mohl byste mi říci, jaké to bylo auto? Zda bylo otevřené, nebo zavřené, jaké barvy, kdo v něm seděl, jaké mělo číslo?“
* usilovně přemýšlel. „To nevím,“ řekl, „já jsem si toho nevšiml.“
„Nevzpomínáte si na žádnou podrobnost?“ naléhal Mejzlík.
„Kdepak,“ děl * upřímně. „Víte, já nedávám vůbec na podrobnosti pozor.“
„Tak prosím vás,“ spustil dr. Mejzlík ironicky, „co jste tedy vůbec pozoroval?“
- D „Tak prosím vás,“ spustil dr. Mejzlík ironicky, „co jste tedy vůbec pozoroval?“
„Tu celou náladu, tu opuštěnou ulici... takovou dlouhou... za úsvitu... a jak tam ta ženská zůstala ležet...“ Najednou vyskočil. „Počkej, doktore, vždyť já jsem o tom něco napsal, když jsem přišel domů!“ Hrabal se ve všech kapsách a vytáhl množství obálek, účtů a jiných takových hadrů. Vytáhl obálku.
„Ukažte mi to,“ řekl dr. Mejzlík shovívavě.
„Počkej, já ti to přečtu!“
„Ne, přečtu si to sám,“ pronesl dr. Mejzlík a pustil se zádumčivě do čtení.

■ OTÁZKA 9: ROZHOVOR

2 BODY

Zdůvodněte, proč si osoby, které spolu vedou rozhovor, nerozumí.

.....

.....

.....

.....

■ OTÁZKA 10: **ROZHOVOR**

2 BODY

Na základě výchozího textu napište, co si pod těmito slovy (labutí šije, ňadra, buben a činely) nejspíše představuje Jaroslav Nerad a co si pod stejnými slovy představuje dr. Mejzlík.

Jaroslav Nerad:

.....

.....

.....

Dr. Mejzlík:

.....

.....

.....

⌘ ----- ↓ PŘED KOPÍROVÁNÍM PRO ŽÁKY OD TOHOTO MÍSTA ZAKRÝT ↓ ----- ⌘

ÚLOHA ROZHOVOR – KLÍČ K ŘEŠENÍ

OTÁZKA 1 1 BOD

Dvě postavy.

OTÁZKA 2 1 BOD

A

OTÁZKA 3 2 BODY

2 body za úplnou odpověď; 1 bod za maximálně 2 chyby

- a) Dr. Mejzlík.
- b) Dr. Mejzlík.
- c) Dr. Mejzlík.
- d) Jaroslav Nerad / básník.

OTÁZKA 4 2 BODY

Dr. Mejzlík – detektiv / policejní úředník / vyšetřovatel; vztah: detektiv–svědek.

OTÁZKA 5 1 BOD

C

OTÁZKA 6 1 BOD

Červánky, tj. doba východu slunce.

OTÁZKA 7 1 BOD

B

OTÁZKA 8 1 BOD

B

OTÁZKA 9 2 BODY

Nerozumí si. Dr. Mejzlík je policejní úředník, který přemýšlí racionálně, nemůže porozumět básnickovým metaforám a asociacím, přijdou mu nesmyslné.

OTÁZKA 10 2 BODY

Jaroslav Nerad: básník – tato slova jsou pro něj obrazem několika čísel – labutí šije číslo 2, ňadra číslo 3, buben a činely číslo 5. Básníkovi se v tomto verši asociovalo číslo 235.

Dr. Mejzlík: racionální detektiv, vyšetřovatel – není schopen pochopit básnický obraz; pro něj je zkratka labutí šije labutím krkem, ňadra jsou ženským poprsím a buben s činely hudebními nástroji.

ÚLOHA ROZHOVOR – METODICKÉ POKYNY PRO VYHODNOCOVÁNÍ**Charakteristika textu**

Zdroj: ČAPEK, K. *Povídky z jedné kapsy*. Praha: Československý spisovatel, 1978, s. 71n., upraveno.

Kontext (situace): veřejný

Typ: narativní, dialogický

Komentář: Text je zahalen tajemstvím (zvláště vynecháním slova „básník“ a nedokončením příběhu); zajímavá by pro žáky mohla být i forma výchozího textu, tj. rozhovor a ilustrace. Text je určen vzhledem ke své náročnosti pro nadanější žáky.

Orientační čas řešení: 35–40 minut

OTÁZKA 1: **ROZHOVOR****1 BOD**

Napište počet postav, které spolu vedou rozhovor:

Procvičované dovednosti: zpracování informací – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání informací v textu, jejich interpretaci a vytvoření odpovědi.

Úplná odpověď:

Dvě.

Dr. Mejzlík a Jaroslav Nerad.

Příklady úplných odpovědí:

- 2/dvě.
- 2 – dr. Mejzlík a další osoba (místo hvězdičky).

OTÁZKA 2: **ROZHOVOR****1 BOD**

Které slovo patří na vynechaná místa ve výchozím textu (*)?

A Básník.

B Spisovatel.

C Podezřelý.

D Pachatel.

Procvičované dovednosti: zpracování informací – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání informací a jejich interpretaci.

Úplná odpověď:

A Básník.

Tato informace odpovídá výchozímu textu – Jaroslav Nerad a básník jsou jedna a tatáž osoba. Na básnění jsme v textu několikrát upozorňováni: „Ale báseň je vnitřní skutečnost. Báseň, to jsou volné, surreální představy, které skutečnost vyvolá v podvědomí básníka.“ Básník byl svědkem trestného činu. To, co viděl, zapsal do své básně.

Distraktory:

- B Spisovatel není úplně špatně, ale vzhledem k povaze textu je lepší variantou odpověď básník. V textu je několikrát naráženo na tvorbu básně apod.
- C Dotyčná osoba není podezřelým, ale svědkem události.
- D Dotyčná osoba není ani pachatelem, nýbrž svědkem kriminálního činu.

OTÁZKA 3: **ROZHOVOR****2 BODY**

Uveďte u každé repliky jejího autora.

- a) „Tak dál. Úsvit na mandolínu hrá – No, dejme tomu. Proč, dívko, proč se červenáš – Prosim vás, kde se tu bere ta dívka?“
- b) „A měl 120 HP?“
- c) „A jaký má vztah to auto k Malajcům? He?“
- d) „To je příjemná barva.“

2 body za úplnou odpověď; 1 bod za maximálně dvě chyby

Procvičované dovednosti: zpracování informací – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání replik v textu a jejich následnou interpretaci, tj. pochopení toho, kdo v danou chvíli promlouvá.

Úplná odpověď:

- a) Dr. Mejzlík.
- b) Dr. Mejzlík.
- c) Dr. Mejzlík.
- d) Jaroslav Nerad / básník.

OTÁZKA 4: **ROZHOVOR****2 BODY**

Jakého povolání je nejspíše dr. Mejzlík? Jaký je vztah mezi Jaroslavem Neradem a dr. Mejzlíkem?

Procvičované dovednosti: zpracování informací – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje interpretaci textu a vytvoření odpovědi.

Úplná odpověď:

- Dr. Mejzlík je vyšetřovatel, policejní úředník, kriminalista. Vztah: vyšetřovatel a svědek zločinu.
- Dr. Mejzlík je policejní úředník, který vyšetřuje kriminální přečin, zatímco Jaroslav Nerad je očitý svědek tohoto přečinu. Vztah: detektiv/policejní úředník a svědek.

Příklady úplných odpovědí:

- Dr. Mejzlík – detektiv; vztah: detektiv–svědek.
- Dr. Mejzlík – vyšetřovatel; vztah vyšetřovatele a osoby, která viděla kriminální zločin.
- Dr. Mejzlík – policejní úředník, policista; vztah: policista – svědek, osoba, která viděla zločin.

Příklady nevyhovujících odpovědí:

- Dr. Mejzlík je kritik básní; vztah: konverzace mezi umělcem a uměleckým kritikem.
- Dr. Mejzlík je umělec.

OTÁZKA 5: **ROZHOVOR****1 BOD**

Která z následujících možností vystihuje „volné asociace“? Vycházejte z informací uvedených v textu.

- A Snění ve dne.
- B Volné sdružení občanů či institucí ve společné právnické osobě.
- C Spojování a vybavování si představ, které spolu na první pohled vůbec nesouvisejí a jejichž vzájemné sdružování postrádá logiku. Tedy princip, kdy jedna představa vyvolá druhou představu.**
- D Básnický přívlastek, který je v uměleckém textu užit proto, aby zdůraznil určitou vlastnost zobrazovaného předmětu nebo jevu.

Procvičované dovednosti: zpracování informací – interpretace textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání místa v textu, které vypovídá o asociacích. Dále je třeba vyhledaným informacím porozumět a vyložit význam slovního spojení *volné asociace*.

Úplná odpověď:

- C Spojování a vybavování si představ, které spolu na první pohled vůbec nesouvisejí a jejichž vzájemné sdružování postrádá logiku. Tedy princip, kdy jedna představa vyvolá druhou představu.

V textu je přímo řečeno: „Báseň, to jsou volné, surreální představy, které skutečnost vyvolá v podvědomí básníka, víte? Takové ty zrakové a sluchové asociace.“

OTÁZKA 6: ROZHOVOR

1 BOD

Vysvětlíte vlastními slovy, co měl v textu na mysli dotyčný částí verše: „Proč, dívko, proč se červenáš?“

Procvičované dovednosti: zpracování informací – interpretace textu

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje vyhledání informace v textu, interpretaci textu a samostatné vytvoření odpovědi.

Úplná odpověď:

Červenání básníkovi připomíná červánky. Z úvodu výchozího textu víme, že auto přejelo žebračku ve čtyři hodiny ráno, nejspíše v době východu slunce (vzhledem k tomu, že se jedná o červenec, je pravděpodobné, že slunce mohlo vycházet kolem čtvrté hodiny ranní).

Příklady úplných odpovědí:

- Červenání – červánky – doba východu slunce.
- Červenání připomíná červánky, tedy východ nebo západ slunce. Z výchozího textu ale víme, že nehoda se stala ve čtyři hodiny ráno, proto se jednalo o východ slunce.
- Červánky.

OTÁZKA 7: ROZHOVOR

1 BOD

„Labutí šije“ označuje číslo dva. Co nejspíše označuje (dle výchozího textu) slovo „ňadra“?

A Ženu s bujným poprsím.

B Číslo 3.

C Číslo 5.

D Pachatele.

Procvičované dovednosti: zpracování informací – celkové porozumění textu

Náročnost: 2

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje porozumět vnitřním vztahům, vyložit význam dílčí části textu, ačkoliv informace není v textu uvedena, je potřeba vyvodit závěr.

Úplná odpověď:

B Číslo 3.

Číslo 3, jelikož labutí šije básníkovi připomíná číslo 2, je zde předpoklad, že se bude opět jednat o číslo. Pomoci by měla také ilustrace, která je součástí výchozího textu. Ilustrace ženských ňader napovídá, že se bude jednat o číslo 3.

OTÁZKA 8: ROZHOVOR

1 BOD

Který z následujících úryvků předchází výchozímu textu?

A „Vy to nechápete, pane doktore? No to já vám to hodně rychle to vysvětlím. To se mělo tak...“

„Počkejte, počkejte. Jen si hezky sedněte a začněte mi pomalu, zdůrazňuji pomalu, vysvětlovat, jak tomu mám rozumět,“ promluví s klidem dr. Mejzlík.

B „To nic není. Ale jestli chcete, já vám to přečtu.“ Načež vykuliv nadšeně oči a zpěvavě protahuje dlouhé slabiky recitoval: „marš tmavých domů ráz dva zastavit stát/ úsvit na mandolínu hrá/ proč dívko proč se červenáš/ pojedem vozem 120 HP na konec světa nebo do Singapore/ zastavte zastavte vůz letí/ naše veliká láska v prachu leží/ dívka zlomený květ/ labutí šije ňadra buben a činely/ proč tolik pláču“

„A to je celé,“ prohlásil Jaroslav Nerad.

C „Mohl byste mi říci, jaké to bylo auto? Zda bylo otevřené, nebo zavřené, jaké barvy, kdo v něm seděl, jaké mělo číslo?“

* usilovně přemýšlel. „To nevím,“ řekl, „já jsem si toho nevšiml.“

„Nevzpomínáte si na žádnou podrobnost?“ naléhal Mejzlík.

„Kdepak,“ děl * upřímně. „Víte, já nedávám vůbec na podrobnosti pozor.“

„Tak prosím vás,“ spustil dr. Mejzlík ironicky, „co jste tedy vůbec pozoroval?“

D „Tak prosím vás,“ spustil dr. Mejzlík ironicky, „co jste tedy vůbec pozoroval?“

„Tu celou náladu, tu opuštěnou ulici... takovou dlouhou... za úsvitu... a jak tam ta ženská zůstala ležet...“ Najednou vyskočil. „Počkej, doktore, vždyť já jsem o tom něco napsal, když jsem přišel domů!“ Hrabal se ve všech kapsách a vytahal množství obálek, účtů a jiných takových hadrů. Vytáhl obálku.

„Ukažte mi to,“ řekl dr. Mejzlík shovívavě.

„Počkej, já ti to přečtu!“

„Ne, přečtu si to sám,“ pronesl dr. Mejzlík a pustil se zádumčivě do čtení.

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 3

Zdůvodnění: Žáci si nejprve musí text pozorně přečíst. Dále mají za úkol vybrat, který z textů předcházel výchozímu textu dle obsahové návaznosti. Musí věnovat pozornost tykání, vykání, oslovení a replikám (jak na sebe logicky navazují). Žáci tak musí dát najevo porozumění obsahu textu i vzhledem k poznatkům z každodenního života.

Úplná odpověď:

B

Texty na sebe logicky navazují a dochází k pravidelnému střídání promluv.

Distraktory:

A Ve výchozím textu nikdy nebyl dr. Mejzlík nazván panem doktorem; dále na sebe nenavazují logicky repliky – v této možnosti končí rozhovor dr. Mejzlík, výchozí text opět začíná promluvou dr. Mejzlíka – obsahově nevyhovující.

C Ve výchozím textu nikdy nebyl dr. Mejzlík nazván jen „Mejzlíkem“; dále na sebe logicky nenavazují promluvy – konec této možnosti a začátek výchozího textu.

D Po obsahové stránce by tento text mohl předcházet, ale brání tomu formální stránka – básník dr. Mejzlíkovi v tomto úryvku tyká, ačkoli ve výchozím textu mu vykává. Ani použitý jazyk neodpovídá výchozímu textu.

OTÁZKA 9: ROZHOVOR

2 BODY

Napište, jestli si osoby, které spolu vedou rozhovor, rozumí. Svou odpověď zdůvodněte.

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 3–4

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje zhodnocení obsahu textu a zároveň schopnost argumentovat, žák musí také srovnávat a porovnávat.

Úplná odpověď:

Nerozumí si. Dr. Mejzlík je policejní úředník, který přemýšlí racionálně, nemůže porozumět básnickovým metaforám a asociacím, přijdou mu nesmyslné.

Příklady úplných odpovědí:

- Každý je z jiného světa: dr. Mejzlík je racionální policejní vyšetřovatel, zatímco Jaroslav Nerad je básník, který mluví v hádankách.
- Nerozumí si. Jaroslav Nerad vysvětluje dr. Mejzlíkovi svou poněkud zmatenou báseň, které dr. Mejzlík nerozumí.

Příklad nevyhovující odpovědi:

- Jaroslav Nerad je asi obviněn, a tak o problému nic neví. A dr. Mejzlík se ho vyptává.

OTÁZKA 10: ROZHOVOR

2 BODY

Na základě výchozího textu napište, co si pod těmito slovy (labutí šíje, řadra, buben a činely) nejspíše představuje Jaroslav Nerad a co si pod stejnými slovy představuje dr. Mejzlík.

Procvičované dovednosti: zhodnocení textu – posouzení obsahu textu

Náročnost: 3–4

Zdůvodnění: Otázka vyžaduje zhodnocení obsahu textu, propojení obsahu textu s ilustrací a svými osobními zkušenostmi.

Úplná odpověď:

Jaroslav Nerad: básník – tato slova jsou pro něj obrazem několika čísel – labutí šíje číslo 2, řadra číslo 3, buben a činely číslo 5. Básníkovi se v tomto verši asociovalo číslo 235.

Dr. Mejzlík: racionální detektiv, vyšetřovatel – není schopen pochopit básnický obraz; pro něj je zkratka labutí šíje labutím krkem, řadra jsou ženským poprsím a buben s činely hudebními nástroji.

Příklad úplné odpovědi:

- **Jaroslav Nerad:** Se slovy se mu asociuje číslo 235.
- **Dr. Mejzlík:** Neporozuměl básníkovi, pod slovy si představoval skutečné (doslovné) věci; představuje si labutí šíji, řadra, buben a činely.

✕ ----- ✕

Úlohy pro rozvoj čtenářské gramotnosti

Utváření kompetencí žáků na základě zjištění šetření PISA 2009

Karel Starý a kol.

Vydala: Česká školní inspekce, Fráni Šrámka 37, 150 21 Praha 5, v roce 2013

Tisk: Comunica, a.s., Pod Kotlářkou 3, Praha 5